

2ο ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
“ΑΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ”

Βιβλίο των Περιλήψεων

The cover features a light blue background with a white header and a dark blue footer. At the top left is the 'open air Cities' logo. In the center is the Harokopio University of Athens logo and text: 'HAROKOPIO UNIVERSITY OF ATHENS Postgraduate Programme Sustainable Development'. To the right is a small graphic of a building. The main text is centered in blue: '2ο ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ Open-Air Cities Αστική και Περιφερειακή Βιώσιμη Ανάπτυξη', 'ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ', 'Αστική και Περιφερειακή Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και Έξυπνης Ανάπτυξης'. Below this is a dark blue bar with white text: '5 - 7 Δεκεμβρίου 2025', 'Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών'. The bottom section shows a photograph of a large, classical-style building with a red-tiled roof. Overlaid on the photo is the text 'Organised by: HAROKOPIO UNIVERSITY OF ATHENS Postgraduate Programme Sustainable Development', 'SYROS INSTITUTE', and 'OPEN-AIR CITIES'. A dark blue bar at the bottom left contains the URL 'https://www.openaircities.org/'. On the right side of the photo is a 'sponsor' logo for the 'ΠΡΑΣΙΝΟ ΤΑΜΕΙΟ' (Green Fund), featuring a stylized tree.

open air
Cities

HAROKOPIO UNIVERSITY OF ATHENS
Postgraduate Programme
Sustainable Development

2ο ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ Open-Air Cities
Αστική και Περιφερειακή Βιώσιμη Ανάπτυξη

ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ
Αστική και Περιφερειακή
Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και
Έξυπνης Ανάπτυξης

5 - 7 Δεκεμβρίου 2025
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Organised by:
HAROKOPIO UNIVERSITY OF ATHENS
Postgraduate Programme
Sustainable Development

SYROS INSTITUTE
OPEN-AIR CITIES

<https://www.openaircities.org/>

sponsor
ΠΡΑΣΙΝΟ ΤΑΜΕΙΟ

open air
Cities

Open-Air Cities Institute

Αθήνα, 5 - 7 Δεκεμβρίου 2025

Τίτλος του Βιβλίου:

2ο Εθνικό Συνέδριο με τίτλο “Αστική και Περιφερειακή Βιώσιμη Ανάπτυξη” - Βιβλίο των
Περιλήψεων

Επιμέλεια: Ρόϊδω Μητούλα

Εκδότης: Open-Air Cities Institute

Αθήνα, 2025

ISBN: 978-618-87070-6-1

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ - ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Αγαπητοί προσκεκλημένοι, συνάδελφοι και φοιτητές,

Εκ μέρους της Επιστημονικής και Οργανωτικής Επιτροπής του Συνεδρίου, σας καλωσορίζουμε στο 2ο Εθνικό Συνέδριο Αστικής και Περιφερειακής Βιώσιμης Ανάπτυξης με τίτλο “Κλιματική Κρίση: Αστική και Περιφερειακή Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και Έξυπνης Ανάπτυξης”, το οποίο αποτελεί συνδιοργάνωση του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Βιώσιμη Ανάπτυξη του Τμήματος Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ, του ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΣΥΡΟΥ και του OPEN-AIR CITIES.

Το Συνέδριο στοχεύει στην παρουσίαση και τη διάδοση ερευνητικών αποτελεσμάτων σε εθνικό επίπεδο, σχετικών με τη βιώσιμη ανάπτυξη πόλεων και περιφερειών. Βασικό ζητούμενο είναι η παρουσίαση σχετικών ερευνών υπό το πρίσμα της Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Στις βασικές θεματικές ενότητες του συνεδρίου συμπεριλαμβάνονται ζητήματα αιχμής, όπως η βιώσιμη ανάπτυξη των πόλεων, η πράσινη μετάβαση των πόλεων και των περιφερειών και ο περιορισμός του περιβαλλοντικού αποτυπώματος τους, τα δίκτυα βιώσιμης κινητικότητας, η ψηφιακή μετάβαση και η ανάπτυξη της ευφυίας των πόλεων, η αστική ανθεκτικότητα έναντι σοβαρών κρίσεων όπως η κλιματική κρίση, η οικονομική κρίση, κ.ά..

Οι θεματικές ενότητες του Συνεδρίου οργανώνονται με βάση τους τέσσερις βασικούς πυλώνες της Βιώσιμης Ανάπτυξης, που εκ των πραγμάτων είναι και βασικοί πυλώνες της Αστικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης. Δηλαδή το περιβάλλον, την οικονομία, την κοινωνία και τον πολιτισμό. Ο κάθε ένας από αυτούς τους πυλώνες εμπεριέχει και τις υποκατηγορίες του, οι οποίες με λεπτομέρεια αποτυπώνονται μέσω των θεματικών ενοτήτων των σχετικών με τους 17 Παγκόσμιους Στόχους της Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Ένα από τα βασικά ερευνητικά ζητούμενα του υπόψη Εθνικού Συνεδρίου είναι το περιβάλλον και η διαχείρισή του. Διότι, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να υπάρξει συνολική βιωσιμότητα ενός τόπου, ακόμη και ιστορικού ή παραδοσιακού, χωρίς την εξασφάλιση της πρωταρχικής και αναγκαίας συνθήκης γι’ αυτό, που είναι η βιωσιμότητα του περιβάλλοντος. Συγκεκριμένα, στο συνέδριο συμπεριλαμβάνονται θέματα όπως η διαχείριση των απορριμμάτων, του νερού, η ηχορύπανση, η ρύπανση της ατμόσφαιρας, η προστασία της φύσης.

Ταυτόχρονα, η βιωσιμότητα των υπό έρευνα περιοχών, επηρεάζεται σε καθοριστικό βαθμό και από τη διαχείριση της ενέργειας, καθώς αυτή είναι η βασική υπεύθυνη για την υποβάθμιση της ποιότητας της ατμόσφαιρας και κατ’ επέκταση της γης και του νερού. Τόσο η παγκόσμια κοινότητα, όσο και η Ε.Ε., έχουν προσανατολιστεί σε μία προσπάθεια ανάπτυξης του τομέα της παραγωγής ενέργειας σε περιφερειακό επίπεδο, έτσι ώστε οι πόλεις και οι περιφέρειες να καταστούν βιώσιμες και αυτόνομες, όπως σε όλους τους άλλους τομείς (οικονομία, κοινωνία, πολιτισμό κ.ά.) και στον ενεργειακό. Εκτός, λοιπόν, από τα θέματα του περιβάλλοντος, της προσπάθειας για ομαλό εφοδιασμό και εξοικονόμηση ενέργειας, το ενδιαφέρον του παρόντος συνεδρίου στρέφεται και σε ερευνητικές εργασίες σχετικές με την εξασφάλιση και αύξηση της παραγόμενης ενέργειας σε τοπικό επίπεδο.

Η βιωσιμότητα μιας πόλης και μιας περιφέρειας, ακόμη και παραδοσιακής, καθορίζεται, επίσης, σε μεγάλο βαθμό και από τα κοινωνικά δεδομένα, από την ανθρώπινη αλυσίδα, τις σχέσεις μεταξύ των πολιτών και την οικονομική τους κατάσταση. Επίσης, η κοινωνικο-οικονομική συνοχή οδηγεί στην άρση των κοινωνικών διακρίσεων, της εγκληματικότητας και της ανεργίας, επηρεάζει ταυτόχρονα το χωροταξικό διαχωρισμό που αντανακλάται στο χώρο και που προκύπτει από τις κοινωνικοοικονομικές διαφορές. Η ενίσχυση και των τριών τομέων παραγωγής (πρωτογενή, δευτερογενή, τριτογενή) και η εξασφάλιση του εργασιακού αγαθού, που εκ των πραγμάτων αποτελεί βασική συνιστώσα της αστικής και περιφερειακής ανάπτυξης, συμβάλει στην ενίσχυση της οικονομίας παραδοσιακών περιφερειακών περιοχών

και πόλεων που αντιμετωπίζουν την παρακμή. Τα υπόψη θέματα, εντάσσονται στα ενδιαφέροντα του παρόντος Συνεδρίου και συμπεριλαμβάνονται στο τελικό πρόγραμμα.

Το Συνέδριο δίνει έμφαση και στον πολιτισμό, ο οποίος αποτελεί και τον τέταρτο πυλώνα της Βιώσιμης Ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται θεματικές σχετικές με τις υλικές και άυλες μορφές του πολιτισμού ενός τόπου, όπως των μνημείων, των παραδοσιακών συνόλων, των εθίμων, των παραδόσεων κ.ά.. Σημασία δίνεται σε έρευνες που στοχεύουν στην προσπάθεια για ανάδειξη όλων αυτών των στοιχείων του πολιτισμού, αλλά και στις αναπλαστικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται. Τα προγράμματα ανάπλασης περιλαμβάνουν και άλλους στόχους εκτός από τη συντήρηση και διατήρηση των μνημείων ενός τόπου, όπως την ανάμειξη των χρήσεων γης και την επαναχρησιμοποίηση χώρων που κατά το παρελθόν αποτελούσαν ζωντανά και χρηστικά σημεία του. Όλες οι παραπάνω δράσεις συμβάλουν στην ανάπτυξη πόλεων και περιφερειών και συμπεριλαμβάνονται στις θεματικές ενότητες του παρόντος Συνεδρίου.

Το 2ο Εθνικό Συνέδριο Αστικής και Περιφερειακής Βιώσιμης Ανάπτυξης με τίτλο “Κλιματική Κρίση: Αστική και Περιφερειακή Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και Έξυπνης Ανάπτυξης”πραγματοποιείται στην Αθήνα, 5-7 Δεκεμβρίου του 2025. Όλες οι εργασίες που θα παρουσιαστούν, συμπεριλαμβάνονται στο παρόν Βιβλίο των Περιλήψεων του Συνεδρίου και μετά την αποστολή τους από τους εισηγητές, θα δημοσιευτούν στο Επιστημονικό Περιοδικό “Βιώσιμη Ανάπτυξη - Περιβάλλον, Πολιτισμός, Οικονομία, Κοινωνία” (www.sdct-journal.gr) (ISSN: 2241-4002), ή εναλλακτικά για όσους επιθυμούν, μεταφρασμένες στην αγγλική γλώσσα στο διεθνές περιοδικό SustainableDevelopment, Culture, TraditionsJournal (www.sdct-journal.com) (ISSN: 2241-4010).

Ευχαριστούμε θερμά τους κεντρικούς ομιλητές του Συνεδρίου, Ιωσήφ Στεφάνου, Θανάση Χρήστου, Έλενα Κωνσταντινίδου, Στέφανο Καραγιάννη, Ελένη Θεοδωροπούλου, Κωνσταντίνο Μωραΐτη, Ναπολέον Μαραβέγια, Γιώργο Πανέτσο και Δημήτρη Πολυχρονόπουλο.

Επίσης, ευχαριστούμε όλους τους συμμετέχοντες εισηγητές, καθώς και τους Συναδέλφους που προετοίμασαν τις πολύ ενδιαφέρουσες ειδικές θεματικές συνεδρίες που θα παρακολουθήσουμε στο Συνέδριο.

Ευχόμαστε ολόψυχα όλοι οι συμμετέχοντες να αποκτήσουν πολύτιμες επιστημονικές γνώσεις και να κερδίσουν από το 2ο Εθνικό Συνέδριο Αστικής και Περιφερειακής Βιώσιμης Ανάπτυξης με τίτλο “Κλιματική Κρίση: Αστική και Περιφερειακή Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και Έξυπνης Ανάπτυξης” της Αθήνας μια ευχάριστη και επιστημονικά επικοδομητική εμπειρία.

Chair of the Organizing & Scientific Committees

Ροΐδω Μητούλα

Κοσμήτορας Σχολής Περιβάλλοντος,
Γεωγραφίας & Εφαρμοσμένων Οικονομικών
Καθηγήτρια Τοπικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης - Αστικής
Ανασυγκρότησης
Διευθύντρια Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Βιώσιμη
Ανάπτυξη
Τμήμα Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών
Μέλος του Ινστιτούτου Σύρου

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ	11
ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ - ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ	12
ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ	13
ΚΕΝΤΡΙΚΟΙ ΟΜΙΛΗΤΕΣ	14
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ	17
Κεντρικές Ομιλίες	24
Η ΝΕΑ ΠΟΛΗ ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΠΟΧΗ (A02085)	25
Ιωσήφ Στεφάνου , <i>Ομότιμος Καθηγητής, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο</i>	
Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΤΟΥ (A02058)	26
Χρήστου Θανάσης , <i>Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου</i>	
ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΩΣ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (A02025)	27
Μαραβέγιας Ναπολέων , <i>Ομ Καθηγητής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών</i>	
ΠΡΑΣΙΝΟ ΑΣΤΙΚΟ ΠΟΡΩΔΕΣ: ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗ ΦΥΣΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ; (A02027)	28
Μωραϊτης Κωνσταντίνος , <i>Ομότιμος Καθηγητής, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο</i>	
ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ - ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΝΕΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ (A02051)	29
Καραγιάννης Στέφανος , <i>Καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο</i>	
ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΩΣ ΜΟΧΛΟΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΚΑΠΝΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΚΑΠΝΟΥ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΚΑΒΑΛΑΣ (A02072)	30
Πολυχρονόπουλος Δημήτριος , <i>Καθηγητής, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης</i>	
ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ (A02073)	31
Κωνσταντινίδου Έλενα , <i>Καθηγήτρια, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο</i>	
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ – ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ (A02069)	32
Θεοδωροπούλου Ελένη , <i>Ομότιμη Καθηγήτρια, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών</i>	
Συνεδρία: “Πολιτισμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη” Προεδρείο: Καθηγ Πολυχρονόπουλος Δημήτριος και Δρ Λιάγκουρας Χρίστος	33
ΤΑ «ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ» ΚΑΙ Η «ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ» ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ (ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ) ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (A02026)	34
Ανδρέου Ιωάννης	
Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΕΜΒΛΗΜΑΤΙΚΟΥ «ΚΑΣΤΡΟΥ ΤΗΣ ΑΜΦΙΣΣΑΣ» ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (A02055)	35
Καραγιάννης Γιώργος, Μητούλα Ρόϊδω	

ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ - 2ο Εθνικό Συνέδριο Αστικής και Περιφερειακής Βιώσιμης Ανάπτυξης με τίτλο “Κλιματική Κρίση: Αστική και Περιφερειακή Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και Έξυπνης Ανάπτυξης”, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 5-7 Δεκεμβρίου 2025

ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΛΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΙΚΟΝΙΚΟΤΗΤΑ: ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΣΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΣΤΙΚΑ ΤΟΠΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ (A02066)	36
Σάββα Έλενα	
Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΝΑΛΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ (ΠΧΠ) ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ (A02032)	37
Λιάγκουρας Χρίστος	
38	
Συνεδρία: “ Τουρισμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη ” Προεδρείο: Καθ Καραγιάννης Στέφανος και Επικ Καθ Μανιάτης Αντώνιος	
Η ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ(A02034)	39
Καρσιώτης Παναγιώτης, Αδαμόπουλος Αντώνιος, Μανιάτης Αντώνιος, Ηρακλέους Αλεξία	
ΑΝΑΔΕΙΚΝΥΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΜΕ ΕΠΑΓΞΗΜΕΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ: ΜΙΑ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ(A02049)	40
Πουλάκη Πανωραία, Κρητικός Αντώνης, Βασιλάκης Νικόλαος	
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΦΕΡΟΥΣΑ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ: ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ (A02062)	41
Σαμουρκασίδου Έλενα	
ΠΡΟΤΑΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΤΟΠΙΟΥ ΤΗΣ ΑΝΩ ΠΟΛΗΣ ΠΑΤΡΩΝ. Η ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ, ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ, ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ, ΤΟΥ ΡΩΜΑΪΚΟΥ ΩΔΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΩΣ ΚΥΡΙΩΝ ΤΟΠΟΣΗΜΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ (A02031)	42
Λυκουργιώτης Άγγελος, Νίκου Κωνσταντίνα	
ΠΡΟΤΑΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΣΤΗ ΛΙΜΝΗ ΠΛΑΣΤΗΡΑ (A02076)	43
Βελάγια Μαρία	
45	
Συνεδρία: “ Βιώσιμο Κλίμα και Πράσινη Μετάβαση ” Προεδρείο: Καθηγ Κλαμπατσέα Ρένα και Καθηγ Νάστος Παναγιώτης	
ΤΟ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΟ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΟΥΔΕΤΕΡΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ (A02035)	46
Αγρίου Σταυρούλα, Κλαμπατσέα Ρένα	
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΜΕΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΕΚΠΟΜΠΩΝ ΑΕΡΙΩΝ ΤΟΥ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ. ΜΙΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ (A02038)	47
Κουρούκλης Αντώνιος, Χατζηθεοδωρίδης Φώτιος, Μπουλούτα Κωνσταντίνα	
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΠΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΟΥΔΕΤΕΡΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΗΣΜΕ ΣΠΕΤΣΩΝ, ΠΛΑΤΑΝΙΑ ΚΑΙ ΣΟΥΛΙΟΥ ΩΣ ΔΡΟΜΟΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΟΥΔΕΤΕΡΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΔΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ (A02040)	48
Χασιώτης Άγγελος, Παππά Αντωνία, Μπουσδέκη Μαρία, Μάνθος Θεοφάνης, Νάστος Παναγιώτης	
ΣΥΝΘΕΣΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΛΑΙΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΎΔΡΕΥΣΗΣ (A02042)	50
Γιαλαμά Σοφία, Χασιώτης Άγγελος, Νάστος Παναγιώτης, Πυρομάλης Δημήτρης	

ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ - 2ο Εθνικό Συνέδριο Αστικής και Περιφερειακής Βιώσιμης Ανάπτυξης με τίτλο “Κλιματική Κρίση: Αστική και Περιφερειακή Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και Έξυπνης Ανάπτυξης”, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 5-7 Δεκεμβρίου 2025

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΣΙΝΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ (A02039) Μετσίνη Παρασκευή, Περιστερίδης Ιωάννης (Γεώργιος)	51
ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΓΙΑ ΑΝΘΕΚΤΙΚΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ (A02037) Καλέμης Αλέξανδρος, Τσιριγώτη Δήμητρα	52
Ειδική Συνεδρία: “Ο υλικός και άυλος πολιτισμός και η βιώσιμη ταυτότητα των τόπων, στις ελληνικές πόλεις και περιοχές” Οργάνωση και Προεδρείο Καθηγ Κωνσταντίνος Μωραΐτης	53
ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ ΚΕΡΑΜΙΚΗΣ: ‘ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ’ ΣΕ ΜΕΤΑΒΑΣΗ. ΜΙΑ ΟΛΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΤΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ / ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ (A02036) Κατραούζου Δήμητρα	54
ΤΟΠΟΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΟΝΕΙΡΑ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ (A02053) Μωραΐτης Κωνσταντίνος	55
LOCIMUNDUS - ΕΝΝΟΙΕΣ ΠΟΛΛΑΠΛΟΥ ΤΟΠΙΚΙΣΜΟΥ ΣΕ ΥΒΡΙΔΙΚΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΑ ΩΣ ΜΕΣΟ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ (A02054) Ρέτσος Γεώργιος	56
Ο ΥΛΙΚΟΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ ΩΣ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ (A02056) Παπαϊωάννου Μαρία	57
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΠΑΡΚΩΝ ΣΕ ΕΛΛΙΠΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΒΑΝΔΑΛΙΣΜΟ ΜΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ, QGIS ΚΑΙ ΠΛΗΘΟΠΟΡΙΣΜΟΥ (A02057) Παραδείση Κλειώ, Ιωαννίδης Ρωμανός	58
GREENKYPSELI: Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΓΙΑ ΕΝΑ ΒΙΩΣΙΜΟΤΕΡΟ ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (A02060) Τσίρου Βίκυ	59
ΟΙ ΤΟΠΟΙ ΕΞΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΩΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ. (A02064) Μεντεκίδου Αλεξάνδρα - Δήμητρα	60
ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΟΝΤΑΣ ΜΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΠΟΥ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ: ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΑΣ (A02067) Μαρκάτου Μαρία	61
Η ΑΤΤΙΚΗ ΛΕΚΑΝΗ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΤΟΠΙΟ: ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ GRAND TOUR ΣΤΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΛΟΦΟ ΤΟΥ ΛΥΚΑΒΗΤΤΟΥ (A02070) Καραμανέα Πανίτα	62
WARKAWATER&GERD. ΔΥΟ ΔΙΑΜΕΤΡΙΚΑ ΑΝΤΙΘΕΤΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΛΕΙΨΥΔΡΙΑΣ / ΞΗΡΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΙΘΙΟΠΙΑΣ. (A02046) Πετράτου - Φραγκιαδάκη Σμαράγδα	63

ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ - 2ο Εθνικό Συνέδριο Αστικής και Περιφερειακής Βιώσιμης Ανάπτυξης με τίτλο “Κλιματική Κρίση: Αστική και Περιφερειακή Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και Έξυπνης Ανάπτυξης”, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 5-7 Δεκεμβρίου 2025

Συνεδρία: “Βιώσιμη, Έξυπνη και Ανθεκτική Πόλη” Προεδρείο: Δρ Ελένη Ζενάκου και Δρ Μητούλας Νικόλαος	64
ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ: ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΠΡΑΣΙΝΟΥ (A02041) Αλεξοπούλου Νεφέλη, Διμέλλη Δέσποινα	65
Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ ΒΥΡΩΝΑ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ (A02047) Καδδίτης Βασίλειος, Κασιμάτης Βασίλειος, Αφροδίτη Παπαδοπούλου, Σακκάς Τηλέμαχος, Σαλαμαλέκη Σωτηρία, Τσιρώνης Βασίλειος, Ψύχα Στυλιανή, Δεληθέου Βασιλική, Μιχαλάκη Ευανθία	66
SMARTCITIES& «ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΚΟΖΑΝΗΣ» (A02065) Παπαδήμας Νικόλαος, Ζενάκου Αν. Ελένη, Οικονόμου Αγησίλαος, Μητούλα Ρόϊδω	68
ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΞΥΠΝΗ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΡΑΦΗΝΑΣ (A02085) Σαμαρά Άννα	69
ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ: ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΡΓΟΥΣ(A02052) Μερμύγκη Μαρίνα-Ευαγγελία	70
ΑΠΟ ΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ: ΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΕΙΡΗΝΗΣ & ΦΙΛΙΑΣ ΩΣ ΠΡΟΤΥΠΟ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ (A02048) Ραχιώτης Θεόδωρος, Τσαλατσάνη Ιωάννα, Παπανικολάου Ιωάννης, Δημάκος Νικόλαος, Τάσση Αλεξάνδρα	71
Συνεδρία: “Περιβάλλον και Βιώσιμη Οικονομία” Προεδρείο: Αναπλ Καθηγ Δεληθέου Βασιλική και Επικ Καθηγ Αδαμόπουλος Αντώνιος	72
ΦΥΣΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ, ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΣΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΚΑΜΨΗ: ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ (A02029) Παπαδάς Δημήτριος	73
ΤΑ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (A02061) Δεληθέου Βασιλική, Ποδηματάς Ελευθέριος	74
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ COVID-19 ΣΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ Ο.Τ.Α. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΙΛΚΙΣ (A02068) Παπαδοπούλου Κωνσταντίνα, Παστραπά Ελένη, Μητούλα Ρόϊδω, Καραμέτου Παναγιώτα	75
ΤΟ ΝΗΣΙΩΤΙΚΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ – ΑΝΔΡΟΣ (A02030) Φραγκέτη Αικατερίνη, Στεφανή Φωτεινή	76
ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΡΑΓΕ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΟ ΘΕΡΜΑΛΙΣΜΟ; (A02028) Μανιάτης Αντώνιος, Αδαμόπουλος Αντώνιος	77

Ειδική Συνεδρίαση: “Παρακολούθηση της Υγείας, Προσαρμογής και του Δυναμικού Αποθήκευσης Άνθρακα των Δασικών Οικοσυστημάτων” Οργάνωση και Προεδρείο Καθηγ Καλλιόπη Ραδόγλου και Κύρια Ερευνήτρια Μαριάντζελα Φωτέλλη	78
ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΒΙΩΣΗΣ ΣΕ ΚΑΜΜΕΝΗ ΔΑΣΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΣΟΥΝΙΟΥ (A02077) Αβραμίδου Ευαγγελία, Καρέτσος Γεώργιος, Μάντακας Γεώργιος, Κορακάκη Ευαγγελία, Σολωμού Αλεξάνδρα, Καούκης Κωνσταντίνος, Γεωργιάδης Νικόλαος, - Φύλλας Νικόλαος	79
ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΝΤΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΙΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΕΣ ΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ II ΤΟΥ ICP FORESTS (A02078) Ευαγγελία Κορακάκη, Παναγιώτης Μιχόπουλος, Κωνσταντίνος Καούκης, Αθανάσιος Μπουρλέτσικας, Ευαγγελία Αβραμίδου, Αλεξάνδρα Σολωμού, Ευαγγελία Δάσκαλου, Γεώργιος Μάντακας, Κώστας Ιωαννίδης	81
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΔΑΣΩΝ ΠΕΥΚΗΣ ΓΙΑ ΑΡΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΑΝΘΡΑΚΑ ΚΑΙ ΝΕΡΟΥ ΥΠΟ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ (PINEOPTIM) (A02079) Ραδόγλου Καλλιόπη, Δημητρακόπουλος Παναγιώτης, Φύλλας Νίκος, Ελευθεριάδου Νικολέτα, Γκούβας Αλέξανδρος, Κιοραποστόλου Νατάσα, Κιτικίδου Κυριακή, Μάντζαρη Ευσταθία, Μάρκος Νίκος, Μήλιος Ηλίας, Μπίντση - Φραντζή Ευδοξία, Ξανθόπουλος Γεώργιος, Σαζεΐδης Χριστόδουλος, Σπύρογλου Γαβριήλ, Φωτέλλη Μαριάντζελα	83
ΕΠΟΧΙΚΕΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΦΩΤΟΣΥΝΘΕΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΠΕΥΚΩΝ (A02080) Φωτέλλη Ν. Μαριάντζελα, Κιοραποστόλου Νατάσα, Μάρκος Νίκος, Ελευθεριάδου Νικολέτα, Σαζεΐδης Χριστόδουλος, Γκούβας Αλέξανδρος, Μπίντση - Φραντζή Ευδοξία, Μάντζαρη Ευσταθία, Ξανθόπουλος Γεώργιος, Δημητρακόπουλος Γ. Παναγιώτης, Φύλλας Μ. Νικόλαος, Σπύρογλου Γαβριήλ, Ραδόγλου Καλλιόπη	85
ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΗΣ ΥΓΡΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΙΑΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΡΟΩΝ CO ₂ ΣΤΟ ΠΕΡΙΑΣΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΤΗΣ ΞΑΝΘΗΣ (A02083) Σπύρογλου Γαβριήλ, Φωτέλλη Μαριάντζελα, Ραδόγλου Καλλιόπη	87
ΓΕΝΙΚΑ ΜΟΝΤΕΛΑ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΑΝΑΠΝΟΗΣ ΕΔΑΦΟΥΣ ΣΕ ΣΥΣΤΑΔΕΣ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (A02089) Φύλλας Νικόλαος, Σπύρογλου Γαβριήλ, Σαζεΐδης Χριστόδουλος, Φωτέλλη Μαριάντζελα, Ραδόγλου Καλλιόπη	88
ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΗΛΕΣΚΟΠΗΣΗΣ ΚΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ ΜΕ ΔΟΥΡΥΦΟΡΙΚΗ ΤΗΛΕΣΚΟΠΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΒΛΑΣΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣΦΑΙΝΟΛΟΓΙΑΣ ΑΠΟΡΡΟΦΗΣΗΣ ΑΝΘΡΑΚΑ ΣΕ ΜΙΑ ΦΥΤΕΙΑ ΦΥΛΛΟΒΟΛΩΝ ΔΑΣΩΝ (A02081) Μάρκος Νίκος, Ραδόγλου Καλλιόπη	89
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΚΟΥ ΑΝΘΡΑΚΑ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ ΣΕ ΔΑΣΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΞΑΝΘΗΣ, ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΘΟΔΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ QUANTILE REGRESSION FOREST ΚΑΙ RESIDUALS LEARNING (A02088) Λώλος Νικόλαος, Δημήτρης Τριαντακωνσταντής	90
ΔΑΣΙΚΑ ΕΝΤΟΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: Ο ΔΙΤΤΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥΣ ΣΤΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ (A02082) Ελευθεριάδου Νικολέτα	91
ΕΠΟΧΙΑΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΚΑΙ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΒΛΑΣΤΗΣΗΣ ΥΠΟΡΟΦΟΥ ΣΤΗ ΒΙΟΜΑΖΑ ΤΩΝ ΡΙΖΙΚΩΝ ΤΡΙΧΙΔΙΩΝ ΣΕ ΔΑΣΟΣ ΧΑΛΕΠΙΟΥ ΠΕΥΚΗΣ (A02087) Γκούβας Αλέξανδρος, Ξανθόπουλος Γεώργιος, Μάρκος Νίκος, Ραδόγλου Καλλιόπη, Φωτέλλη Μαριάντζελα	92

ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ - 2ο Εθνικό Συνέδριο Αστικής και Περιφερειακής Βιώσιμης Ανάπτυξης με τίτλο “Κλιματική Κρίση: Αστική και Περιφερειακή Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και Έξυπνης Ανάπτυξης”, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 5-7 Δεκεμβρίου 2025

Συνεδρία: “ Η Φυσιογνωμία της πόλης και η Βιώσιμη Ανάπτυξή της ” Προεδρείο: Ομ Καθηγ Ιωσήφ Στεφάνου και Δρ Χατζηφραγκιός Μακρυδάκης Κωνσταντίνος	94
ΣΥΝΘΕΤΟΝΤΑΣ “ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΑ” ΧΩΡΟ, ΓΛΥΠΤΙΚΗ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟ ΑΣΤΙΚΟ ΧΩΡΟ (A02033) Ελευθεράκη Γωγώ (Georgina), Τζαμαλής Γιώργος	95
Η ΑΣΤΙΚΗ ΕΞΑΠΛΩΣΗ ΚΑΙ Η «ΑΛΛΗ» ΠΟΛΗ ΣΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΠΟΡΕΙΑ ΓΙΑ ΜΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗ ΠΟΛΗ. (A02059) Χατζηφραγκιός Μακρυδάκης Κωνσταντίνος	96
ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΚΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ ΣΤΙΣ ΚΥΚΛΑΔΕΣ (ΣΥΡΟΣ). ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ, ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥΣ ΩΣ ΣΥΝΟΛΩΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ & ΠΟΛΩΝ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ. (A02043) Αντωνίου Αλέξανδρος	97
ΜΕΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΑ ΤΟΠΙΑ: ΟΙ ΕΙΚΟΝΙΚΕΣ ΠΛΑΤΦΟΡΜΕΣ ΩΣ ΝΕΟΣ ΧΩΡΟΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΣΜΟΥ (A02044) Καλέμης Αλέξανδρος	98
Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΣΤΡΟΥΣ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ (A02071) Τσαλτάκη Μαρία	99
ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (A02090) Βινιεράτου Μποσινάκη Μαρία	100
Συνεδρία: “ Εκπαίδευση και Βιώσιμο Περιβάλλον ” Προεδρείο: Καθ Σκαναβή Κωνσταντίνα και Δρ Οικονόμου Αγησίλαος	101
ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: Η ΕΛΛΑΔΑ (A02050) Παπαδοπούλου Κλ. Βασιλική, Μητούλα Ροΐδω, Καλδή Σταυρούλα, Σαρδιανού Ελένη	102
Η ΚΥΚΛΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ Η ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ ΣΤΟ 25ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΛΑΡΙΣΑΣ. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΣΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ. (A02063) Νάστος Γεώργιος	103
Η ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ (A02045) Σκαναβή Κωνσταντίνα, Παπάνης Ευστράτιος, Γιουμούκη Ε. Μαρία	104

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Αγγελίδης Μηνάς, Ομ.Καθηγητής ΕΜΠ
Αντωνοπούλου Αικατερίνη, Αν.Καθηγήτρια Χαροκόπειου Πανεπιστημίου Αθηνών
Ασάρα Όλγα-Ελένη, Αν.Καθηγήτρια Ιονίου Πανεπιστημίου
Βαρδόπουλος Ιωάννης, Δρ. Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου
Βερέμης Θάνος, Ομ. Καθηγητής ΕΚΠΑ
Βλαχάδη Μαρία, Λέκτορας Πανεπιστημίου Κρήτης
Γοσποδίνη Αναστασία-Ασπασία, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
Διμέλλη Δέσποινα, Καθηγήτρια Πολυτεχνείου Κρήτης
Δούκας Ιωάννης, Επικ. Καθηγητής Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
Crescenzi Edith, Prof. Ecole d' Archi. Paris La Villette
Ζερεφός Χρήστος, Ομ.Καθηγητής Μέλος Ακαδημίας Αθηνών
Ζμπάϊνος Δημήτριος, Αν.Καθηγητής Χαροκόπειου Πανεπιστημίου Αθηνών
Ζορμπάς Αντώνης, Καθηγητής Ανοιχτού Πανεπιστημίου Κύπρου
Θεοδωροπούλου Ελένη, Ομ.Καθηγήτρια Χαροκόπειου Πανεπιστημίου Αθηνών
Καλαντώνης Πέτρος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής
Καλδής Παναγιώτης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής
Καραγιάννης Στέφανος, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου
Κλαμπατσέα Ειρήνη, Καθηγήτρια ΕΜΠ
Κοκκώσης Χάρης, Ομ.Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
Κουρή Μαρία, Επικ.Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Πελοποννήσου
Κυβέλου-Χιωτίνη Στέλλα-Σοφία, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου
Κωνσταντινίδου Έλενα, Καθηγήτρια ΕΜΠ
Κωστάκης Ιωάννης, Επ.Καθηγητής Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου
Κωσταρέλλη Βασιλική, Αν.Καθηγήτρια Χαροκόπειου Πανεπιστημίου Αθηνών
Λαγός Δημήτρης, Ομ.Καθηγητής Πανεπιστημίου Αιγαίου
Lettinga Gatze, Em. Professor Wageningen University Netherland
Μαλινδρέτος Γιώργος, Καθηγητής Χαροκόπειου Πανεπιστημίου Αθηνών
Μανώλα Μαρία, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής
Μητούλα Ρόϊδω, Καθηγήτρια Χαροκόπειου Πανεπιστημίου Αθηνών
Μητούλας Νικόλαος, Δρ. ΕΜΠ
Μιχαλακέλης Χρήστος, Αν.Καθηγητής Χαροκόπειου Πανεπιστημίου
Μπεριάτος Ηλίας, Ομ.Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
Μπότσιου Κωνσταντίνα, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Πειραιά
Μωραΐτης Κώστας, Ομ.Καθηγητής ΕΜΠ
Οικονόμου Αγησίλαος, Δρ.Ε ΜΠ
Παναγιωτόπουλος Θέμης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιώς
Πανέτσος Γιώργος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών
Παπαργηγόριου Αριστείδης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής
Παρθένιος Παναγιώτης, Καθηγητής Πολυτεχνείου Κρήτης
Παταργιάς Παναγιώτης, Ομ.Καθηγητής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου
Pinagli Gabriela, Professor Universita di Fitenze
Rimbert Sylvie, Professor Universite L. Pasteur Strasbourg
Robin Cristelle, Professor Ecole d' Archi Paris La Vilette
Ρόδη Άλκηστις, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Πατρών
Σαμαράς Νίκος, Επ.Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ - 2ο Εθνικό Συνέδριο Αστικής και Περιφερειακής Βιώσιμης Ανάπτυξης με τίτλο “Κλιματική Κρίση: Αστική και Περιφερειακή Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και Έξυπνης Ανάπτυξης”, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 5-7 Δεκεμβρίου 2025

Σαραντάτου Ευθυμία, Επικ.Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής
Σαρδιανού Ελένη, Καθηγήτρια Χαροκόπειου Πανεπιστημίου Αθηνών
Σδράλη Δέσποινα, Αν.Καθηγήτρια Χαροκόπειου Πανεπιστημίου Αθηνών
Σερράος Κώστας, Καθηγητής ΕΜΠ
Σκούλτσος Σοφοκλής, Επ.Καθηγητής Χαροκόπειου Πανεπιστημίου Αθηνών
Σπηλιοπούλου Ιωάννα, Ομ.Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Πελοποννήσου
Σταθακόπουλος Πάνος, Ομ.Καθηγητής ΑΠΘ
Στεφάνου Ιωσήφ, Ομ. Καθηγητής ΕΜΠ
Σωτηροπούλου Αναστασία, Καθηγήτρια ΑΣΠΑΙΤΕ
Τουλιάτος Παναγιώτης, Ομ. Καθηγητής ΕΜΠ
Tramonti Ulisse, Professor Universita di Firenze
Τριποδάκης Αλέξανδρος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Κρήτης
Τσαγκαράκης Κωνσταντίνος, Καθηγητής Πολυτεχνείου Κρήτης
Χατζηγηγορίου Πάυλος, Δρ.Ε.Μ.Π.
Χατζόπουλος Βασίλης, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου
Χρήστου Θανάσης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου
Χρόνη Χριστίνα, Επ.Καθηγήτρια Χαροκόπειου Πανεπιστημίου Αθηνών
Ψυχάρης Γιάννης, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ρόϊδω Μητούλα (Conference Organization Manager)
Παναγιώτα Καραμέτου (Communication Officer)
Γεώργιος Νάστος, Δρ.Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Μαρία Δερβέντη, υπ.Δρ.Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Σωτήρης Κάβουρας, υπ.Δρ.Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Δημήτρης Πετρίδης, υπ.Δρ.Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Σωτήρης Δρόσης, υπ.Δρ.Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Βασιλική Παπαδοπούλου, υπ.Δρ.Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Φωτεινή Μανιού, υπ.Δρ.Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Μαρία Δόλογλου, Δρ.ΟΠΑ, Μετ.Ερευν.Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Γεώργιος Καραγιάννης, υπ.Δρ.Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Οικονόμου Αγησίλαος, Δρ.ΕΜΠ (Υπεύθυνος Εκδόσεων)

Άγγελος Παπαβασιλείου, Δρ.Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο(Υπεύθυνος Προγράμματος)

Κωνσταντίνος Χαλιορής, υπ.Δρ.Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο(Υπεύθυνος Επικοινωνίας)

ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ - 2ο Εθνικό Συνέδριο Αστικής και Περιφερειακής Βιώσιμης Ανάπτυξης με τίτλο “Κλιματική Κρίση: Αστική και Περιφερειακή Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και Έξυπνης Ανάπτυξης”, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 5-7 Δεκεμβρίου 2025

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

1η ΗΜΕΡΑ-Παρασκευή 5 Δεκεμβρίου 2025

09:00-09:30	Προσέλευση- Εγγραφές (Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών) (Κεντρικό Κτίριο)
09.30-10.00	Καλωσόρισμα - Εισαγωγικά Χαιρετισμοί
14.30-17.00	Κεντρικές Ομιλίες(Αμφιθέατρο Γεώργιος Καραμπατζός)(κεντρικό κτίριο)
17.00-17.30	Coffee Break
17.30-18.30	Συνεδρία 8: “Πολιτισμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη” Προεδρείο: Καθηγ Πολυχρονόπουλος Δημήτριος και Δρ Λιάγκουρας Χρίστος (Αίθουσα Α5)(κεντρικό κτίριο)
18.30-20.00	Συνεδρία 9: “Τουρισμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη” Προεδρείο: Καθ Καραγιάννης Στέφανος και Επικ Καθ Μανιάτης Αντώνιος (Αίθουσα Α5)(κεντρικό κτίριο)
17.30-19.00	Συνεδρία 10: “Βιώσιμο Κλίμα και Πράσινη Μετάβαση” Προεδρείο: Καθηγ Κλαμπατσέα Ρένα και Καθηγ Νάστος Παναγιώτης (Αίθουσα Α6)(κεντρικό κτίριο)

2η ΗΜΕΡΑ-Σάββατο 6 Δεκεμβρίου 2025

09.00-11.30	Ειδική Συνεδρία 11:“Ο υλικός και άυλος πολιτισμός και η βιώσιμη ταυτότητα των τόπων, στις ελληνικές πόλεις και περιοχές” Οργάνωση και Προεδρείο Καθηγ Κωνσταντίνος Μωραΐτης (Αμφιθέατρο Γεώργιος Καραμπατζός)(κεντρικό κτίριο)
09.00-11.30	Συνεδρία 16: “Βιώσιμη, Έξυπνη και Ανθεκτική Πόλη” Προεδρείο: Δρ Ελένη Ζενάκου και Δρ Μητούλας Νικόλαος (Αίθουσα Α5)(κεντρικό κτίριο)
09.00-11.30	Συνεδρία 17: “Περιβάλλον και Βιώσιμη Οικονομία” Προεδρείο: Αναπλ Καθηγ Δεληθέου Βασιλική και Επικ Καθηγ Αδαμόπουλος Αντώνιος (Αίθουσα Α6)(κεντρικό κτίριο)
11.30-12.00	Coffee Break
12.00-15.00	Ειδική Συνεδρίαση 19: “Παρακολούθηση της Υγείας, Προσαρμογής και του Δυναμικού Αποθήκευσης Άνθρακα των Δασικών Οικοσυστημάτων” Οργάνωση και Προεδρείο Καθηγ Καλλιόπη Ραδόγλου και Κύρια Ερευνήτρια Μαριάντζελα Φωτέλλη (Αμφιθέατρο Γεώργιος Καραμπατζός)(κεντρικό κτίριο)
12.00-14.00	Συνεδρία 27: “Η Φυσιογνωμία της πόλης και η Βιώσιμη Ανάπτυξή της” Προεδρείο: Ομ Καθηγ Ιωσήφ Στεφάνου και Δρ Χατζηφραγκιός Μακρυδάκης Κωνσταντίνος (Αίθουσα Α6)(κεντρικό κτίριο)
14.00-15.00	Συνεδρία 28: “Εκπαίδευση και Βιώσιμο Περιβάλλον” Προεδρείο: Καθ Σκαναβή Κωνσταντίνα και Δρ Οικονόμου Αγησίλαος (Αίθουσα Α6)(κεντρικό κτίριο)
15.00-16.00	Conference Lunch - Finger Food

Κλείσιμο του Συνεδρίου

ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ - 2ο Εθνικό Συνέδριο Αστικής και Περιφερειακής Βιώσιμης Ανάπτυξης με τίτλο “Κλιματική Κρίση: Αστική και Περιφερειακή Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και Έξυπνης Ανάπτυξης”, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 5-7 Δεκεμβρίου 2025

ΚΕΝΤΡΙΚΟΙ ΟΜΙΛΗΤΕΣ

Ιωσήφ Στεφάνου
Καθηγητής Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Ε.Μ.Π.
“Η Νέα Πόλη στην ψηφιακή Εποχή”

Θανάσης Χρήστου
Καθηγητής Τμήματος Ιστορίας, Αρχαιολογίας & Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών,
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
“Η Συμβολή του Καποδίστρια στη Διαμόρφωση των Σύγχρονων Ελληνικών Πόλεων”

Έλενα Κωνσταντινίδου
Καθηγήτρια Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, ΕΜΠ
“Ιστορικά Κτίρια και Βιώσιμο Περιβάλλον: Η Περίπτωση του Χαροκοπείου
Πανεπιστημίου Αθηνών”

Στέφανος Καραγιάννης

Καθηγητής Τμήματος Οικονομικής & Περιφερειακής Ανάπτυξης, ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

"Ελεγχόμενος Τουρισμός - Οικοτουρισμός στο νέο Περιβάλλον της Κλιματικής Κρίσης"

Ελένη Θεοδοροπούλου

Καθηγήτρια, ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
"Βιώσιμη Αγροτική Ανάπτυξη και Κλιματική Αλλαγή"

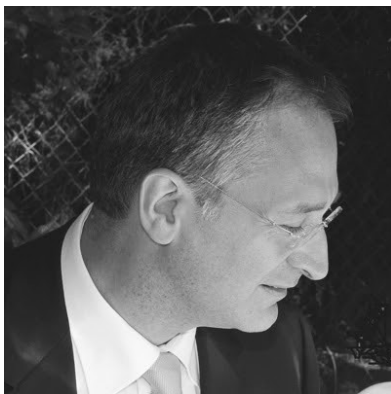
Κωνσταντίνος Μωραΐτης

Καθηγητής Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Ε.Μ.Π.

"Πράσινο Αστικό Πορώδες. Προσφέρεται μόνο για Βιώσιμη Φυσική Ανάπτυξη;"

Ναπολέων Μαραβέγιας
Καθηγητής, ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
“Πολιτισμικοί Παράγοντες ως Προϋπόθεση για την Ανάπτυξη της Ελληνικής Οικονομίας και την Προστασία του Περιβάλλοντος”

Γιώργος Πανέτσος
Καθηγητής Τμήματος Αρχιτεκτόνων, ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ
“Αρχιτεκτονικές Δημιουργίες και Κλιματική Αλλαγή”

Δημήτρης Πολυχρονόπουλος
Καθηγητής Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηώνχανικ, ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
“Αρχιτεκτονικές Συνθέσεις στο Νέο ‘απειλούμενο’ Περιβάλλον”

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

1η ΗΜΕΡΑ-Παρασκευή 5Δεκεμβρίου 2025

09:00-09:30 **Προσέλευση- Εγγραφές** (Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών) (Κεντρικό Κτίριο)

09.30-10.00 **Καλωσόρισμα - Εισαγωγικά** από την **Καθηγ Ρόϊδω Μητούλα**, Κοσμήτορα της Σχολής Περιβάλλοντος, Γεωγραφίας & Εφαρμοσμένων Οικονομικών και Διευθύντρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Βιώσιμη Ανάπτυξη Τμήμα Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης, Chair of the Organising & Scientific Committee

Χαιρετισμοί

Καθηγ Γιώργος Δεδούσης, Πρύτανης του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου Αθηνών

H.E. Mrs Marcela Hanusova, Πρέσβης της Σλοβακίας

Γιάννης Ανδρουλάκης, Πρόεδρος του Πράσινου Ταμείου

Καθηγ Κωνσταντίνος Μωραΐτης, Πρόεδρος του Ινστιτούτου Σύρου

	Κεντρικές Ομιλίες
2. 14.30-17.00	Προεδρείο: Ομ Καθηγ Ιωσήφ Στεφάνου και Καθηγ Ελένη Σαρδιανού(Αμφιθέατρο Γεώργιος Καραμπατζός)(κεντρικό κτίριο)
14.30-14.40	Η ΝΕΑ ΠΟΛΗ ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΠΟΧΗ Ιωσήφ Στεφάνου , <i>Ομότιμος Καθηγητής, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο</i>
14.40-15.00	Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΤΟΥ (A02058) Χρήστου Θανάσης , <i>Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου</i>
15.00-15.20	ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΩΣ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (A02025) Μαραβέγιας Ναπολέων , <i>Ομ Καθηγητής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών</i>
15.20-15.40	ΠΡΑΣΙΝΟ ΑΣΤΙΚΟ ΠΟΡΩΔΕΣ: ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗ ΦΥΣΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ; (A02027) Μωραΐτης Κωνσταντίνος , <i>Ομότιμος Καθηγητής, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο</i>
15.40-16.00	ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ - ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΝΕΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ(A02051) Καραγιάννης Στέφανος , <i>Καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο</i>
16.00-16.20	ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΩΣ ΜΟΧΛΟΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΚΑΠΝΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΚΑΠΝΟΥ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΚΑΒΑΛΑΣ (A02072) Πολυχρονόπουλος Δημήτριος , <i>Καθηγητής, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης</i>
16.20-16.40	ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ (A02073) Κωνσταντίνίδου Έλενα , <i>Καθηγήτρια, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο</i>

ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ - 2ο Εθνικό Συνέδριο Αστικής και Περιφερειακής Βιώσιμης Ανάπτυξης με τίτλο “Κλιματική Κρίση: Αστική και Περιφερειακή Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και Έξυπνης Ανάπτυξης”, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 5-7 Δεκεμβρίου 2025

16.40-17.00	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ – ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ (A02069) Θεοδωροπούλου Ελένη, Ομότιμη Καθηγήτρια, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών
17.00-17.30	Coffee Break

8. 17.30-18.30	Συνεδρία: “Πολιτισμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη” Προεδρείο: Καθηγ Πολυχρονόπουλος Δημήτριος και Δρ Λιάγκουρας Χρίστος (Αίθουσα A5)(κεντρικό κτίριο)
17.30-17.45	ΤΑ «ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ» ΚΑΙ Η «ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ» ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ (ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ) ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (A02026) Ανδρέου Ιωάννης
17.45-18.00	Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΕΜΒΛΗΜΑΤΙΚΟΥ «ΚΑΣΤΡΟΥ ΤΗΣ ΑΜΦΙΣΣΑΣ» ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (A02055) Καραγιάννης Γιώργος, Μητούλα Ρόϊδω
18.00-18.15	ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΛΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΙΚΟΝΙΚΟΤΗΤΑ: ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΣΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΣΤΙΚΑ ΤΟΠΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ (A02066) Σάββα Έλενα
18-15-18.30	Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΝΑΛΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ (ΠΧΠ) ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ (A02032) Λιάγκουρας Χρίστος

9. 18.30-20.00	Συνεδρία: “Τουρισμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη” Προεδρείο: Καθ Καραγιάννης Στέφανος και Επικ Καθ Μανιάτης Αντώνιος (Αίθουσα A5)(κεντρικό κτίριο)
18.30-18.45	Η ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (A02034) Καρσιώτης Παναγιώτης, Αδαμόπουλος Αντώνιος, Μανιάτης Αντώνιος, Ηρακλέους Αλεξία
18.45-19.00	ΑΝΑΔΕΙΚΝΥΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΜΕ ΕΠΑΥΞΗΜΕΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ: ΜΙΑ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΨΗΦΙΑΚΟΥ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (A02049) Πουλάκη Πανωραία, Κρητικός Αντώνης, Βασιλάκης Νικόλαος
19.00-19.15	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΦΕΡΟΥΣΑ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ: ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ(A02062) Σαμουρκασίδου Έλενα
19.15-19.30	ΠΡΟΤΑΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΤΟΠΙΟΥ ΤΗΣ ΑΝΩ ΠΟΛΗΣ ΠΑΤΡΩΝ. Η ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ, ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ, ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ, ΤΟΥ ΡΩΜΑΪΚΟΥ ΩΔΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΩΣ ΚΥΡΙΩΝ ΤΟΠΟΣΗΜΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ (A02031) Λυκουργιώτης Άγγελος, Νίκου Κωνσταντίνα
19.30-19.45	ΠΡΟΤΑΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΣΤΗ ΛΙΜΝΗ ΠΛΑΣΤΗΡΑ (A02076) Βελάγια Μαρία

ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ - 2ο Εθνικό Συνέδριο Αστικής και Περιφερειακής Βιώσιμης Ανάπτυξης με τίτλο “Κλιματική Κρίση: Αστική και Περιφερειακή Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και Έξυπνης Ανάπτυξης”, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 5-7 Δεκεμβρίου 2025

19.45-20.00	Συζήτηση
-------------	----------

10. 17.30-19.00	Συνεδρία: “Βιώσιμο Κλίμα και Πράσινη Μετάβαση” Προεδρείο: Καθηγ Κλαμπατσέα Ρένα και Καθηγ Νάστος Παναγιώτης (Αίθουσα Α6)(κεντρικό κτίριο)
17.30-17.45	ΤΟ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΟ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΟΥΔΕΤΕΡΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ (A02035) Αγρίου Σταυρούλα, Κλαμπατσέα Ρένα
17.45-18.00	ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΜΕΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΕΚΠΟΜΠΩΝ ΑΕΡΙΩΝ ΤΟΥ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ. ΜΙΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ (A02038) Κουρούκλης Αντώνιος, Χατζηθεοδωρίδης Φώτιος, Μπουλούτα Κωνσταντίνα
18.00-18.15	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΠΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΟΥΔΕΤΕΡΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΗΣΜΕ ΣΠΕΤΣΩΝ, ΠΛΑΤΑΝΙΑ ΚΑΙ ΣΟΥΛΙΟΥ ΩΣ ΔΡΟΜΟΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΟΥΔΕΤΕΡΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΔΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ (A02040) Χασιώτης Άγγελος, Παππά Αντωνία, Μπουσδέκη Μαρία, Μάνθος Θεοφάνης, Νάστος Παναγιώτης
18-15-18.30	ΣΥΝΘΕΣΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΛΑΙΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΎΔΡΕΥΣΗΣ (A02042) Γιαλαμά Σοφία, Χασιώτης Άγγελος, Νάστος Παναγιώτης, Πυρομάλης Δημήτρης
18.30-18.45	Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΣΙΝΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ (A02039) Μετσίνη Παρασκευή, Περιστερίδης Ιωάννης (Γεώργιος)
18.45-19.00	ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΓΙΑ ΑΝΘΕΚΤΙΚΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ(A02037) Καλέμης Αλέξανδρος, Τσιριγώτη Δήμητρα

2η ΗΜΕΡΑ-Σάββατο 6Δεκεμβρίου 2025

11. 09.00-11.30	Ειδική Συνεδρία: “Ο υλικός και άυλος πολιτισμός και η βιώσιμη ταυτότητα των τόπων, στις ελληνικές πόλεις και περιοχές” Οργάνωση και Προεδρείο Καθηγ Κωνσταντίνος Μωραϊτης (Αμφιθέατρο Γεώργιος Καραμπατζός)(κεντρικό κτίριο)
09.00-09.15	ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ ΚΕΡΑΜΙΚΗΣ: ‘ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ’ ΣΕ ΜΕΤΑΒΑΣΗ. ΜΙΑ ΟΛΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΤΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ / ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ (A02036) Κατραούζου Δήμητρα
09.15-09.30	ΤΟΠΟΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΟΝΕΙΡΑ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ (A02053) Μωραϊτης Κωνσταντίνος

ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ - 2ο Εθνικό Συνέδριο Αστικής και Περιφερειακής Βιώσιμης Ανάπτυξης με τίτλο “Κλιματική Κρίση: Αστική και Περιφερειακή Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και Έξυπνης Ανάπτυξης”, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 5-7 Δεκεμβρίου 2025

09.30-09.45	LOCIMUNDUS - ΕΝΝΟΙΕΣ ΠΟΛΛΑΠΛΟΥ ΤΟΠΙΚΙΣΜΟΥ ΣΕ ΥΒΡΙΔΙΚΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΑ ΩΣ ΜΕΣΟ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ (A02054) Ρέτσος Γεώργιος
09.45-10.00	Ο ΥΛΙΚΟΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ ΩΣ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ (A02056) Παπαϊωάννου Μαρία
10.00-10.15	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΠΑΡΚΩΝ ΣΕ ΕΛΛΙΠΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΒΑΝΔΑΛΙΣΜΟ ΜΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ, QGIS ΚΑΙ ΠΛΗΘΟΠΟΡΙΣΜΟΥ (A02057) Παραδείση Κλειώ, Ιωαννίδης Ρωμανός
10.15-10.30	GREENKYPSELI: Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΓΙΑ ΕΝΑ ΒΙΩΣΙΜΟΤΕΡΟ ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (A02060) Τσίρου Βίκυ
10.30-10.45	ΟΙ ΤΟΠΟΙ ΕΞΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΩΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ. (A02064) Μεντεκίδου Αλεξάνδρα - Δήμητρα
10.45-11.00	ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΟΝΤΑΣ ΜΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΠΟΥ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ: ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΑΣ (A02067) Μαρκάτου Μαρία
11.00-11.15	Η ΑΤΤΙΚΗ ΛΕΚΑΝΗ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΤΟΠΙΟ: ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ GRAND TOUR ΣΤΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΛΟΦΟ ΤΟΥ ΛΥΚΑΒΗΤΤΟΥ (A02070) Καραμανέα Πανίτα
11.15-11.30	WARKAWATER&GERD. ΔΥΟ ΔΙΑΜΕΤΡΙΚΑ ΑΝΤΙΘΕΤΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΛΕΙΨΥΔΡΙΑΣ / ΞΗΡΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΙΘΙΟΠΙΑΣ. (A02046) Πετράτου - Φραγκιαδάκη Σμαράγδα

16. 09.00-11.30	Συνεδρία: “Βιώσιμη, Έξυπνη και Ανθεκτική Πόλη” Προεδρείο: Δρ Ελένη Ζενάκου και Δρ Μητούλας Νικόλαος (Αίθουσα Α5)(κεντρικό κτίριο)
09.00-09.15	ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ: ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΠΡΑΣΙΝΟΥ (A02041) Αλεξοπούλου Νεφέλη, Διμέλλη Δέσποινα
09.15-09.30	Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ ΒΥΡΩΝΑ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ (A02047) Καδδίτης Βασίλειος, Κασιμάτης Βασίλειος, Αφροδίτη Παπαδοπούλου, Σακκάς Τηλέμαχος, Σαλαμαλέκη Σωτηρία, Τσιρώνης Βασίλειος, Ψύχα Στυλιανή, Δεληθέου Βασιλική, Μιχαλάκη Ευανθία
09.30-09.45	SMARTCITIES& «ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΚΟΖΑΝΗΣ»(A02065) Παπαδήμας Νικόλαος, Ζενάκου Αν. Ελένη, Οικονόμου Αγησίλαος, Μητούλα Ρόιδα
09.45-10.00	ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΞΥΠΝΗ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΡΑΦΗΝΑΣ (A02085) Σαμαρά Άννα
10.00-10.15	ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ: ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΡΓΟΥΣ (A02052) Μερμύγκη Μαρίνα-Ευαγγελία

ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ - 2ο Εθνικό Συνέδριο Αστικής και Περιφερειακής Βιώσιμης Ανάπτυξης με τίτλο “Κλιματική Κρίση: Αστική και Περιφερειακή Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και Έξυπνης Ανάπτυξης”, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 5-7 Δεκεμβρίου 2025

10.15-10.30	ΑΠΟ ΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ: ΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΕΙΡΗΝΗΣ & ΦΙΛΙΑΣ ΩΣ ΠΡΟΤΥΠΟ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ (A02048) Ραχιώτης Θεόδωρος, Τσαλατσάνη Ιωάννα, Παπανικολάου Ιωάννης, Δημάκος Νικόλαος, Τάσση Αλεξάνδρα
10.30-11.30	Συζήτηση

17. 09.00-11.30	Συνεδρία: “Περιβάλλον και Βιώσιμη Οικονομία” Προεδρείο: Αναπλ Καθηγ Δεληθέου Βασιλική & Επικ Καθηγ Αδαμόπουλος Αντώνιος (Αίθουσα Α6)(κεντρικό κτίριο)
09.00-09.15	ΦΥΣΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ, ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΣΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΚΑΜΨΗ: ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ (A02029) Παπαδάς Δημήτριος
09.15-09.30	ΤΑ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (A02061) Δεληθέου Βασιλική, Ποδηματάς Ελευθέριος
09.30-09.45	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ COVID-19 ΣΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ Ο.Τ.Α. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΙΛΚΙΣ (A02068) Παπαδοπούλου Κωνσταντίνα, Παστραπά Ελένη, Μητούλα Ρόιδω, Καραμέτου Παναγιώτα
09.45-10.00	ΤΟ ΝΗΣΙΩΤΙΚΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ – ΑΝΔΡΟΣ (A02030) Φραγκέτη Αικατερίνη, Στεφανή Φωτεινή
10.00-10.15	ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΡΑΓΕ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΟ ΘΕΡΜΑΛΙΣΜΟ; (A02028) Μανιάτης Αντώνιος, Αδαμόπουλος Αντώνιος
10.15-11.30	Συζήτηση

11.30-12.00	Coffee Break
-------------	--------------

19. 12.00-15.00	Ειδική Συνεδρίαση: “Παρακολούθηση της Υγείας, Προσαρμογής και του Δυναμικού Αποθήκευσης Άνθρακα των Δασικών Οικοσυστημάτων” Οργάνωση και Προεδρείο Καθηγ Καλλιόπη Ραδόγλου και Κύρια Ερευνήτρια Μαριάντζελα Φωτέλλη (Αμφιθέατρο Γεώργιος Καραμπατζός)(κεντρικό κτίριο)
12.00-12.15	ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΒΙΩΣΗΣ ΣΕ ΚΑΜΜΕΝΗ ΔΑΣΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΣΟΥΝΙΟΥ (A02077) Αβραμίδου Ευαγγελία, Καρέτσος Γεώργιος, Μάντακας Γεώργιος, Κορακάκη Ευαγγελία, Σολωμού Αλεξάνδρα, Καούκης Κωνσταντίνος, Γεωργιάδης Νικόλαος, - Φύλλας Νικόλαος
12.15-12.30	ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΝΤΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΙΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΕΣ ΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ II ΤΟΥ ICP FORESTS (A02078) Ευαγγελία Κορακάκη, Παναγιώτης Μιχόπουλος, Κωνσταντίνος Καούκης, Αθανάσιος Μπουρλέτσικας, Ευαγγελία Αβραμίδου, Αλεξάνδρα Σολωμού, Ευαγγελία Δάσκαλου, Γεώργιος Μάντακας, Κώστας Ιωαννίδης

ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ - 2ο Εθνικό Συνέδριο Αστικής και Περιφερειακής Βιώσιμης Ανάπτυξης με τίτλο “Κλιματική Κρίση: Αστική και Περιφερειακή Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και Έξυπνης Ανάπτυξης”, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 5-7 Δεκεμβρίου 2025

12.30-12.45	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΔΑΣΩΝ ΠΕΥΚΗΣ ΓΙΑ ΑΡΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΑΝΘΡΑΚΑ ΚΑΙ ΝΕΡΟΥ ΥΠΟ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ (PINEOPTIM) (A02079) Ραδόγλου Καλλιόπη, Δημητρακόπουλος Παναγιώτης, Φύλλας Νίκος, Ελευθεριάδου Νικολέτα, Γκούβας Αλέξανδρος, Κιοραποστόλου Νατάσα, ΚιτικίδουΚυριακή, Μάντζαρη Ευσταθία, Μάρκος Νίκος, Μήλιος Ηλίας, Μπίντση - Φραντζή Ευδοξία, Ξανθόπουλος Γεώργιος, Σαζεΐδης Χριστόδουλος, Σπύρογλου Γαβριήλ, Φωτέλλη Μαριάντζελα
12.45-13.00	ΕΠΟΧΙΚΕΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΦΩΤΟΣΥΝΘΕΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΠΕΥΚΩΝ (A02080) Φωτέλλη Ν. Μαριάντζελα, Κιοραποστόλου Νατάσα, Μάρκος Νίκος, Ελευθεριάδου Νικολέττα, Σαζεΐδης Χριστόδουλος, Γκούβας Αλέξανδρος, Μπίντση-Φραντζή Ευδοξία, Μάντζαρη Ευσταθία, Ξανθόπουλος Γεώργιος, Δημητρακόπουλος Γ. Παναγιώτης, Φύλλας Μ. Νικόλαος, Σπύρογλου Γαβριήλ, Ραδόγλου Καλλιόπη
13.00-13-15	ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΗΣ ΥΓΡΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΙΑΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΡΟΩΝ CO ₂ ΣΤΟ ΠΕΡΙΑΣΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΤΗΣ ΞΑΝΘΗΣ (A02083) Σπύρογλου Γαβριήλ, Φωτέλλη Μαριάντζελα, Ραδόγλου Καλλιόπη
13.15-13.30	ΓΕΝΙΚΑ ΜΟΝΤΕΛΛΑ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΑΝΑΠΝΟΗΣ ΕΔΑΦΟΥΣ ΣΕ ΣΥΣΤΑΔΕΣ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (A02089) Φύλλας Νικόλαος, Σπύρογλου Γαβριήλ, Σαζεΐδης Χριστόδουλος, Φωτέλλη Μαριάντζελα, Ραδόγλου Καλλιόπη
13.30-13.45	ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΗΛΕΣΚΟΠΗΣΗΣ ΚΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ ΜΕ ΔΟΡΥΦΟΡΙΚΗ ΤΗΛΕΣΚΟΠΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΒΛΑΣΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣΦΑΙΝΟΛΟΓΙΑΣ ΑΠΟΡΡΟΦΗΣΗΣ ΑΝΘΡΑΚΑ ΣΕ ΜΙΑ ΦΥΤΕΙΑ ΦΥΛΛΟΒΟΛΩΝ ΔΑΣΩΝ (A02081) Μάρκος Νίκος, Ραδόγλου Καλλιόπη
13.45-14.00	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΚΟΥ ΑΝΘΡΑΚΑ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ ΣΕ ΔΑΣΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΞΑΝΘΗΣ, ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΘΟΔΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ QUANTILE REGRESSION FOREST ΚΑΙ RESIDUALS LEARNING (A02088) Λώλος Νικόλαος, Δημήτρης Τριαντακωνσταντής
14.00-14.15	ΔΑΣΙΚΑ ΕΝΤΟΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: Ο ΔΙΠΤΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥΣ ΣΤΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ (A02082) Ελευθεριάδου Νικολέτα
14.15-14.30	ΕΠΟΧΙΑΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΚΑΙ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΒΛΑΣΤΗΣΗΣ ΥΠΟΡΟΦΟΥ ΣΤΗ ΒΙΟΜΑΖΑ ΤΩΝ ΡΙΖΙΚΩΝ ΤΡΙΧΙΔΙΩΝ ΣΕ ΔΑΣΟΣ ΧΑΛΕΠΙΟΥ ΠΕΥΚΗΣ(A02087) Γκούβας Αλέξανδρος, Ξανθόπουλος Γεώργιος, Μάρκος Νίκος, Ραδόγλου Καλλιόπη, Φωτέλλη Μαριάντζελα
14.30-15.00	Συζήτηση

27. 12.00-14.00	Συνεδρία: “Η Φυσιογνωμία της πόλης και η Βιώσιμη Ανάπτυξή της” Προεδρείο: Ομ Καθηγ Ιωσήφ Στεφάνου και Δρ Χατζηφραγκιός Μακρυδάκης Κωνσταντίνος(Αίθουσα Α6)(κεντρικό κτίριο)
12.00-12.15	ΣΥΝΘΕΤΟΝΤΑΣ “ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΑ” ΧΟΡΟ, ΓΛΥΠΤΙΚΗ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟ ΑΣΤΙΚΟ ΧΩΡΟ (A02033) Ελευθεράκη Γωγώ (Georgina), Τζαμαλής Γιώργος
12.15-12.30	Η ΑΣΤΙΚΗ ΕΞΑΠΛΩΣΗ ΚΑΙ Η «ΑΛΛΗ» ΠΟΛΗ ΣΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΠΟΡΕΙΑ ΓΙΑ ΜΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗ ΠΟΛΗ. (A02059) Χατζηφραγκιός Μακρυδάκης Κωνσταντίνος

ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ - 2ο Εθνικό Συνέδριο Αστικής και Περιφερειακής Βιώσιμης Ανάπτυξης με τίτλο “Κλιματική Κρίση: Αστική και Περιφερειακή Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και Έξυπνης Ανάπτυξης”, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 5-7 Δεκεμβρίου 2025

12.30-12.45	ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΚΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ ΣΤΙΣ ΚΥΚΛΑΔΕΣ (ΣΥΡΟΣ). ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ, ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥΣ ΩΣ ΣΥΝΟΛΩΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ & ΠΟΛΩΝ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ. (A02043) Αντωνίου Αλέξανδρος
12.45-13.00	ΜΕΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΑ ΤΟΠΙΑ: ΟΙ ΕΙΚΟΝΙΚΕΣ ΠΛΑΤΦΟΡΜΕΣ ΩΣ ΝΕΟΣ ΧΩΡΟΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΣΜΟΥ (A02044) Καλέμης Αλέξανδρος
13.00-13.15	Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΣΤΡΟΥΣ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ (A02071) Τσαλτάκη Μαρία
13.15-13.30	ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (A02090) Βινιεράτου Μποσινάκη Μαρία
13.30-14.00	Συζήτηση

28. 14.00-15.00	Συνεδρία: “Εκπαίδευση και Βιώσιμο Περιβάλλον” Προεδρείο: Καθ Σκαναβή Κωνσταντίνα και Δρ Οικονόμου Αγησίλαος (Αίθουσα Α6)(κεντρικό κτίριο)
14.00-14.15	ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: Η ΕΛΛΑΔΑ (A02050) Παπαδοπούλου Κλ. Βασιλική, Μητούλα Ροΐδω, Καλδή Σταυρούλα, Σαρδιανού Ελένη
14.15-14.30	Η ΚΥΚΛΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ Η ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ ΣΤΟ 25ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΛΑΡΙΣΑΣ. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΣΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ. (A02063) Νάστος Γεώργιος
14.30-14.45	Η ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ (A02045) Σκαναβή Κωνσταντίνα, Παπάνης Ευστράτιος, Γιουμούκη Ε. Μαρία
14.45-15.00	Συζήτηση

15.00-16.00	Conference Lunch - Finger Food
-------------	--------------------------------

Delegates will soon receive an email regarding a special visit for Saturday, December 6th, from 16:00 to 20:00, to ‘The Ellinikon Exhibition Centre’ and ‘The Ellinikon Experience Park’. Your participation would be appreciated and confirmation for this visit is required. Please note that this visit is contingent on there being a minimum number of participants.

Κλείσιμο του Συνεδρίου

ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ

Η ΝΕΑ ΠΟΛΗ ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΠΟΧΗ

Ιωσήφ Στεφάνου

Ομότιμος Καθηγητής, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

josephstefanou@gmail.com

Περίληψη

Στις τελευταίες δεκαετίες, ο όρος της ψηφιακής πόλης έχει αναδειχθεί ως κεντρικός πυλώνας για την εξέλιξη των σύγχρονων αστικών περιοχών. Πρωτοεμφανιζόμενος στα τέλη της δεκαετίας του '90, πρότεινε, μεταξύ άλλων, καινοτόμες πολιτικές προσεγγίσεις για την πολεοδομία και την ρυμοτομία. Σήμερα, για να γίνει μια πόλη ψηφιακή, θα πρέπει να αναπτύξει μια προσέγγιση υπηρεσιών που θα επικεντρώνεται κυρίως στους πολίτες που θα είναι οι κύριοι δικαιούχοι των υπηρεσιών που προσφέρει μια “ψηφιακή πόλη”.

Η έννοια της “ψηφιακής πόλης” αποτελεί μια σύγχρονη προσέγγιση στην αστική ανάπτυξη και διαχείριση, ενσωματώνοντας τις νέες τεχνολογίες και τις καινοτομίες για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών και την αύξηση της βιωσιμότητας. Η μετάβαση των πόλεων σε “ψηφιακές” είναι μια παγκόσμια τάση που έχει ως στόχο την αντιμετώπιση των προκλήσεων που συνδέονται με την αυξανόμενη αστικοποίηση και την αύξηση του πληθυσμού. Οι ψηφιακές πόλεις αξιοποιούν την τεχνολογία για την επίλυση προβλημάτων που αφορούν στη διαχείριση των πόρων, την κυκλοφορία, την ενέργεια, την υγεία, την ασφάλεια κ.ά..

Το ερώτημα που προκύπτει είναι μήπως σήμερα όλες αυτές οι τεχνολογίες έρχονται να υποκαταστήσουν κάθε πραγματικότητα στη ζωή των πολιτών και να επηρεάσουν ακαθόριστα τη ζωή του, “προσφέροντάς” του μία άνευ προηγουμένων εξάρτηση και virtual πραγματικότητα;

Καθώς ο 21ος αιώνας θεωρείται «ο αιώνας των πόλεων» και μέχρι το τέλος αυτού του αιώνα, πάνω από το 80% του παγκόσμιου πληθυσμού αναμένεται να ζει σε αστικές περιοχές ποια θα είναι νέα πόλη που θα προκύψει; Θα είναι ένα virtual μόρφωμα μιας εικονικής πραγματικότητας που θα οδηγήσει σε μία virtual ζωή, με virtual μετακινήσεις, virtual σχέσεις και virtual συναισθηματικές διασυνδέσεις των πολιτών με την πόλη; Ή οι ανώτερες υπηρεσίες των νέων τεχνολογιών θα μπουν στην υπηρεσία των “ανώτερων” πολιτών για να καλύψουν τον πραγματικό ρόλο τους ως εργαλεία στην υπηρεσία των ανθρώπων;

Key words: Ψηφιακή πόλη, νέες τεχνολογίες, smart cities

Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΤΟΥ

Χρήστου Θανάσης

Καθηγητής Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας

Πρόεδρος του Τμήματος Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Διαχείρισης Πολιτισμικών Αγαθών,

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

christou@uop.gr

Περίληψη

Ο Ιωάννης Καποδίστριας, ερχόμενος τον Ιανουάριο του 1828 πρώτα στο Ναύπλιο και κατόπιν στην Αίγινα, βρήκε έναν απέραντο ερειπιώνα και τους Έλληνες βυθισμένους σε αισθήματα απόγνωσης και απαισιοδοξίας. Και προσπάθησε να ανατάξει την κατάσταση.

Αρχικά δημιούργησε ένα ευνοϊκό νομοθετικό πλαίσιο που θα επέτρεπε τη λειτουργία ενός στοιχειώδους διοικητικού μηχανισμού, αποτελεσματικού για τη διαχείριση των πρώτων ανθρώπινων αναγκών.

Στο πλαίσιο αυτό αναδύθηκε αυθόρμητα η πρόκληση της οργάνωσης των πρώτων άμεσα λειτουργικών πολισμάτων. Πρωτολάτης προς την κατεύθυνση αυτή αποδείχθηκε ο Κερκυραίος στην καταγωγή πολεοδόμος, αρχιτέκτονας και ζωγράφος Σταμάτης Βούλγαρης (1774-1842), που συνόδευε τον Κυβερνήτη μαζί με άλλους στην κάθοδό του προς την Ελλάδα.

Ο άνθρωπος αυτός με τις δυνατότητες και τα χαρίσματά του στάθηκε με αξιοπρέπεια και ευθύτητα δίπλα στον Ιωάννη Καποδίστρια και ενσάρκωσε με πάθος και επινοητικότητα το όραμα του προϊσταμένου του για την οργάνωση και λειτουργία των πόλεων, αρχής γενομένης από την Πάτρα.

Την πορεία αυτή θα επιχειρήσουμε να ιχνηλατήσουμε και να τεκμηριώσουμε με συνέπεια και μεθοδικότητα μέσα από ομόλογα πρωτόλεια τεκμήρια και την πρωτεύουσα και δευτερεύουσα βιβλιογραφία.

Λέξεις Κλειδιά: Ιωάννης Καποδίστριας, οργάνωση πόλης

ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΩΣ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Μαραβέγιας Ναπολέον

Ομ Καθηγητής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
maravegias@mnec.gr

Περίληψη

Η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και η προστασία του περιβάλλοντος συναντούν σημαντικά εμπόδια που πηγάζουν από βαθιά ριζωμένους πολιτισμικούς παράγοντες. Ένα από τα βασικότερα αίτια είναι η ιστορική δυσπιστία των πολιτών απέναντι στο κράτος και τους θεσμούς. Η έλλειψη σταθερών θεσμών και οι πολιτικές αναταραχές και οικονομικές χρεοκοπίες καλλιέργησαν μια νοοτροπία γενικευμένης καχυποψίας. Οι πολίτες συχνά θεωρούν το κράτος ως έναν μηχανισμό εχθρικό ή αδιάφορο, γεγονός που ενισχύει τη φοροδιαφυγή, την παρατυπία και την αποστασιοποίηση από κάθε συλλογική προσπάθεια.

Αυτή η έλλειψη εμπιστοσύνης στο κράτος οδηγεί συχνά στην αναζήτηση «προσωπικών λύσεων» μέσω γνωριμιών και ρουσφετιών. Οι προσωπικές εξυπηρετήσεις, αντί για την ισότιμη και αξιοκρατική μεταχείριση από το κράτος, υπονομεύουν τη θεσμική λειτουργία και διαμορφώνουν μια κουλτούρα πελατειακών σχέσεων. Έτσι, ο πολίτης δεν βλέπει το κράτος ως εγγυητή δικαιοσύνης και ισονομίας, αλλά ως κάτι που πρέπει να "παρακαμφθεί".

Παράλληλα, το εκπαιδευτικό σύστημα επικεντρώνεται υπερβολικά στην αποστήθιση χωρίς ανθρωπιστική παιδεία, παραμελώνοντας παράλληλα την περιβαλλοντική εκπαίδευση και τις επαγγελματικές δεξιότητες. Οι νέοι δυσκολεύονται να ενταχθούν σε μια οικονομία βασισμένη στη γνώση, ενώ ταυτόχρονα διαπιστώνουν με αποστροφή φαινόμενα νεποτισμού και ευνοιοκρατίας που, μαζί με τις χαμηλές αμοιβές, τους οδηγούν στη μετανάστευση.

Όλα τα παραπάνω ευνοούν την δυσπιστία απέναντι στις αλλαγές και σε αδυναμία εφαρμογής μακροπρόθεσμων πολιτικών. Η αντιμετώπιση αυτών των πολιτισμικών εμποδίων αποτελεί προϋπόθεση για ένα περιβαλλοντικά βιώσιμο και δίκαιο αναπτυξιακό μέλλον και απαιτεί πολιτική βούληση για βαθιές μεταρρυθμίσεις ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας των θεσμών με διαφάνεια και αξιοπιστία.

Λέξεις Κλειδιά: Πολιτισμός, Ελληνική Οικονομία, Προστασία του Περιβάλλοντος

**ΠΡΑΣΙΝΟ ΑΣΤΙΚΟ ΠΟΡΩΔΕΣ:
ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗ ΦΥΣΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ;**

Μωραΐτης Κωνσταντίνος

*Ομότιμος Καθηγητής, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
mor@arsisarc.gr*

Περίληψη

Ο όρος ‘πορώδες – Porosität’ χρησιμοποιήθηκε αρχικά για να περιγράψει τη θετική ενεργητική εμπλοκή δομημένου και ελευθέρου αστικού χώρου. Αλλά η αρχική αυτή προσέγγιση μπορεί να ενισχυθεί με τη ‘γοητευτική’ απαίτηση του ‘πράσινου αστικού πορώδους’, της διάχυσης περιοχών ενεργούς φύτευσης, συχνότατα συσχετισμένης με το δίκτυο αστικών φυσικών υδατικών ροών. ‘Γοητευτική’ απαίτηση, καθώς δε συνεισφέρει μόνο την περιβαλλοντική αναβάθμιση αλλά, ουσιαστικότερα, μια νέα συνθήκη αστικής αυτοεκτίμησης των κατοίκων, την προσπάθεια οι αστικές κοινωνίες να ‘αγαπήσουν’ ξανά τον φυσικό εαυτό τους. Όστε, αυτό το πράσινο αστικό πορώδες προσφέρει τους ‘πόρους’, τους δρόμους, τις συνάψεις των αστικών κοινωνιών, με την αιτούμενη περιβαλλοντική συνείδηση και, προφανέστατα, την προσέγγιση σε αυξημένες πολιτικές απαιτήσεις ποιότητας ζωής.

Πρόκειται για συνθήκες αστικής οργάνωσης τις οποίες ο κορυφαίος αρχιτέκτονας τοπίου Frederick Law Olmsted είχε μεταφορικά κατονομάσει με τους όρους ‘περιδέραιο σμαραγδιών – emeraldnecklace’, επιμένοντας στη δημιουργία όχι απομονωμένων περιβαλλοντικών εστιών, αλλά στην εκτενέστερη δυνατή σύνδεσή τους σε δίκτυα ευρύτερων εστιακών τόπων, πάρκων ή κήπων, με ‘πράσινους διαδρόμους’ πράσινες διαδρομές. Την απαίτηση ανάλογων συνθηκών αστικής οργάνωσης ο Olmsted είχε επιπλέον περιγράψει ως αναφαίρετο πολιτικό δικαίωμα των πολιτών, ως αίτημα όρων ζωής που υπερβαίνει τις συνθήκες αναψυχής, ακόμη και τις συνθήκες περιβαλλοντικής εγκυρότητας, προκειμένου να ενισχύσει την πολιτική συνείδηση γενικά, των αστών κατοίκων και, γιατί όχι αν προβληθεί σε επίπεδο χώρας ως συμπληρώσουμε εμείς, τις πολιτικές απαιτήσεις σε αστικές περιοχές όσο και στην ύπαιθρο, για τη συνολική φροντίδα του φυσικού υποβάθρου των όρων ζωής.

Παραδειγματικά η διερεύνηση θα αναφερθεί σε μια γενικότερη πρόταση, εστιασμένη στο αστικό πεδίο της ελληνικής πρωτεύσας και την ελπίδα συγκρότησης ενός πιθανού εκτεταμένου πράσινου πορώδους, ενισχυμένου με τη σταδιακή αποκάλυψη και οργάνωση των φυσικών, υδάτινων ροών. Ενδεικτικά θα προσφέρει επίσης το ειδικότερο παράδειγμα παρέμβασης σε ένα ρέμα της Αττικής, συσχετίζοντας τις πιθανές, περιβαλλοντικά φιλικές παρεμβάσεις προστασίας και διευθέτησης της κοίτης του με την οργάνωση περιμετρικών περιοχών αστικής φύτευσης και αναψυχής.

Λέξεις κλειδιά: Πράσινο αστικό ‘πορώδες’, αστικά δίκτυα φύτευσης, αστικά δίκτυα φυσικών υδατικών ροών, δίκτυο ‘περιδέραιο σμαραγδιών – emeraldnecklace’.

ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ - ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΝΕΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Καραγιάννης Στέφανος

Καθηγητής Τμήμα Οικονομικής & Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πάντειο Πανεπιστήμιο
stephanoskar@yahoo.gr

Περίληψη

Κάθε ανάλυση της πραγματικότητας, ως εισήγηση ή ως πρόταση, δεν μπορεί να αγνοεί τα αληθή δεδομένα, και δεν μπορεί παρά να γίνεται για συγκεκριμένο τόπο και χρόνο και να αφορά σε συγκεκριμένη κατάσταση, στον μετασχηματισμό της οποίας στοχεύει ο εισηγητής. Πρόθεση μου δεν είναι να περιγράψω απλώς τον ελεγχόμενο τουρισμό – οικοτουρισμό και να γνωστοποιήσω το τι κάνουν οι άλλοι αναφορικά με τους τρόπους σύνδεσης τους με την κλιματική κρίση, αλλά να ανιχνεύσω αφενός τρόπους αναζήτησης του μετασχηματισμού της εναλλακτικής μορφής τουρισμού (Οικοτουρισμού) και αφετέρου να ανταποκρίνεται η πρόταση στην τοπική οικοτουριστική ανάπτυξη και σε συνάφεια με την επιδεινούμενη κλιματική κρίση.

Απώτερος στόχος είναι η προοπτική "αναδιοργάνωσης" μιας τουριστικής χώρας (όπως η δική μας), που δεν θα χαρακτηρίζεται από μια τουριστική ετερωνυμία και ετεροδιαχείριση, αλλά από μια διαρκή αυτοδέσμευσή της, με βάση τις σύγχρονες εθνικές τουριστικές συλλογικές ανάγκες – προτεραιότητες και επιλογές των ιθυνόντων και των επιχειρηματιών του Ελληνικού τουρισμού, για λογαριασμό πάντοτε των σύγχρονων καταναλωτών του τουριστικού προϊόντος της χώρας, λογιζομένων όχι μόνον ως απλών καταναλωτών, αλλά ως σκεπτομένων πολιτών.

Λέξεις Κλειδιά: Ελεγχόμενος τουρισμός, οικοτουρισμός, κλιματική κρίση

**ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ
ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΩΣ ΜΟΧΛΟΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ
ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ
ΚΑΠΝΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΚΑΠΝΟΥ ΣΤΗΝ
ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΚΑΒΑΛΑΣ**

Πολυχρονόπουλος Δημήτριος

Δρ. Αρχιτέκτων Μηχανικός ΕΜΠ, Καθηγητής Αρχιτεκτονικού και Αστικού Σχεδιασμού, Πρόεδρος Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Πολυτεχνική Σχολή, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
dpolychr@arch.duth.gr

Περίληψη

Είναι γεγονός ότι τα κτίρια βιομηχανικής κληρονομιάς, όταν εγκαταλείπονται, αποτελούν ένα σημαντικό ζήτημα στις πόλεις, λόγω της δημιουργίας αδρανών αστικών κενών, ενώ την ίδια ώρα γίνονται αιτία σημαντικής υποβάθμισης και περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Ωστόσο, γνωρίζουμε ότι δίπλα σε αυτή την αρνητική πλευρά, υπάρχουν περιθώρια για μια δυναμική αξιοποίησή τους, που μπορεί να δώσει πολλαπλάσια θετική συμβολή στην αστική ανάπτυξη και ανθεκτικότητα των σύγχρονων πόλεων. Είναι γεγονός ότι οι πόλεις θα μπορούσαν να επωφεληθούν από την προστασία και ανάδειξή τους, καθώς η διατήρηση και αποκατάσταση των ιστορικών κτιρίων παρέχει παράλληλα σημαντικά οικονομικά και κοινωνικά οφέλη.

Σε αυτό το πλαίσιο, είναι απαραίτητο να επαναπροσδιοριστεί η εν δυνάμει συμβολή της βιομηχανικής κληρονομιάς και ο ρόλος που θα μπορούσε να διαδραματίσει στην ανθεκτικότητα μιας πόλης σήμερα.

Καπνεργοστάσια, αποθήκες και καπνομάγαζα, διάσπαρτα στη Βόρεια Ελλάδα, αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της κληρονομιάς, καθώς η γεωγραφική αυτή ενότητα υπήρξε κατά το παρελθόν ένα σημαντικό κέντρο παραγωγής και διακίνησης καπνού σε όλη τη χώρα και το εξωτερικό κατά τον 19ο αιώνα. Τα κτίρια αυτά διατηρούν τα ίχνη μιας συλλογικής και ιστορικής μνήμης, που αντιστέκεται στη λήθη.

Η παρούσα εισήγηση αναφέρεται σε δύο ερευνητικά προγράμματα και μελέτες του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Δ.Π.Θράκης για την ένταξη της βιομηχανικής κληρονομιάς στο σύγχρονο αστικό περιβάλλον, ενώ παρουσιάζει αναλυτικότερα την πρόσφατη μελέτη αποκατάστασης και επανάχρησής του Καπνεργοστασίου Εθνικού Οργανισμού Καπνού, προκειμένου να του δοθεί μια νέα ταυτότητα και να ενταχθεί πλήρως στην καθημερινή ζωή της πόλης της Καβάλας.

Λέξεις κλειδιά: βιομηχανική κληρονομιά, αστική ανθεκτικότητα, αποκατάσταση και επανάχρηση, καπνεργοστάσιο, αρχιτεκτονική, Καβάλα

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Κωνσταντινίδου Έλενα

Καθηγήτρια, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, ekonstantinidou@arch.ntua.gr

Περίληψη

Η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί βασικό πυλώνα της βιώσιμης ανάπτυξης, συμβάλλοντας στη δημιουργία καινοτόμων, οικολογικά υπεύθυνων και κοινωνικά συμπεριληπτικών κοινοτήτων. Η διατήρησή της προστατεύει την ιστορική μνήμη και ενισχύει τη βιωσιμότητα σε περιβαλλοντικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο.

Ειδικότερα, η προστασία, διατήρηση και ενεργή αξιοποίηση των ιστορικών κτιρίων, ως φορέων κοινωνικής και πολιτισμικής συνέχειας, συμβάλλει ουσιαστικά στη βιώσιμη ανάπτυξη, προσφέροντας πολλαπλά οφέλη. Αποτελεί δε, στρατηγική επιλογή για βιώσιμες και ανθεκτικές πόλεις, διασφαλίζοντας τη σύνδεση του παρελθόντος με το μέλλον.

Η παρουσίαση εξετάζει τη σχέση μεταξύ της διατήρησης ιστορικών κτιρίων και της βιώσιμης ανάπτυξης, με κεντρικό παράδειγμα το κτίριο του Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου, το οποίο λειτουργεί ως εκπαιδευτικός χώρος από το 1929. Μέσα από τη μελέτη της αρχιτεκτονικής και ιστορικής του ταυτότητας, αναδεικνύεται η αξία του ως πολιτιστικού μνημείου και η ικανότητά του να ανταποκρίνεται σε σύγχρονες λειτουργικές απαιτήσεις.

Η έρευνα επικεντρώνεται σε πολιτικές και τεχνικές προσεγγίσεις που ενισχύουν την ένταξη της πολιτιστικής κληρονομιάς σε στρατηγικές αειφόρου ανάπτυξης, υπογραμμίζοντας τις δυνατότητες αξιοποίησης των παλαιών δομών στο σημερινό αστικό τοπίο. Παρουσιάζονται πρακτικές διαχείρισης και μετατροπής πολιτιστικών στοιχείων, αναδεικνύοντας τη συμβολή τους ως μοχλών βιωσιμότητας. Επιπλέον, τίγονται ζητήματα σχετικά με την αρμονική συνύπαρξη διατήρησης και περιβαλλοντικής αναβάθμισης, καθώς και προκλήσεις διαχείρισης ιστορικών υποδομών σε ένα σύγχρονο, λειτουργικό πλαίσιο. Το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο λειτουργεί ως χαρακτηριστικό παράδειγμα αρμονικής συνύπαρξης πολιτιστικής κληρονομιάς και περιβαλλοντικής αναβάθμισης, αποτυπώνοντας τη δυναμική συνύπαρξη παράδοσης και σύγχρονων απαιτήσεων σε έναν βιώσιμο και ενεργό πανεπιστημιακό χώρο.

Η διατήρηση ιστορικών κτιρίων δεν αποτελεί απλώς πράξη μνήμης, αλλά στρατηγικό εργαλείο βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς συμβάλλει στη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος, την προστασία της πολιτιστικής συνέχειας και τη δημιουργία νέων κοινωνικών και οικονομικών ευκαιριών.

Σε ένα παγκόσμιο πλαίσιο συνεχών αλλαγών και προκλήσεων, όπως η κλιματική κρίση, οι συγκρούσεις και οι χωρικές ανισότητες, η προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς αποκτά ολοένα μεγαλύτερη σημασία. Η ανάγκη για ολιστική, δίκαιη και βιώσιμη διαχείριση, με την υιοθέτηση νέων αξιών και δομών, καθίσταται επιτακτική για την επίτευξη μιας αειφόρου και συμπεριληπτικής ανάπτυξης.

Λέξεις κλειδιά: Πολιτιστική κληρονομιά, Βιώσιμη ανάπτυξη, Ιστορικά κτίρια, Διατήρηση, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ – ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

Θεοδωροπούλου Ελένη

Ομότιμη Καθηγήτρια, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Σχολή Περιβάλλοντος, Γεωγραφίας και Εφαρμοσμένων Οικονομικών, Τμήμα Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης
etheodo@hua.gr

Περίληψη

Η γεωργία μέσω της παγκόσμιας παραγωγής τροφής είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την οικονομική και τη βιώσιμη ανάπτυξη και χαρακτηρίζεται ως ζωτικής σημασίας αφού αντιπροσωπεύει περισσότερο από το 4% του παγκόσμιου ακαθάριστου προϊόντος (ΑΕΠ). Η απόδοση και η ποιότητα της αγροτικής παραγωγής εξαρτώνται από τις κλιματικές συνθήκες, που μπορούν να επηρεάσουν την επισιτιστική ασφάλεια. Η γεωργία, όμως αποτελεί και μέρος του προβλήματος της κλιματικής αλλαγής αφού ευθύνεται για σχεδόν το 1/3 των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Η εφαρμογή βιώσιμων πρακτικών στις καλλιέργειες μπορεί να βελτιώσει την απόδοση και την ποιότητα της παραγωγής και ταυτόχρονα να μειώσει την ανεξέλεγκτη χρήση των πόρων.

Η αειφορική κοινωνία επιδιώκει την εξοικονόμηση, συντήρηση, ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση των φυσικών πόρων και, κυρίως, την ορθολογική διαχείριση των ανανεώσιμων πόρων, που κατά κανόνα δεν επιβαρύνουν τα οικοσυστήματα και δεν ρυπαίνουν. Μέσα στο πλαίσιο της αειφορικής ανάπτυξης εντάσσεται και η αειφορική γεωργία, η οποία οριοθετεί εκ νέου τη διαχείριση των συντελεστών παραγωγής, και ιδίως των φυσικών πόρων, με τρόπο, ώστε να διασφαλιστούν μελλοντικά οφέλη. Η αειφορική γεωργία δεν περιορίζεται σε γεωργικές πρακτικές φιλικές προς το περιβάλλον και τα φυσικά διαθέσιμα, αλλά έχει ευρύτερες κοινωνικοοικονομικές διαστάσεις, αφού συνδέει αξίες, όπως είναι η προστασία και η ανάδειξη του αγροτικού χώρου (π.χ. πολιτιστική κληρονομιά). Επιπλέον, η βιολογική γεωργία μπορεί να συνδυαστεί με τον οικο-αγροτουρισμό με αποτέλεσμα τη διεύρυνση της αγοράς των αγροτικών προϊόντων και την αύξηση του αγροτικού εισοδήματος. Ο συνδυασμός της βιολογικής γεωργίας με τον οικο-αγροτουρισμό διαφοροποιεί το τοπικό παραγωγικό σύστημα και προωθεί την ενδογενή και ολοκληρωμένη τοπική ανάπτυξη.

Λέξεις κλειδιά: Αγροτική ανάπτυξη, κλιματική αλλαγή, βιώσιμη ανάπτυξη, βιολογική γεωργία, οικο-αγροτουρισμός

ΣΥΝΕΔΡΙΑ:

“Πολιτισμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη”

ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ:

Καθηγ. Πολυχρονόπουλος Δημήτριος και
Δρ. Λιάγκουρας Χρίστος

ΤΑ «ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ» ΚΑΙ Η «ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ» ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ (ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ) ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Ανδρέου Ιωάννης

Υποψήφιος Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο

iandreou@culture.gr

Περίληψη

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση της δυναμικής των Πολιτιστικών Δικτύων καθώς και των δυνατοτήτων που αποδίδονται από την εφαρμογή του μοντέλου της «πολιτισμικής διακυβέρνησης», στην επιδίωξη ολοκληρωμένης Βιώσιμης (Πολιτισμικής) Ανάπτυξης.

Στόχος είναι να αναδειχθεί αφενός η σημαντικότητα του ρόλου των Πολιτιστικών Δικτύων στην επιδίωξη της Πολιτισμικής Ανάπτυξης και αφετέρου η αναγκαιότητα εφαρμογής ενός καινοτόμου μοντέλου διαχείρισης («Κανονιστικό Πλαίσιο Διαχείρισης Πολιτιστικών Πόρων») και - κυρίως - η δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για την εφαρμογή «πολιτισμικής διακυβέρνησης». Μιας διακυβέρνησης η οποία λειτουργώντας ως εργαλείο εφαρμογής Βιώσιμης (Πολιτισμικής) Ανάπτυξης θα δώσει την δυνατότητα στις τοπικές κοινωνίες να αξιοποιούν πλήρως το εύρος των πολιτιστικών αγαθών, επιτυγχάνοντας παράλληλα την κοινωνική συνοχή.

Για το σκοπό αυτό καταγράφονται αρχικά τα χαρακτηριστικά των Πολιτιστικών Δικτύων και παράλληλα διερευνάται η σχέση τους με την Πολιτιστική Πολιτική. Στην συνέχεια αναλύονται η δυναμική της δικτύωσης και των Πολιτιστικών Δικτύων, καθώς και η προοπτική βιώσιμης (πολιτισμικής) ανάπτυξης που αποδίδουν, σε συσχετισμό με την εφαρμογή του καινοτόμου μοντέλου πολιτιστικής διαχείρισης που ορίζεται ως «πολιτισμική διακυβέρνηση».

Για τις ανάγκες της εργασίας διενεργήθηκε εκτενής βιβλιογραφική έρευνα σε συνδυασμό με την επεξεργασία αποτελεσμάτων σχετικής μελέτης στον τομέα του Πολιτισμού.¹

Βασικά συμπεράσματα της έρευνας αποτελούν τα εξής: α) Η δικτύωση, με την δυναμική που την διακρίνει, μπορεί να αποτελέσει την απάντηση στην σημερινή τελματωμένη και αδιέξοδη πραγματικότητα που διαπιστώνεται στον τομέα του Πολιτισμού, αποδίδοντας σε αυτόν την απαιτούμενη αναπτυξιακή ώθηση και β) η εφαρμογή του μοντέλου ολοκληρωμένης βιώσιμης ανάπτυξης συνδέεται και εξαρτάται άμεσα από μια νέα οπτική για τη διοίκηση και αυτοδιοίκηση και ως εκ τούτου κρίνεται αναγκαία η μετάβαση στην εφαρμογή της «διακυβέρνησης» ως διαδικασίας συντονισμού της συνεργασίας όλων των κοινωνικών εμπλεκόμενων ομάδων και θεσμών στη διαμόρφωση και εφαρμογή των πολιτικών.²

Λέξεις κλειδιά: Πολιτιστικά Δίκτυα, Πολιτισμική Διακυβέρνηση, Πολιτιστική Πολιτική , Βιώσιμη Ανάπτυξη.

---

¹ GlobalSustainE.E.(2015). Σύνδεση – Δικτύωση - Ανάπτυξη Επιχειρηματικότητας

² Duxbury, N. & Jeannotte, S. (2011). σ. 4-5.

Η ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΕΜΒΛΗΜΑΤΙΚΟΥ «ΚΑΣΤΡΟΥ ΤΗΣ ΑΜΦΙΣΣΑΣ» ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Καραγιάννης Γιώργος

Υπ. Διδάκτωρ, Τμήμα Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης, Σχολή Περιβάλλοντος, Γεωγραφίας και Εφαρμοσμένων Οικονομικών Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
georgkar87@yahoo.com

Μητούλα Ρόϊδο

Καθηγήτρια, Τμήμα Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης, Σχολή Περιβάλλοντος, Γεωγραφίας και Εφαρμοσμένων Οικονομικών Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
mitoula@hua.gr

Περίληψη

Η εργασία επιχειρεί να καταδείξει την αναγκαιότητα χαρτογράφησης του κάστρου της Αμφισσας, και τη σκιαγράφηση του εμβληματικού μνημείου και την πορεία του που μέχρι σήμερα έχει διανύσει. Θέτει ερωτήματα που αφορούν επιστημολογικά ζητήματα, καταλήγοντας την προσπάθεια ανάδειξης, βιώσιμης πολιτιστικής ανάπτυξης, σε σχέση με την ιστορία του μνημείου και τον πολιτισμό του τόπου. Κατ’ αναγωγή από την τοπική μας έρευνα, θεωρείται, εξαιρετικής σημασίας «τοπόσημο» για την πόλη της Αμφισσας αλλά και στην ευρύτερη περιοχή. Θέτει ερωτήματα που αφορούν επιστημολογικά ζητήματα και τη σχέση του κάστρου με την βιώσιμη πολιτιστική ανάπτυξη, αφού σύμφωνα με την κρατούσα άποψη, μπολιάζει τις προϋποθέσεις «διατήρησης και ανάδειξης του μνημείου», ώστε να αποτελεί έναν συνδεδετικό κρίκο (φύσης–κοινωνίας–οικονομίας–μνήμης και ιστορίας).

Παράλληλα ανιχνεύει με εμπειρικό τρόπο, το σώμα του μνημείου όπως και τις ελαφρές, προσωρινές, εγκαταστάσεις. Θεωρητικά, η «μνήμη της ύλης» προκρίνει λύσεις που δεν δεσμεύουν αμετάκλητα τον τόπο. Η δε προτεινόμενη ζωντανή συντήρηση, θα μπορεί να μετατραπεί ως παιδαγωγική πράξη, (μαθητείας, εργαστήρια, μικρο-πιστοποιήσεις). Διασταλτικά, αναφερόμαστε στο οικονομικό σκέλος, όπου είθισται, το σταθερό μερίδιο εσόδων των πολιτιστικών επισκέψεων να επιστρέφει στους ανθρώπους του τόπου, δικαιώνοντας την «πολιτιστική – ιστορική κληρονομιά», αφού όποιος παράγει αξία από τον τόπο, η αξία αυτή νομοτελειακά επιστρέφει στον τόπο της.

Ταυτόχρονα τίθεται και το ψηφιακό περιεχόμενο το κάστρου, που επεκτείνει την πρόσβαση (πριν/μετά την επίσκεψη), χωρίς να ευτελίζει την επιτόπια εμπειρία, αφού το ψηφιακό υπηρετεί το αυθεντικό και δεν το αντικαθιστά.

Με βάση την ιχνηλάτηση των παραπάνω στοιχείων και κυρίως με βάση τη διερεύνηση της διεπιστημονικότητας του γνωστικού αυτού πεδίου, δίδεται και ένα μαθηματικό υπόδειγμα της βιώσιμης πολιτιστικής ανάπτυξης, που προφανώς βοηθάει τα όρια και τις προϋποθέσεις της βιώσιμης πολιτιστικής πολιτικής, ως άθροισμα μέτρων της ανάπτυξης. Εκτός αυτού θα πραγματοποιηθεί και μια ποσοτική έρευνα πεδίου, ώστε η στατιστική της ανάλυση και τα ευρήματα θα βοηθήσουν την απόκτηση εμπειρίας για τους ιθύνοντες του τόπου αλλά και για τους κατοίκους, ώστε αφενός να τεθούν αυστηρά όρια προστασίας και αφετέρου να υλοποιηθούν στρατηγικές ανάδειξης της μακροχρόνιας αξία του εμβληματικού μνημείου, με την αυθεντικότητά του.

Λέξεις κλειδιά: Αμφισσα, το Κάστρο, εμβληματικό μνημείο, μαθηματικό υπόδειγμα, έρευνα πεδίου, βιώσιμη πολιτιστική ανάπτυξη, προτάσεις

**ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΛΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΙΚΟΝΙΚΟΤΗΤΑ:
ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΣΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΣΤΙΚΑ
ΤΟΠΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ**

Σάββα Έλενα

Διδάκτωρ Τμήματος Κοινωνιολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

helensabba@yahoo.gr

Περίληψη

Η παρούσα εισήγηση διερευνά τη μετάβαση των ιστορικών ευρωπαϊκών αστικών τοπίων από την υλικότητα των δομημένων χώρων στην εικονικότητα των ψηφιακών αναπαραστάσεων, εστιάζοντας στον τρόπο με τον οποίο αυτή η μετάβαση επηρεάζει την κοινωνική βιωσιμότητα και την ανθεκτικότητα των πόλεων. Με αφετηρία την κοινωνιολογική ανάλυση του χώρου ως συμβολικής κατασκευής, εξετάζονται οι τρόποι με τους οποίους οι ψηφιακές τεχνολογίες (όπως π.χ. τα εικονικά μουσεία, οι διαδραστικοί ψηφιακοί χάρτες κ.α.) αναδιαμορφώνουν τις σχέσεις των κατοίκων και των επισκεπτών με την πολιτιστική κληρονομιά.

Η εισήγηση επιχειρεί να απαντήσει σε κρίσιμα ερωτήματα όπως το ποιά είναι η θέση της ψηφιακής αναπαραστάσης στη συλλογική μνήμη και την τοπική ταυτότητα ή πώς η εικονικότητα συνεισφέρει ή απειλεί τη βιώσιμη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς; Και τελικά, μπορεί ένα εικονικό τοπίο να αποτελέσει πεδίο κοινωνικής συνοχής, ενιαίας αναφοράς και πολιτισμικής ανθεκτικότητας;

Μέσω της υπάρχουσας βιβλιογραφίας αναλύεται πώς οι σύγχρονες τεχνολογίες μπορούν να λειτουργήσουν ως γέφυρα ανάμεσα στην ιστορική συνέχεια και τις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες, ιδιαίτερα σε συνθήκες κρίσεων (περιβαλλοντικών, κοινωνικών ή πολιτικών). Η εικονικότητα δεν αντιμετωπίζεται ως υποκατάστατο της υλικότητας, αλλά ως συμπληρωματικό πεδίο, ικανό να ενισχύσει την πολιτισμική ανθεκτικότητα και την κοινωνική βιωσιμότητα, εφόσον εντάσσεται σε συμμετοχικές και κριτικές προσεγγίσεις.

Η συμβολή της εισήγησης είναι διπλή καθώς αφενός αναδεικνύει τη σημασία των κοινωνικών επιστημών στον σχεδιασμό βιώσιμων πολιτικών πολιτιστικής διαχείρισης, και αφετέρου προτείνει ένα θεωρητικό πλαίσιο για την κατανόηση της εικονικότητας ως σύγχρονου πολιτισμικού εργαλείου μέσα στον ευρωπαϊκό αστικό χώρο.

Λέξεις -κλειδιά: Εικονικότητα, Υλικότητα, Πολιτισμική ανθεκτικότητα, Κοινωνική βιωσιμότητα, Κοινωνιολογική ανάλυση του χώρου, Ιστορικά αστικά τοπία

**Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΝΑΛΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΣ
ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ
ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ (ΠΧΠ)
ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ**

Λιάγκουρας Χρίστος

*Δρ. Αρχαιολόγος, Αναπληρωτής Προϊστάμενος του Γραφείου Πελοποννήσου της Εφορείας
Εναλίων Αρχαιοτήτων*

christosliagkour@gmail.com

Περίληψη

Το αναθεωρημένο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο της Περιφέρειας Πελοποννήσου εγκρίθηκε από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας τον Απρίλιο του 2025 και δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 186/Δ/10.04.2025. Το ΠΧΠ αποτελεί έναν πλήρη οδικό χάρτη για τη ναξιοποίηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της περιοχής, με εχέγγυα την προστασία του περιβάλλοντος και τη βέλτιστη χωροταξία. Αποτελεί ένα εγχειρίδιο βιώσιμης ανάπτυξης για όλους τους Δήμους της Περιφέρειας με συγκεκριμένο πρόγραμμα δράσης μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων έργων. Μεταξύ των εννέα (9) στρατηγικών αξόνων του ΠΧΠ αναφέρεται η πολύμορφη τουριστική ανάπτυξη της περιοχής με έμφαση στην προώθηση του εναλλακτικού και ιδιαίτερα του θαλάσσιου πολιτιστικού τουρισμού.

Αναμφίβολα, η αξιοποίηση της ενάλιας πολιτιστικής κληρονομιάς αποτελεί προστιθέμενη αξία για τον θαλάσσιο χώρο και αποτελεί βασικό μοχλό στη διαμόρφωση στην προώθηση νέων μορφών τουρισμού με έμφαση τον θαλάσσιο και την ανάδυση νέων προορισμών.

Στην περιφέρεια Πελοποννήσου συγκεντρώνεται ένας μεγάλος αριθμός από ενάλιους αρχαιολογικούς χώρους, ναυαγίων ενώ στο Φρούριο της Πύλου (Νιόκαστρο) βρίσκονται δύο μουσειακές συλλογές, στις οποίες εκτίθενται επιλεγμένα αντικείμενα από ενάλιες αρχαιολογικές σε όλο τον Ελλαδικό χώρο.

Η παρούσα ανακοίνωση αποσκοπεί στην παρουσίαση των σημαντικότερων θέσεων και αρχαιολογικών χώρων ενάλιας πολιτιστικής κληρονομιάς και προτάσεις για την αξιοποίησή τους στο πλαίσιο της πολύμορφης τουριστικής ανάπτυξης της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

Λέξεις Κλειδιά: Ενάλια πολιτιστική κληρονομιά, Πελοπόννησος, Περιφέρεια Πελοποννήσου, θαλάσσιος τουρισμός, Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο

ΣΥΝΕΔΡΙΑ:

“Τουρισμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη”

ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ:

Καθηγ. Καραγιάννης Στέφανος και
Επικ. Καθηγ. Μανιάτης Αντώνιος

Η ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΗΣ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Καρσιώτης Παναγιώτης

*Υπ. Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης
Επιχειρήσεων*
dba00027@uowm.gr

Αδαμόπουλος Αντώνιος

*Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης
Επιχειρήσεων*
aadamopoulos@uowm.gr

Μανιάτης Αντώνιος

Επίκουρος Καθηγητής, Ακαδημία Εμπορικού Ναυτικού
maniatis@dikaio.gr

Ηρακλέους Αλεξία

Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Ναυτιλίας και Επιχειρηματικών Υπηρεσιών
aleirak@gmail.gr

Περίληψη

Ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους δυναμικότερους κλάδους της παγκόσμιας οικονομίας και σε αρκετές περιπτώσεις χωρών την βασικότερη πηγή εισοδήματος και συναλλάγματος. Χώρες που διαθέτουν φυσικούς πόρους, επενδύουν σημαντικά κεφάλαια στον τουρισμό στην προσπάθειά τους να αυξήσουν το μερίδιό τους στο παγκόσμιο τουριστικό προϊόν, ενώ σε όμορες χώρες, που εκμεταλλεύονται το ίδιο τουριστικό κεφάλαιο, αναπτύσσεται έντονος μεταξύ τους ανταγωνισμός για την προσέλκυση τουριστών. Η εξάρτηση μιας οικονομίας από τον τουρισμό ενέχει από μόνη της έναν υψηλό κίνδυνο λόγω ευαλωτότητας του τουριστικού εισοδήματος από αστάθμητους οικονομικούς, γεωπολιτικούς, υγειονομικούς παράγοντες. Πέραν τούτου ο τουρισμός επιφέρει σημαντικό κόστος και στο περιβάλλον, επιβαρύνοντας τους φυσικούς πόρους και τις υποδομές της οικονομίας, με αποτέλεσμα η ένταση της οικονομικής δραστηριότητας να υπονομεύει μακροχρόνια τους πόρους αυτούς που παράγουν τα τουριστικά έσοδα. Η παρούσα μελέτη εξετάζει τη μακροχρόνια σχέση του τουρισμού και της περιβαλλοντικής επιβάρυνσης, με έμφαση στις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (CO₂), την κατανάλωση ενέργειας και το οικολογικό αποτύπωμα. Μέσα από επισκόπηση πρόσφατων εμπειρικών μελετών, καταδεικνύεται ότι ενώ ο τουρισμός αρχικά αυξάνει την περιβαλλοντική πίεση, σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να λειτουργήσει ως μοχλός για τη βιώσιμη ανάπτυξη μέσω πράσινων τεχνολογιών και πολιτικών.

Λέξεις κλειδιά: : Τουρισμός, περιβαλλοντική επιβάρυνση, εκπομπές CO₂, βιώσιμη ανάπτυξη, οικολογικό αποτύπωμα

**ΑΝΑΔΕΙΚΝΥΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ
ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΜΕ ΕΠΑΥΞΗΜΕΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ:
ΜΙΑ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΨΗΦΙΑΚΟΥ
ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Πουλάκη Πανωραία

PhD, Λέκτορας, Τμήμα Οικονομικής και Διοίκησης του Τουρισμού, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Ελλάδα

panoraia@aegean.gr

Κρητικός Αντώνης

Υποψήφιος Διδάκτορας, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ελλάδα

antonkrit@ba.uoa.gr

Βασιλάκης Νικόλαος

Ερευνητής, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Ελλάδα

nvas68@hotmail.gr

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη αποσκοπεί να παράσχει πληροφορίες για την διερεύνηση των δυνατοτήτων της Επαυξημένης Πραγματικότητας (ΕΠ) στον ψηφιακό μετασχηματισμό του πολιτιστικού τουρισμού στην Ελλάδα. Η μελέτη βασίστηκε σε συλλογή δευτερογενών δεδομένων από επιστημονικές δημοσιεύσεις, επίσημες εγκυκλίους, εικονικές εφαρμογές και ιστότοπους για την καταγραφή της ύπαρξης εφαρμογών ΕΠ και των επιπτώσεών τους στον πολιτιστικό αλλά και στον τουριστικό τομέα. Η μελέτη επιδίωξε να απαντήσει στα ακόλουθα ερωτήματα: (α) πώς έχει χρησιμοποιηθεί η επαυξημένη πραγματικότητα στον τομέα του ελληνικού πολιτισμού; (β) Ποιες περιπτώσεις χρήσης έχουν εξεταστεί; (γ) Πώς η χρήση αυτής της τεχνολογίας ενισχύει την πολιτιστική εμπειρία του επισκέπτη; και (δ) Οι περιορισμοί και οι προκλήσεις που περιορίζουν την ευρεία διάδοσή της; Για να κατανοήσουμε καλύτερα πώς αξιοποιείται η ΕΠ στον ελληνικό πολιτιστικό τουρισμό, επιλέχθηκαν επιλεγμένα παραδείγματα περιστασιακών εφαρμογών που εντοπίζονται σε διαφορετικά επίπεδα τεχνολογικής διείσδυσης και γεωγραφικής εξάπλωσης, καθώς και στο βαθμό ενσωμάτωσης στην πολιτιστική εμπειρία. Επιπλέον, οι επιλεγμένες περιπτώσεις δεν επιλέγονται τυχαία, αλλά αντικατοπτρίζουν μια δημόσια πολιτιστική πολιτική μεγάλης συμμετοχής, αυτοπροβολής μέσω επίσημου ψηφιακού καναλιού και με επίκεντρο έναν αρχαιολογικό ή ιστορικό χώρο παγκόσμιας αναγνώρισης. Η παρούσα επιλογή επιτρέπει την απεικόνιση της κατάστασης της τεχνολογίας AR στην Ελλάδα όσον αφορά τις διαθέσιμες δυνατότητες εφαρμογής καθώς και την αποδοχή από το ευρύ κοινό και τα Πολιτιστικά Ιδρύματα. Τέλος, η εργασία αναλύει παραδείγματα όπως η εφαρμογή “Chronos” στην Ακρόπολη ή η ψηφιακή έκθεση “Benaki 1821” στο Μουσείο Μπενάκη και η πλατφόρμα “Culture App”. Τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι οι τεχνολογίες Augmented Reality ενισχύουν την εκπαιδευτική και βιωματική διαδικασία διευκολύνοντας την προσβασιμότητα και την ελκυστικότητα της πολιτιστικής κληρονομιάς. Παράλληλα, εντοπίζονται εμπόδια όπως η έλλειψη τεχνικών υποδομών και εξειδικευμένου προσωπικού. Συμπερασματικά, στο παρόν άρθρο η AR αντιμετωπίζεται ως στρατηγικό εργαλείο που, εάν υποστηριχθεί κατάλληλα, μπορεί να αλλάξει ποιοτικά τον ελληνικό πολιτιστικό τουρισμό.

Λέξεις Κλειδιά: Επαυξημένη Πραγματικότητα, πολιτιστικός τουρισμός, Ελλάδα, ψηφιακός μετασχηματισμός, εφαρμογές AR, μουσεία

**ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΦΕΡΟΥΣΑ
ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ:
ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ**

Σαμουρκασίδου Έλενα

Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια – Εντεταλμένη Διδασκαλίας, Πανεπιστημιακή Έδρα UNESCOConEect, ΔΠΘ
esamourk@arch.duth.gr

Περίληψη

Ο πολιτισμός αποτελεί τον κύριο παράγοντα που διαφοροποιεί έναν τόπο από έναν άλλο. Το διαθέσιμο πολιτιστικό απόθεμα, είτε με τη μορφή υλικού προϊόντος είτε ως άυλο κατάλοιπο, αποτελεί το συγκριτικό πλεονέκτημα και το στοιχείο αυτοπροσδιορισμού ενός τόπου. Είναι πολύτιμο για την ευημερία του, εφόσον μπορεί να διασφαλίσει μία βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, η οποία βελτιώνει την ποιότητα ζωής των ανθρώπων και ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος, χωρίς να θέτει σε κίνδυνο το μέλλον των επερχόμενων γενεών. Δεδομένου ότι οι πολιτιστικές διαδρομές αποτελούν ένα από τα μέσα ανάπτυξης του πολιτιστικού τουρισμού, είναι βέβαιο ότι ενισχύουν την εξωστρέφεια ενός τόπου, συμβάλλοντας καταλυτικά στη βιώσιμη περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξή του.

Ως Φέρουσα Ικανότητα ορίζεται η μέγιστη δυνατότητα ενός τόπου να φιλοξενήσει ανθρώπινες δραστηριότητες και αντίστοιχο πληθυσμό, χωρίς να προκληθούν μη αναστρέψιμες φθορές στο φυσικό περιβάλλον, τις φυσικές διαδικασίες και την κοινωνικοοικονομική ισορροπία της περιοχής. Η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού και ο πολιτιστικός εν προκειμένω, συνάδει με την έννοια της αειφορίας και της τουριστικής φέρουσας ικανότητας ενός τόπου, αξιοποιώντας την πολιτιστική κληρονομιά του και ενσωματώνοντάς την στο τουριστικό προϊόν.

Στο παρόν άρθρο επιχειρείται η διερεύνηση των αλληλεπιδράσεων και των σχέσεων μεταξύ των ως άνω εννοιών μέσα από την εστίαση σε ένα casestudy, με τη μορφή μιας πολιτιστικής κιβωτού του νομού Δράμας, η οποία περιλαμβάνει στοιχεία και εκφάνσεις τόσο της υλικής όσο και της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου. Από αυτή την ανάλυση, αναδεικνύονται οι προοπτικές, οι περιορισμοί και οι προϋποθέσεις για την επίτευξη της αειφορίας και της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, υπό το πρίσμα της διατήρησης και ανάδειξης της πολιτιστικής ταυτότητας ενός τόπου.

Λέξεις κλειδιά: τουριστική φέρουσα ικανότητα, πολιτιστική κληρονομιά, εναλλακτικός τουρισμός, πολιτιστική κιβωτός, βιώσιμη ανάπτυξη

**ΠΡΟΤΑΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΤΟΠΙΟΥ ΤΗΣ ΑΝΩ ΠΟΛΗΣ
ΠΑΤΡΩΝ. Η ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ, ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ
ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ, ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ
ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ, ΤΟΥ ΡΩΜΑΪΚΟΥ ΩΔΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ
ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΩΣ ΚΥΡΙΩΝ ΤΟΠΟΣΗΜΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ**

Λυκουργιώτης Άγγελος

*Φιλολόγος - Υπ. Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Πατρών, Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών,
Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας
alykourgio@gmail.com*

Νίκου Κωνσταντίνα

*Φιλολόγος - Υπ. Διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Πατρών, Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών,
Τμήμα Θεατρικών Σπουδών
ntina@sch.gr*

Περίληψη

Οι πολιτιστικές διαδρομές συνδέονται με κίνητρα και διαδικασίες μάθησης για όλες τις ηλικιακές κατηγορίες κοινού, λειτουργώντας ως ενισχυτές της ιστορικής μνήμης και της φυσικής αναψυχής. Κίνητρα μάθησης θεωρούνται οι λόγοι που είναι ικανοί να ωθήσουν, άμεσα ή έμμεσα, τα άτομα σε έρευνα, δράση και εκδήλωση ορισμένης συμπεριφοράς. Κατά την διάρκεια μιας πολιτιστικής διαδρομής αναπτύσσονται σε μεγαλύτερη έκταση και βάθος από ό,τι στην τυπική εκπαίδευση. Αν και πρόκειται για μη τυπική εκπαιδευτική διαδικασία, κάθε πολιτιστική διαδρομή προσελκύει εκπαιδευτικά και ψυχαγωγικά το κοινό, καθώς συνδυάζει παράγοντες, όπως την εικόνα του χώρου, τον ήχο του περιβάλλοντος, την πληροφόρηση από ξεναγό ή ηλεκτρονικές συσκευές, την ανάκληση της μνήμης, την κοινωνική συναναστροφή και την ομαδοσυνεργατική αλληλόδραση. Πρόκειται για πολιτιστική και εκπαιδευτική διαδικασία βιωματικού, ανακαλυπτικού και εμπειρικού χαρακτήρα, που συμβάλλει στην τοπική βιώσιμη ανάπτυξη.

Τα πολιτιστικά τοπόσημα της Άνω Πόλης Πατρών μπορούν να ενταχθούν σε μία ενιαία πολιτιστική-εκπαιδευτική διαδρομή ως μέρος ενός ευρύτερου δικτύου πολιτιστικού και ιστορικού ενδιαφέροντος, με στόχο την ανάπτυξη της ιστορικής συλλογικής μνήμης μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία βιωματικής και ενεργητικής μάθησης. Το Κάστρο ως τόπος οχύρωσης και συγκρούσεων, ο Ιερός Ναός Παντοκράτορος ως τόπος λατρείας, το Παλαιό Δημοτικό Νοσοκομείο ως προγενέστερος τόπος ίασης ασθενειών και σύγχρονο παράδειγμα πολιτιστικής επανάληψης, το Ρωμαϊκό Ωδείο ως χώρος θεατρικών και μουσικοχορευτικών δρωμένων, καθώς και η πλατεία Αγίου Γεωργίου ως χώρος φυσικής αναψυχής και ιστορικής έναρξης των τοπικών επαναστατικών γεγονότων του 1821 με τον όρκο των αγωνιστών από τον μητροπολίτη Παλαιών Πατρών Γερμανό. Η Άνω Πόλη Πατρών, λόγω της ιστορίας και του χωρικού σχεδιασμού της, προσφέρεται για τέτοιου είδους περιπατητική πολιτιστική-ιστορική διαδρομή, που θα ανακαλέσει μνήμες παλαιότερων εποχών μέσα σε πλαίσιο εκπαιδευτικό (γνωστικό και ψυχαγωγικό). Αυτή η μη τυπική εκπαιδευτική διαδικασία, σε συνδυασμό με τις σχολικές ή ακαδημαϊκές ιστορικές γνώσεις εντός της τυπικής εκπαίδευσης, θα προσφέρει στο κοινό εμπειρία σώματος, ψυχής και πνεύματος. Η πρόταση της πολιτιστικής διαδρομής στηρίχθηκε σε έρευνα περιεχομένου των βιβλιογραφικών πηγών και επιτόπια έρευνα πεδίου στην περιοχή της Άνω Πόλης Πατρών.

Λέξεις-κλειδιά: πολιτιστική διαδρομή, κίνητρα μάθησης, βιώσιμη ανάπτυξη, αστικό *marketing* και *branding*, τόπος-τοπίο, Άνω Πόλη Πατρών.

ΠΡΟΤΑΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΣΤΗ ΛΙΜΝΗ ΠΛΑΣΤΗΡΑ

Βελάγια Μαρία

ΠΜΣ “Βιώσιμη Ανάπτυξη Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο”

velagiam@gmail.com

Περίληψη

Οι πολιτιστικές διαδρομές είναι μια από τις πιο δημοφιλείς κατηγορίες του κλάδου του τουρισμού και απολαμβάνει ταχεία ανάπτυξη. Ο ρόλος των πολιτιστικών διαδρομών είναι πολύ σημαντικός, αφενός για τη διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς ενός τόπου και αφετέρου για τη σύνδεσή τους με τον τομέα του τουρισμού. Φαίνεται να εγγυώνται συγκεκριμένα αποτελέσματα και υπόσχονται επιτυχημένη τουριστική ανάπτυξη, ενώ βλέποντάς τες ως σύνθετα πολιτιστικά προϊόντα, μπορούν να προσδώσουν αξία σε κάθε τοπικό πολιτισμό μετατρέποντας τα τοπικά ιστορικοπολιτισμικά στοιχεία σε ένα σύνολο δικτύων οικονομικών πόρων.

Οι Πολιτιστικές Διαδρομές αναδεικνύονται σήμερα ως ένα σημαντικό διαχειριστικό και χρηστικό εργαλείο για την ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων και την περαιτέρω προώθηση του πολιτιστικού τουρισμού μιας πόλης. Μέσα από μία χαραγμένη πορεία, ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να βιώσει την ιστορία και τον πολιτισμό της πόλης και να γνωρίσει την ιδιαίτερη φυσιογνωμία της

Η παρούσα εργασία αναφέρεται στην Λίμνη Πλαστήρα και καταλήγει σε συγκεκριμένη πρόταση πολιτιστικής διαδρομής, η οποία αποτυπώνεται σε χάρτη. Η προσέγγιση στα κύρια πολιτιστικά σημεία της πόλης γίνεται με κριτήριο τη γειννίαση και τη σπουδαιότητα των μνημείων, κτιρίων και των τοπίων φυσικής αισθητικής.

Λέξεις Κλειδιά: Πολιτιστικές διαδρομές, πολιτιστικά χαρακτηριστικά, πολιτιστική κληρονομιά, Λίμνη Πλαστήρα.

HAROKOPIO UNIVERSITY OF ATHENS
Postgraduate Programme
Sustainable Development

2ο ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ Open-Air Cities
Αστική και Περιφερειακή Βιώσιμη Ανάπτυξη

ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ
Αστική και Περιφερειακή
Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και
Έξυπνης Ανάπτυξης

5 - 7 Δεκεμβρίου 2025
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Organised by:

HAROKOPIO UNIVERSITY OF ATHENS
Postgraduate Programme
Sustainable Development

SYROS INSTITUTE

OPEN-AIR CITIES

<https://www.openaircities.org/>

sponsor

ΠΡΑΣΙΝΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ:

“Βιώσιμο Κλίμα και Πράσινη Μετάβαση”

ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ:

Καθηγ. Κλαμπατσέα Ρένα και
Καθηγ. Νάστος Παναγιώτης

ΤΟ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΟ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΟΥΔΕΤΕΡΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ

Αγρίου Σταυρούλα

Δ/ντρια Πολεοδομίας Καλαμάτας Υποψ. Διδάκτωρ, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχ/κών ΕΜΠ
stagriou@gmail.com

Κλαμπατσέα Ρένα

Αναπλ. Καθηγήτρια, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ
rklabatsea@arch.ntua.gr

Περίληψη

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας αποτελεί η διερεύνηση του θεσμικού πλαισίου του πολεοδομικού σχεδιασμού όπως αυτό “τροφοδοτείται” από τις διατάξεις του Νέου Οικοδομικού Κανονισμού (Ν.Ο.Κ.) αλλά και από την πρόσφατη νομολογία του ΣτΕ, σχετικά με τα κίνητρα για την περιβαλλοντική αναβάθμιση και βελτίωση της ποιότητας ζωής σε πυκνοδομημένες αστικές περιοχές.

Η κύρια υπόθεση εργασίας αφορά στην αναγκαιότητα της άμεσης επανεξέτασης και αναθεώρησης του θεσμικού πλαισίου του πολεοδομικού σχεδιασμού, μέχρι το επίπεδο του Οικοδομικού Τετραγώνου (Ο.Τ.), κυττάρου της οργάνωσης του αστικού χώρου, ενσωματώνοντας τους πολεοδομικούς μηχανισμούς που μπορούν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και τη μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα.

Οι βασικοί ερευνητικοί άξονες περιλαμβάνουν την εφαρμογή των κινήτρων του Ν.Ο.Κ. σε σχέση με την εφαρμογή του Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού (ΓΟΚ του 85) και τη συγκριτική αποτίμηση της συμβολής τους στην περιβαλλοντική αναβάθμιση και την μετάβαση της πόλης στην κλιματική ουδετερότητα. Ως μελέτη περίπτωσης επιλέγεται η Καλαμάτα.

Τα μεθοδολογικά βήματα αφορούν σε έρευνα στα αρχεία της οικείας Πολεοδομίας όπου αναζητήθηκαν οι οικοδομικές άδειες που έχουν εκδοθεί με εφαρμογή των κινήτρων των διατάξεων του άρθρου 10 του ΝΟΚ καθώς και αυτές του άρθρου 12 παρ. 5 και 6 του ΓΟΚ. Στη συνέχεια και σε επιλεγμένο δείγμα σχετικών Ο.Τ. επιχειρείται ανά Ο.Τ. η αποτύπωση της σχέσης δομημένου-αδόμητου χώρου μέσω α) της αποτύπωσης των κτισμάτων που ανεγέρθηκαν με βάση τις εν λόγω οικοδομικές άδειες και β) την καταγραφή και αποτύπωση της διαμόρφωσης του περιβάλλοντα χώρου τους.

Τελικό στόχο αποτελεί η τεκμηρίωση της απάντησης στο ερώτημα εάν και με ποιο τρόπο τα σχετικά κίνητρα συνέβαλαν στην αύξηση του κοινόχρηστου χώρου σε επίπεδο Ο.Τ., γειτονιάς, πόλης και ειδικότερα στη διαμόρφωση κοινόχρηστου εσωτερικού δικτύου, στην αύξηση του πρασίνου και εν τέλει στη λειτουργία της φύσης στο δομημένο περιβάλλον, επηρεάζοντας ευνοϊκά το μικροκλίμα και την ποιότητα του περιβάλλοντος της πόλης. Παράλληλα διερευνάται η συμβολή της διαμόρφωσης ενιαίου ακαλύπτου -όπου αυτό έχει επιτευχθεί- είτε στον περιορισμό των συναισθημάτων ανωνυμίας και αποξένωσης ατόμων και κοινωνικών ομάδων είτε στην ενίσχυση της ατομικής και συλλογικής οικειοποίησης ποικίλων τύπων δημόσιου ή κοινόχρηστου χαρακτήρα χώρων της γειτονιάς και εν τέλει της πόλης με όρους βιωσιμότητας και χωροπεριβαλλοντικής δικαιοσύνης. Κλειδί για τη μετάβαση των πόλεων στην κλιματική ουδετερότητα, θα μπορούσε να είναι η οργάνωση του χώρου μέσω του πολεοδομικού σχεδιασμού, στη βάση της οικιστικής ενότητας της γειτονιάς, αξιοποιώντας το οικοδομικό τετράγωνο, ως την κρίσιμη χωροπεριβαλλοντική μονάδα αναφοράς και ένα χρήσιμο εργαλείο σχεδιασμού.

Λέξεις κλειδιά: Έξυπνη πόλη—, Κλιματική ουδετερότητα, πολεοδομικός σχεδιασμός, βιώσιμη ανάπτυξη, οικοδομικό τετράγωνο, θεσμικό πλαίσιο, κίνητρα ΝΟΚ

ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ - 2ο Εθνικό Συνέδριο Αστικής και Περιφερειακής Βιώσιμης Ανάπτυξης με τίτλο “Κλιματική Κρίση: Αστική και Περιφερειακή Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και Έξυπνης Ανάπτυξης”, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 5-7 Δεκεμβρίου 2025

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΜΕΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΕΚΠΟΜΠΩΝ ΑΕΡΙΩΝ ΤΟΥ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ. ΜΙΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Κουρούκλης Αντώνιος

Υποψήφιος διδάκτωρ, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Τμήμα Επιστήμης και Τεχνολογίας Διοίκησης, Κοζάνη, Ελλάδα

dmst00036@uowm.gr

Χατζηθεοδορίδης Φώτιος

Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Τμήμα Επιστήμης και Τεχνολογίας Διοίκησης, Κοζάνη, Ελλάδα

fxtheodoridis@uowm.gr

Μπουλούτα Κωνσταντίνα

Διδάκτωρ Πολιτικός Επιστήμονας, Σχολή Επιστημών Τροφίμων, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Αιγάλεω, Αθήνα, Ελλάδα

boulouta@uniwa.gr

Περίληψη

Η υιοθέτηση τεχνολογιών καθαρής πρόωσης στη ναυτιλία αντανακλά τη στροφή του κλάδου προς πιο φιλικές προς το περιβάλλον και βιώσιμες λύσεις. Οι τεχνολογίες αυτές περιλαμβάνουν τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπως το υδροποιημένο φυσικό αέριο (LNG), τα βιοκαύσιμα και τον εξηλεκτρισμό, καθώς και την ενσωμάτωση καινοτόμων συστημάτων. Η εφαρμογή τους καθοδηγείται από τη συμμόρφωση με διεθνείς κανονιστικές απαιτήσεις, την ανάγκη ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των ναυτιλιακών επιχειρήσεων και τον στόχο της μείωσης του λειτουργικού κόστους. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η παρουσίαση μιας ανασκόπησης βιβλιογραφίας σχετικά με τις στρατηγικές μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και τη βελτίωση της βιωσιμότητας της ελληνικής ναυτιλιακής βιομηχανίας. Στην Ελλάδα, οι επενδύσεις σε «πράσινα πλοία» παρακινούνται κυρίως από τη συμμόρφωση με τους κανονισμούς του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (IMO), με στόχο τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας της εθνικής ναυτιλίας, αλλά και από την αυξανόμενη πίεση για περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και βιώσιμη ανάπτυξη.

Λέξεις-κλειδιά: Επενδύσεις, Ελληνική ναυτιλία, Εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, Ανασκόπηση βιβλιογραφίας, Βιωσιμότητα.

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΠΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΟΥΔΕΤΕΡΟΤΗΤΑ: ΟΙ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΗΣΜΕ ΣΠΕΤΣΩΝ, ΠΛΑΤΑΝΙΑ ΚΑΙ ΣΟΥΛΙΟΥ ΩΣ ΔΡΟΜΟΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΟΥΔΕΤΕΡΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ

Χασιώτης Άγγελος

Μηχανολόγος Μηχανικός, MSc, MA, Υποψήφιος Διδάκτωρ ΕΚΠΑ

¹*Εργαστήριο Κλιματολογίας και Ατμοσφαιρικού Περιβάλλοντος, ΕΚΠΑ,*

²*WEST Consulting, Ιωάννινα*

achasiotis@geol.uoa.gr

Παππά Αντωνία

Διεθνολόγος, MA,

¹*Εργαστήριο Κλιματολογίας και Ατμοσφαιρικού Περιβάλλοντος, ΕΚΠΑ,*

antopapp@pspa.uoa.gr

Μπουσδέκη Μαρία

Αρχιτέκτων Μηχανικός, MSc Περιβάλλον και Ανάπτυξη, Υποψήφια Διδάκτωρ ΕΜΠ

²*WEST Consulting, Ιωάννινα*

maria.bousd@gmail.com

Μάνθος Θεοφάνης

Μηχανολόγος Μηχανικός,

²*WESTConsulting, Ιωάννινα*

fmanthos29@gmail.com

Νάστος Παναγιώτης

Καθηγητής Κλιματολογίας,

¹*Εργαστήριο Κλιματολογίας και Ατμοσφαιρικού Περιβάλλοντος, ΕΚΠΑ,*

nastos@geol.uoa.gr

Περίληψη

Τα Δημοτικά Σχέδια Μείωσης Εκπομπών Αερίων Θερμοκηπίου (ΔηΣΜΕ) αποτελούν υποχρέωση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α΄ βαθμού (ΟΤΑ) στο πλαίσιο του Ν. 4936/2022 (Εθνικός Κλιματικός Νόμος), τα οποία θα πρέπει να ευθυγραμμίζονται με τους εθνικούς στόχους για την κλιματική ουδετερότητα έως το 2050. Η υποχρέωση αυτή ενισχύεται από τον στρατηγικό ρόλο που αποδίδεται στους Δήμους μέσα από το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ), καθώς και από τη συμμετοχή πολλών εξ αυτών στο ευρωπαϊκό Σύμφωνο των Δημάρχων για το Κλίμα και την Ενέργεια (CovenantofMayors). Στόχος των ΔηΣΜΕ είναι η χάραξη ολοκληρωμένων τοπικών στρατηγικών για τον μετριασμό των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, την ενίσχυση της ενεργειακής αποδοτικότητας και τη μετάβαση σε ένα ανθεκτικό και βιώσιμο αστικό και περιφερειακό περιβάλλον.

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει μια συγκριτική ανάλυση τριών ΔηΣΜΕ — τα οποία εφαρμόστηκαν στους Δήμους Σπετσών, Πλατανιά και Σουλίου στην Ελλάδα — με στόχο την αξιολόγηση της συμβολής τους στη βιώσιμη ανάπτυξη και την αστική/περιφερειακή

ανθεκτικότητα στο πλαίσιο της κλιματικής αλλαγής και της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Βασιζόμενη σε επίσημες τεχνικές εκθέσεις και δείκτες απόδοσης, η εργασία εξετάζει βασικά στοιχεία, όπως η αποτίμηση του ανθρακικού αποτυπώματος, οι παρεμβάσεις ενεργειακής απόδοσης, η ενσωμάτωση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και η διαχείριση των δημοτικών υποδομών (ύδρευση, δημόσιος φωτισμός, μεταφορές και χώροι πρασίνου).

Αν και οι τρεις Δήμοι παρουσιάζουν ότι ευθυγραμμίζονται με το εθνικό πλαίσιο για την κλιματική ουδετερότητα, η έρευνα αναδεικνύει πώς οι τοπικές συνθήκες διαμορφώνουν διαφορετικές στρατηγικές εφαρμογής: η τουριστική πίεση στις Σπέτσες, η παράκτια τρωτότητα στον Δ. Πλατανιά και ο ορεινός χαρακτήρας του Δ. Σουλίου συνιστούν διακριτές προκλήσεις ανάπτυξης. Οι νησιωτικές, ημιορεινές και ορεινές ταυτότητες, αντίστοιχα, υπογραμμίζουν την ανάγκη για πολιτικές που να είναι προσαρμοσμένες στο τοπικό πλαίσιο, αλλά ταυτόχρονα συστηματικά συγκρίσιμες.

Τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι τα Τοπικά Σχέδια Δράσης για το Κλίμα όπως τα ΔηΣΜΕ λειτουργούν όχι μόνο ως τεχνοκρατικά εργαλεία για την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης, αλλά και ως μηχανισμοί συμμετοχικής διακυβέρνησης, ενεργειακής δημοκρατίας και πολιτισμικής επαναξιολόγησης του τοπίου. Ως εκ τούτου, μπορούν να λειτουργήσουν ως στρατηγικοί επιταχυντές της κλιματικής μετάβασης, ενεργοποιώντας μοντέλα πράσινου σχεδιασμού και εδαφικής ανασυγκρότησης με τοπική εφαρμογή και εθνική κλιμάκωση.

Λέξεις κλειδιά: Κλιματική ουδετερότητα, Τοπική αυτοδιοίκηση, ΔηΣΜΕ, Βιώσιμη περιφερειακή ανάπτυξη

**ΣΥΝΘΕΣΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΛΑΙΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΤΡΩΤΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΥΠΟΔΟΜΕΣ
ΥΔΡΕΥΣΗΣ**

Γιαλαμά Σοφία

Διεθνολόγος, ΜΑ, Υποψήφια Διδάκτωρ ΠΑΔΑ

¹Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Τμήμα Ηλεκτρολόγων και Ηλεκτρονικών Μηχανικών,
sgialama@uniwa.gr

Χασιώτης Άγγελος

Μηχανολόγος Μηχανικός, MSc, MA, Υποψήφιος Διδάκτωρ

²Εργαστήριο Κλιματολογίας και Ατμοσφαιρικού Περιβάλλοντος, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Γεωλογίας & Γεωπεριβάλλοντος,
achasiotis@geol.uoa.gr

Νάστος Παναγιώτης

Καθηγητής Κλιματολογίας ΕΚΠΑ

²Εργαστήριο Κλιματολογίας και Ατμοσφαιρικού Περιβάλλοντος, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Γεωλογίας & Γεωπεριβάλλοντος
nastos@geol.uoa.gr

Πυρομάλης Δημήτρης

Αναπ. Καθηγητής ΠΑΔΑ

¹Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Τμήμα Ηλεκτρολόγων και Ηλεκτρονικών Μηχανικών,
piromali@uniwa.gr

Περίληψη

Η κλιματική κρίση αυξάνει τις πιέσεις στους υδατικούς πόρους, οδηγώντας σε συχνότερα και εντονότερα φαινόμενα λειψυδρίας, ξηρασίας και πλημμυρών, καθώς και σε υφαλμύριση υπόγειων υδροφορέων, απώλεια αποθεμάτων και υποβάθμιση της ποιότητας του πόσιμου νερού. Οι Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης και Αποχέτευσης (ΔΕΥΑ), ως βασικοί φορείς διαχείρισης σε τοπικό επίπεδο, καλούνται να ανταποκριθούν σε αυτές τις προκλήσεις διασφαλίζοντας την ανθεκτικότητα των υποδομών τους και την επάρκεια νερού για τους πολίτες. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω της Οδηγίας-Πλαίσιο για τα Ύδατα (2000/60/ΕΚ) και της πρόσφατης Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Ανθεκτικότητα των Υδάτων, δίνει κατευθύνσεις για τη βιώσιμη διαχείριση των υδατικών πόρων, υπογραμμίζοντας τον αυξανόμενο κίνδυνο λειψυδρίας και καλώντας τα κράτη-μέλη να αυξήσουν την αποδοτικότητα χρήσης του νερού με στόχο βελτίωση κατά τουλάχιστον 10% έως το 2030.

Σε ευθυγράμμιση με τις κατευθύνσεις της Ε.Ε, η παρούσα έρευνα αξιοποιεί μια σύνθεση μεθοδολογιών για την αξιολόγηση της κλιματικής τρωτότητας (ClimateVulnerabilityAssessment-CVA) με στόχο τη μετάβαση των ΔΕΥΑ προς ένα ανθεκτικό και βιώσιμο μοντέλο διαχείρισης. Η μεθοδολογία της έρευνας περιλαμβάνει α) την ανασκόπηση υφιστάμενων μεθοδολογικών προσεγγίσεων, β) τη συλλογή δεδομένων από ΔΕΥΑ, και γ) τη δημιουργία σεναρίων στα στάδια του κύκλου νερού αξιοποιώντας μια σύνθεση υφιστάμενων μεθοδολογιών CVA για τις ΔΕΥΑ. Τα αποτελέσματα αναδεικνύουν ότι η συστηματική ψηφιοποίηση των δεδομένων των ΔΕΥΑ και η αξιοποίηση εργαλείων τεχνητής νοημοσύνης αποτελούν κρίσιμους παράγοντες για την έγκαιρη διαχείριση κινδύνων, την ενίσχυση στρατηγικών ανθεκτικότητας, και την αποτελεσματική εφαρμογή του πλαισίου CVA.

Λέξεις-κλειδιά:αξιολόγηση κλιματικής τρωτότητας, κλιματική κρίση, ανθεκτικότητα υποδομών ύδρευσης, τεχνητή νοημοσύνη

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΣΙΝΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ

Μετσίνη Παρασκευή

Νομική Σύμβουλος – Συνεργάτης στο Ιδιαίτερο Γραφείο της Γενικής Γραμματείας Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού Περιβάλλοντος, LLMS Διεθνές και Ευρωπαϊκό Δίκαιο Ενέργειας, Εκκλησιαστικό Δίκαιο.

venerdi.m@gmail.com

Περιστερίδης Ιωάννης (Γεώργιος)

Αρχιμανδρίτης – Χημικός Μηχανικός MSc- Θεολόγος MA, Κληρικός Ι.Μ. Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως & Μετακλητός Υπάλληλος στη Διεύθυνση Κτηματολογίου της ΕΚΥΟ της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος.

gperiste@yahoo.gr

Περίληψη

Το Εκκλησιαστικό Δίκαιο ως κύριο στόχο έχει τη ρύθμιση των σχέσεων Κράτους – Εκκλησίας, την εσωτερική οργάνωση, των νομικών της προσώπων και τη διαχείριση της περιουσίας της. Ωστόσο κατά τη δραστηριοποίηση του νομικού προσώπου της Εκκλησίας αναπτύσσονται σημεία σύγκλισης με το δίκαιο περιβάλλοντος και το δίκαιο της ενέργειας. Οι αρχές της αειφορίας και της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος υπό το πρίσμα της κλιματικής κρίσης βρίσκουν ρόλο στη δραστηριοποίησή της. Βάσει αυτών τίθενται ποικίλα ερωτήματα διαχείρισης της Εκκλησιαστικής Περιουσίας σε σχέση με την εκμετάλλευση των προτερημάτων της χρήσης των ΑΠΕ έχοντας ως γνώμονα το σεβασμό στο περιβάλλον.

Το θεσμικό πλαίσιο για τις ΑΠΕ καθορίζεται κυρίως από την Οδηγία 2009/28/ΕΚ και τον ν.3851/2010, που έθεσαν δεσμευτικούς στόχους και επιτάχυναν τη διαδικασία αδειοδοτήσεων. Παράλληλα, η ενεργειακή απόδοση και η εξοικονόμηση ενέργειας ρυθμίζονται από την Οδηγία 2012/27/ΕΕ και τον ν. 4342/2015, χωρίς να υφίσταται εξαιρέσεις για ναούς, μονές και εκκλησιαστικά ιδρύματα. Η δυνατότητα αυτοπαραγωγής και η συμμετοχή σε προγράμματα ενεργειακής αναβάθμισης εντάσσουν την Εκκλησία ενεργά στην πράσινη μετάβαση.

Ωστόσο, η αξιοποίηση εκκλησιαστικών ακινήτων στο πλαίσιο της πράσινης ενέργειας συναντά τους περιορισμούς που το δίκαιο περιβάλλοντος θέτει. Από πλευράς δε της Πολιτείας, οι κανόνες της πολεοδομίας και η χωροταξική πολιτική αποτελούν πρόσθετοι παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη. Έτσι, η Εκκλησία λειτουργεί αφενός ως θεσμός θρησκευτικής ελευθερίας που προάγει μέσω θεολογικής και ηθικής διάστασης την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αφετέρου ως νομικό πρόσωπο αποτελεί κύριος ακινήτων και καταναλωτής/παραγωγός ενέργειας συμμετέχοντας στη βιώσιμη ανάπτυξη. Υπό αυτό το πρίσμα, η νομολογία καλείται να ισορροπήσει εκκλησιαστικής αυτονομίας, περιβαλλοντικής προστασίας και ενεργειακής πολιτικής.

Εκ των ανωτέρω συμπεραίνεται ότι η Εκκλησία μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στην επίτευξη εθνικών και ενωσιακών ενεργειακών στόχων, υπό τον όρο ότι η αξιοποίηση της περιουσίας της παραμένει συμβατή με το συνταγματικό κεκτημένο προστασίας περιβάλλοντος και πολιτιστικής κληρονομιάς.

Λέξεις κλειδιά: Πράσινη Μετάβαση, Δίκαιο Ενέργειας, Εκκλησία, ΑΠΕ, χωροταξία.

ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΓΙΑ ΑΝΘΕΚΤΙΚΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Καλέμις Αλέξανδρος

Υπ. Διδάκτωρ Πολεοδομίας & Χωροταξίας, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
akalemis@mail.ntua.gr

Τσιριγώτη Δήμητρα

Επίκουρη Καθηγήτρια, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών, Τομέας Επιστήμης Δομικών Κατασκευών, Εργαστήριο Οικοδομικής
dtsirigo@civil.duth.gr

Περίληψη

Η βιώσιμη αστική αναγέννηση αποτελεί κρίσιμο ζητούμενο για τις πόλεις του μεσογειακού χώρου, οι οποίες πλήττονται ιδιαίτερα από την κλιματική αλλαγή και την εντατικοποίηση του φαινομένου της Αστικής Θερμικής Νησίδας (UHI). Στο πλαίσιο αυτό, η έννοια της «συμπαγούς πόλης» αναδεικνύεται ως κεντρική στρατηγική για τον περιορισμό της άναρχης αστικής διάχυσης και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας. Η έρευνα μελετά το ρόλο παραμέτρων σχεδιασμού, όπως η γεωμετρία των αστικών φαραγγιών και η τυπολογία του οικοδομικού τετραγώνου, σε συνδυασμό με παρεμβάσεις πράσινων υποδομών και τον ανασχεδιασμό δημόσιων χώρων, ως καθοριστικούς παράγοντες για τη βελτίωση του μικροκλίματος.

Η σύγχρονη έρευνα τεκμηριώνει τη συμβολή των παρεμβάσεων ενίσχυσης του αστικού πρασίνου στη μείωση των θερμοκρασιών -τόσο στους υπαίθριους χώρους, όσο και ως στοιχείο ενσωματωμένο στις όψεις ή στα δώματα των κτηρίων- υποδεικνύοντας στρατηγικές για τον μετριασμό του ενεργειακού αποτυπώματος και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης. Τα ευρήματα συνδέονται με το θεωρητικό πλαίσιο, το οποίο εστιάζει στην ενσωμάτωση της οικολογικής διάστασης στον αστικό σχεδιασμό και στη μετάβαση σε πόλεις που προάγουν τη βιωσιμότητα και την κοινωνική συνοχή.

Τα αποτελέσματα της μελέτης αναδεικνύουν τον αστικό σχεδιασμό ως καίριο εργαλείο βιώσιμης αναγέννησης. Προτείνεται ένα πλαίσιο πράσινων στρατηγικών για τα πυκνοδομημένα αστικά κέντρα της Μεσογείου, όπου η διαχείριση της αστικής μορφολογίας και η ενίσχυση του δημόσιου χώρου μπορούν να συμβάλουν ουσιαστικά στην κλιματική ανθεκτικότητα και στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής.

Λέξεις-κλειδιά: Συμπαγής πόλη, βιώσιμη αστική αναγέννηση, αστική θερμική νησίδα, πράσινες στρατηγικές, αστικός σχεδιασμός

ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ:

“Ο υλικός και άυλος πολιτισμός και η βιώσιμη ταυτότητα των τόπων, στις ελληνικές πόλεις και περιοχές”

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ:

Καθηγ. Κωνσταντίνος Μωραΐτης

**ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ ΚΕΡΑΜΙΚΗΣ: ‘ΟΙΚΟΤΟΠΟΙ’ ΣΕ
ΜΕΤΑΒΑΣΗ. ΜΙΑ ΟΛΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ ΚΑΙ
ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΤΙΚΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ / ΜΕΛΕΤΗ
ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ**

Κατραούζου Δήμητρα

Δρ. Αρχιτέκτων Μηχανικός Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, Σχολή Αρχιτεκτόνων

M.Sc. Bartlett School, University College London

dkatraouzou@gmail.com

Περίληψη

Τα πλούσια αργιλικά κοιτάσματα της Ελλάδας επέτρεψαν την ίδρυση εργαστηρίων κεραμικής σε πολλά μέρη της χώρας από την αρχαιότητα. Συγκεκριμένα, μέχρι την έναρξη της εκβιομηχάνισης (περίπου μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο), η περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου ήταν γεμάτη κέντρα παραδοσιακής κεραμικής. Είναι γεγονός ότι, οι Οικισμοί Αγγειοπλαστικής αποτελούν χαρακτηριστικές σύνθετες περιπτώσεις ανώνυμης αρχιτεκτονικής ως έκφραση του περιβάλλοντος χώρου, του τρόπου ζωής, της οικονομίας και της οικιστικής μορφής.

Η παρούσα εργασία επιχειρεί να συμβάλει στην κατανόηση και την προώθηση του ρόλου του πολιτισμού στη διαμόρφωση των αστικών πολιτικών οικονομιών, προωθώντας ένα όραμα οικισμών ως χώρων βιώσιμης συνύπαρξης και δυναμικής πολιτιστικής ανταλλαγής. Υποστηρίζεται ότι, μέσω κριτικής ανάλυσης, μπορούμε να αναλογιστούμε πώς ο αρχιτεκτονικός και αστικός σχεδιασμός μπορούν, σε συνδυασμό με την προώθηση της τέχνης και της χειροτεχνίας, να αντιμετωπίσουν με καινοτόμο τρόπο τις σύγχρονες προκλήσεις, διαμορφώνοντας έτσι βιώσιμους και ανθεκτικούς ‘οικότοπους’ για τις μελλοντικές γενιές. Στο πλαίσιο αυτό διερευνάται μια σύγχρονη προσέγγιση στην ανάδειξη των «πολιτιστικών τοπίων» μέσω της δημιουργίας πολιτιστικών διασυνδέσεων, με σκοπό αφενός την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης στον τουρισμό, με ανθρωποκεντρικό τρόπο, αφετέρου την προώθηση πολιτιστικών, εκπαιδευτικών και πολιτικών συνδέσεων μεταξύ του τοπικού και του παγκόσμιου, του παρελθόντος και του παρόντος, της παράδοσης και της καινοτομίας με την αξιοποίηση νέων τεχνολογιών.

Η έρευνα εστιάζει σε μια ολιστική θεώρηση των μεθοδολογικών διαδικασιών όσον αφορά την εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση για μια βιώσιμη ‘πράσινη’ ανάπτυξη καθώς και την προστασία ανάλογου είδους συνόλων, μέσω της αναζωογόνησης της αστικής περιοχής και των οικιστικών μορφών σε συνάρτηση με τις ανθρώπινες δραστηριότητες, τις τρέχουσες προκλήσεις και την αλληλεγγύη μεταξύ των ανθρώπων.

Λέξεις κλειδιά: Πολιτιστικό τοπίο, εργαστήρια κεραμικής, βιωσιμότητα, καινοτομία

ΤΟΠΟΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΟΝΕΙΡΑ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Μωραΐτης Κωνσταντίνος

Ομότιμος Καθηγητής, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο -Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Αθήνα
mor@arsisarc.gr

Περίληψη

Πολύ πρόσφατα σημαντικός αρχαιολόγος επέμεινε στη σύνδεση των νεοκλασικών αρχιτεκτονικών παραδειγμάτων με ακραίες αυταρχικές κατευθύνσεις, με την αποικιοκρατική ανάπτυξη των δυτικών κρατών και τη δουλοκτητική ταυτότητα των νότιων αμερικανικών πολιτειών. Αλλά αυτά τα πραγματικά παραδείγματα αισθάνομαι την ανάγκη να τα αντιπαραβάλω με μια σειρά άλλων που αποδεικνύουν πως η πολιτική ‘ύλη’ των νεότερων, μετά την Αναγέννηση, ‘ονείρων’ πολιτικής ελευθερίας και ευδαιμονίας συγκροτήθηκε με βάση την αναφορά στο αρχαίο ελληνικό πολιτικό και πολιτιστικό παράδειγμα και, επόμενα, με βάση την αναφορά στο πραγματικό ή υποθετικό και φαντασιακό ελληνικό τοπίο.

Στην Αρκαδία ο Faust θα αναζητήσει την πολυπόθητη ένωση με την οπτασία της Ωραίας Ελένης ελπίζοντας στην ταυτόχρονη ελευθερία, πολιτική ελευθερία και τη σωματική ευδαιμονία. Στα νησιά της Ελλάδας ο Βύρωνας θα αναγνωρίσει τη μνήμη των θαλάσσιων αγώνων απέναντι στην απολυταρχία και, ταυτόχρονα, την ποιητική ανάδυση, την μνήμη της Σαπούς που εκεί ερωτεύθηκε και τις αγάπες της τραγούδησε. Αν απολυταρχικές προσεγγίσεις προσπάθησαν να υποκλέψουν την αίγλη του κλασικισμού, μπορούμε με έμφαση να αναφερθούμε στην αντίθεση προσέγγιση του ελληνικού χώρου, του ελληνικού τοπίου, ως υλική παρακαταθήκη των άυλων υποσχέσεων πολύμορφης ελευθερίας. Παρακαταθήκη που αιτιολογεί την αναφορά σε αυτό όχι μόνο διανοητών και πολιτικών αγωνιστών από δυτικές χώρες, αλλά επίσης και εκτός της Δύσης υποστηρικτών της ανεξαρτησίας των λαών και της απαίτησης ισοπολιτείας.

Ας επιστρέψουμε λοιπόν στα Ηλύσια Πεδία των ευγενών ψυχών των πολιτιστικών και πολιτικών οραμάτων, επεξηγώντας πως η υποκλοπή και παρερμηνεία των αναφορών στο κλασικισμό δε μπορούν να θεωρούνται ως βασικά δομικά, πολιτιστικά και πολιτικά χαρακτηριστικά στοιχεία της ταυτότητάς του. Ας επιστρέψουμε επιπλέον στους πραγματικούς τόπους των ανάλογων αναφορών στη χώρα μας, απαιτώντας πέρα από την υλική στα πολιτιστικά και πολιτικά τοπία περιήγηση, την επιστροφή στις άυλες, κριτικές και διδακτικές υποδείξεις.

Λέξεις Κλειδιά: Πολιτιστικά τοπία, τοπία πολιτικού ενδιαφέροντος, κλασικό πολιτιστικό και πολιτικό παράδειγμα, υποσχέσεις πολιτικής ελευθερίας, υποσχέσεις σωματικής ευδαιμονίας.

**LOCIMUNDUS - ΕΝΝΟΙΕΣ ΠΟΛΛΑΠΛΟΥ ΤΟΠΙΚΙΣΜΟΥ ΣΕ
ΥΒΡΙΔΙΚΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΑ ΩΣ ΜΕΣΟ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ**

Ρέτσος Γεώργιος

Αρχιτέκτονας Μηχανικός, ΕΜΠ, Μεταπτυχιακός Σπουδαστής Δ.Π.Μ.Σ. “Έρευνα στην Αρχιτεκτονική: Σχεδιασμός – Χώρος - Πολιτισμός” Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο,
gnretsosarch@gmail.com

Περίληψη

Στην εικόνα ενός συνεχώς μεταβαλλόμενου κόσμου, η εφήμερη εμπειρία τείνει να μετατρέπεται σε μία διεκπεραιωτική διαδικασία. Η μοναδιαία διάσταση αυτή φαίνεται να συλλείναν τόπο από το βίωμα των χαρακτηριστικών του. Η πρόκληση έγκειται στην οργανωτική συγκρότηση της νοητικής εμπειρίας ενός χώρου ασύλητου από τις ποιότητες που τον ορίζουν.

Η πραγματεία αυτή μελετά τη δυναμική συσχέτιση των τοπικών παραγόντων ενός χώρου, σε σχέση με την εκπαιδευτική διάσταση που δύναται να προσφέρει. Η μη ύπαρξη της μοναδιαίας διάστασης ενός χώρου είναι η συνθήκη που καθιστά ένα τοπίο, και τα επιμέρους στοιχεία του, ως αντικείμενα διδασκαλίας. Το πρόβλημα που δημιουργείται είναι πως, σε πολλές περιπτώσεις, τα επιμέρους στοιχεία ενός χώρου φαινομενικά δεν έχουν συνάφεια μεταξύ τους. Στην πραγματικότητα, όμως, συνδέονται με ριζωματικές ή δενδροειδείς διατάξεις.

Το πραγματικό ζήτημα είναι η αδυναμία μίας μοναδιαίας αφήγησης και εμπειρίας να εκφράσει την πολλαπλότητα του χώρου. Σε αυτό η απάντηση ίσως να βρίσκεται στη χρήση νέων τεχνολογιών και ψηφιακών περιβαλλόντων ως εμπλουτισμό της χωρικής εμπειρίας. Ηικονική σύνδεση των στοιχείων ενός τόπου, μέσω της πολλαπλότητας και ποικιλομορφίας που δύναται να προσφέρει το ψηφιακό περιβάλλον, προσφέρει μία χωροχρονική διαπλοκή στοχρήστη, που μέχρι τώρα ήταν αδύνατη.

Η χρήση υβριδικών μέσων φαίνεται να είναι το επόμενο στάδιο της αφηγηματικής και εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ερευνάται το πώς ένας χώρος, εμπλουτισμένος με οπτικοακουστικά εργαλεία, έχει τη δυνατότητα να προσφέρει διαφορετικούς τρόπους βιώματος και αντίληψης σε ομάδες με σκοπό τη διαδραστική εκπαίδευση, χωρίς το φραγμό της μονόπλευρης αφήγησης. Η δυνατότητα πολλαπλών χωρικών αφηγήσεων στον ίδιο χώρο, δημιουργεί μία συνθήκη χωρικής εμπειρίας σύγχρονης, προσβάσιμη και συμπεριληπτικής. Ανταποκρίνεται στα προβλήματα της πολλαπλότητας του χώρου και δημιουργεί περιθώρια ανάπτυξης του περιβάλλοντος αυτού με ποικίλες μεθόδους βίωσης του.

Λέξεις κλειδιά: Τοπίο, Αφήγηση, Τοπικισμός, Υβριδικό Περιβάλλον, Ρίζωμα, Δενδροειδές, Διδασκαλία

Ο ΥΛΙΚΟΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ ΩΣ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ

Παπαϊωάννου Μαρία

Γεωπόνος ΑΠΘ, Αρχιτέκτων Μηχανικός – MSc πολεοδόμος, Υπ. Διδ. ΕΜΠ, Τομέας Πολεοδομίας χωροταξίας, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
mariapspr@gmail.com

Περίληψη

Η Ευρυτανία είναι ένας τόπος με ιδιαίτερα φυσικά, πολιτισμικά και τοπιακά χαρακτηριστικά, τα οποία σχετίζονται αφενός με τις γεωμορφολογικές της ιδιαιτερότητες και αφετέρου με το ιστορικό και πολιτισμικό τους βάθος. Τα στοιχεία αυτά της προσδίδουν μια ιδιαίτερη ταυτότητα, η οποία ακριβώς λόγω αυτών των χαρακτηριστικών αλλά και λόγω της καθυστερημένης ανάπτυξής της, έχει διατηρήσει σχεδόν αλώβητο, το μεγαλύτερο μέρος των χαρακτηριστικών αυτών. Συνεπώς, με τη βιωσιμότητα ως ζητούμενο πλέον, μπορεί να επαναπροσδιορίσει την ταυτότητά της.

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να εντοπίσει, αναλύσει και εκ νέου συνθέσει τα χαρακτηριστικά αυτά, με τρόπο που να συγκροτούν τη νέα βιώσιμη ταυτότητά της, με τρόπο σαφώς διακριτό από την μέχρι σήμερα συνεχώς αυξανόμενη τουριστικοποίησή της, με όρους μη βιώσιμους.

Η μεθοδολογία που ακολουθείται είναι η μελέτη των στοιχείων που αποτυπώνουν τη σχέση των ανθρώπων με το φυσικό τοπίο που τους περιβάλλει, και τον τρόπο μέσα από τις μεταβολές του οποίου έχει αυτή μεταβληθεί. Σημαντική επίσης είναι και η μελέτη των άυλων πολιτισμικών στοιχείων τόσο εκείνων που διατηρούνται σχεδόν στην πρωτογενή τους μορφή, αλλά και εκείνων που έχουν μεταβληθεί σε συνάρτηση με τις αλλαγές και τις ανακατατάξεις του φυσικού τοπίου.

Τέλος, προτείνονται τρόποι συγκρότησης της βιώσιμης ταυτότητάς της, τόσο συμβατικοί, όσο και πρωτοποριακοί με τη χρήση των νέων τεχνολογικών και ψηφιακών εφαρμογών, με στόχο να λειτουργήσουν ως μοντέλα ή τρόποι για την ανάδειξη, διαχείριση και βιώσιμη ανάπτυξη και άλλων περιοχών που παρουσιάζουν ανάλογα φυσικά, πολιτισμικά και τοπιακά χαρακτηριστικά.

Λέξεις Κλειδιά: Ευρυτανία, βιώσιμη ταυτότητα, υλικός πολιτισμός, άυλος πολιτισμός, φυσικό τοπίο

ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ - 2ο Εθνικό Συνέδριο Αστικής και Περιφερειακής Βιώσιμης Ανάπτυξης με τίτλο “Κλιματική Κρίση: Αστική και Περιφερειακή Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και Έξυπνης Ανάπτυξης”, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 5-7 Δεκεμβρίου 2025

ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΠΑΡΚΩΝ ΣΕ ΕΛΛΑΔΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΒΑΝΔΑΛΙΣΜΟ ΜΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ, QGIS ΚΑΙ ΠΛΗΘΟΠΟΡΙΣΜΟΥ

Παραδείση Κλειώ

Φοιτήτρια, Σχολή Πολιτικών Μηχανικών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Ηρώων Πολυτεχνείου 5, 15780 Ζωγράφου, Ελλάδα

cleoparadissi@hotmail.com

Ιωαννίδης Ρωμανός

Επίκουρος καθηγητής, Department of Architecture, Built Environment and Construction Engineering), Πολυτεχνείο του Μιλάνου, Piazza Leonardo da Vinci, 32, 20133 Μιλάνο, Ιταλία

Μεταδιδακτορικός Ερευνητής, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Πατησίων (28ης Οκτωβρίου) 42, 10682 Αθήνα, Ελλάδα

romanos.ioannidis@polimi.it

Περίληψη

Οι δημόσιοι αστικοί χώροι αποτελούν ζωτικούς χώρους κοινωνικής ευημερίας και αλληλεπίδρασης. Η υποβάθμισή τους υπό συνθήκες εγκατάλειψης και βανδαλισμού αποτελεί κρίσιμη πρόκληση, ιδιαίτερα σε περιοχές με περιορισμένους πόρους και ανεπαρκείς πρακτικές συντήρησης.

Η παρούσα εργασία περιγράφει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο που συνδυάζει τον σχεδιασμό τοπίου και τα ψηφιακά συστήματα παρακολούθησης, προτείνοντας μια συνδυαστική πορεία ανθεκτική υποδομής και συμμετοχικής διαχείριση μέσω πληθοπορισμού.

Αρχικά διερευνήθηκαν δεδομένα από επιτόπιες αυτοψίες σε τέσσερα μεγάλα πάρκα στην Αθήνα, και πραγματοποιήθηκε έρευνα μέσω ερωτηματολογίου σε 35 δήμους. Η ανάλυση εντόπισε επαναλαμβανόμενα φαινόμενα υποβάθμισης, συμπεριλαμβανομένων εκτεταμένων φθορών στον αστικό εξοπλισμό, γκράφιτι και ανεπαρκούς καθαρισμού. Τα ευρήματα κατέδειξαν πώς συγκεκριμένες προληπτικές σχεδιαστικές στρατηγικές, όπως η χρήση υλικών υψηλής ανθεκτικότητας, μπορούν παθητικά να μετριάσουν αυτά τα ζητήματα και να μειώσουν τις μακροπρόθεσμες ανάγκες συντήρησης.

Περαιτέρω, αναπτύχθηκε ένα ψηφιακό εργαλείο παρακολούθησης με μελέτη εφαρμογής το πάρκο του Πεδίου του Άρεως και χρήση του λογισμικού ανοιχτού κώδικα QGIS. Λειτουργώντας ως ένα ψηφιακό δίδυμο χαμηλού κόστους, το σύστημα ενσωμάτωσε γεωαναφερόμενα δεδομένα με δυναμικά αρχεία καταγραφής συντήρησης. Είτε υπηρεσιακά είτε σε συνδυασμό με πρακτικές πληθοπορισμού το σύστημα μπορεί να εντοπίσει προβλήματα, να επισημάνει τη θέση τους στον χάρτη και να αποστέλλει ειδοποιήσεις μέσω email στο προσωπικό της διαχειρίστριας αρχής. Αυτή η αυτοματοποίηση βελτιστοποιεί τις ροές εργασίας και μειώνει τους χρόνους απόκρισης.

Το κοινό πλαίσιο QGIS - πληθοπορισμού δημιουργεί ψηφιακή υποδομή για μια μελλοντική στροφή προς την επιστήμη των πολιτών (citizenscience). Με τη δυνατότητα ενσωμάτωσης της αναφοράς προβλημάτων από τους πολίτες μέσω ειδικών ψηφιακών πλατφορμών ενισχύεται άμεσα η επιστασία του δημόσιου χώρου. Αυτή η υβριδική προσέγγιση, που συνδυάζει την παθητική προστασία του ανθεκτικού σχεδιασμού με την ενεργή απόκριση ενός ψηφιακού διδύμου που τροφοδοτείται από τη συμβολή των πολιτών, προάγει την αστική συνυπευθυνότητα και προτείνει ένα τρόπο σκέψης για την αποτελεσματική διαχείριση του δημόσιου χώρου.

Λέξεις-κλειδιά: Συντήρηση Δημόσιου Χώρου, Αρχιτεκτονική Τοπίου, Πληθοπορισμός, QGIS, Ψηφιακά Δίδυμα, Συμμετοχικός Αστικός Σχεδιασμός, Αστική Ανθεκτικότητα.

GREENKYPSELI: Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΓΙΑ ΕΝΑ ΒΙΩΣΙΜΟΤΕΡΟ ΑΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Τσίρου Βίκυ

Επιμελήτρια εκθέσεων, Ιστορικός Τέχνης, ΑΣΚΤ, Μεταπτυχιακή Σπουδάστρια του ΔΠΜΣ “Έρευνα στη Αρχιτεκτονική: Σχεδιασμός – Χώρος – Πολιτισμός”, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
vicky_tsi@hotmail.com

Περίληψη

Στον πυκνοδομημένο αστικό ιστό της Αθήνας, η περιοχή της Κυψέλης αποτελεί μία από τις πλέον πυκνοκατοικημένες γειτονίες στην Ευρώπη. Οι περιορισμένοι χώροι πρασίνου σε συνδυασμό με τον αντίκτυπο της κλιματικής κρίσης και τις κοινωνικές προκλήσεις υπογραμμίζουν την ανάγκη ανάληψης δράσης από την κοινωνία των πολιτών. Αντικείμενο της έρευνας αποτελεί η ανάπτυξη πρωτοβουλιών και εργαλείων της επιστήμης των πολιτών (citizenscience) μέσα από τη μελέτη περίπτωσης της ερευνητικής συλλογικότητας GreenKypseli (πράσινη Κυψέλη).

Ως αντιστάθμισμα των σύγχρονων περιβαλλοντικών προκλήσεων, η κοινωνική ενδυνάμωση, η βιωματική εκπαίδευση και η ενεργή συμμετοχή στα κοινά, αναδεικνύεται σε κύριο μοχλό για τη διαμόρφωση βιώσιμων χώρων αστικού πρασίνου και καλών πρακτικών που θα αποτελέσουν τη βάση για έναν μακροπρόθεσμο αστικό μετασχηματισμό. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού χρησιμοποιούνται και παρουσιάζονται διευρυμένες μεθοδολογικές προσεγγίσεις που περιλαμβάνουν: συνεντεύξεις με κατοίκους, εκπαιδευτικά εργαστήρια, αναλογική και ψηφιακή χαρτογράφηση, δράσεις πεδίου, συλλογή και ανάλυση δεδομένων, καθώς και ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών. Εξετάζοντας τα ευρήματα του ψηφιακού εργαλείου χαρτογράφησης για τον κανόνα του 3-30-300, που αναπτύχθηκε με τη συμμετοχή του κοινού, υπογραμμίζεται η επικρατούσα συνθήκη, οι ελλείψεις και οι παθογένειες στο αστικό πράσινο της περιοχής Κυψέλης. Παρέχοντας ακριβή δεδομένα και τη δυνατότητα εφαρμογής σε άλλες περιοχές, η ψηφιακή εργαλειοθήκη που χρησιμοποιείται συνιστά έναν ζωτικής σημασίας πόρο για την ενδυνάμωση των κατοίκων και της ερευνητικής κοινότητας. Ταυτόχρονα, αποσκοπεί στην κινητοποίηση των υπεύθυνων χάραξης πολιτικής προς την υποστήριξη κοινοτικά καθοδηγούμενων βιώσιμων λύσεων για την Αθήνα, που ενισχύουν την κοινωνική συνοχή, αυξάνουν την ευημερία και προωθούν την περιβαλλοντική ευαισθητοποίησησε πυκνά αστικά περιβάλλοντα. Τέλος, προτείνονται λύσεις για σημειακό «πράσινο βελονισμό» στο αστικό τοπίο και τη συλλογική δημιουργία κοινοτικών κήπων, που ευθυγραμμίζονται με τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης του ΟΗΕ και συνιστούν κόμβους ανάπτυξης βιοποικιλότητας, καθώς και τόπους συνάντησης και ανταλλαγής γνώσεων.

Λέξεις κλειδιά: Βιωσιμότητα, δημόσιος χώρος, αστικό πράσινο, επιστήμη των πολιτών, συμμετοχικότητα.

ΟΙ ΤΟΠΟΙ ΕΞΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΩΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ.

Μεντεκίδου Αλεξάνδρα – Δήμητρα

Αρχιτέκτων μηχανικός, Πολυτεχνείο Τορίνο

Μ.Δ.Ε. Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο

Μ.Δ.Ε. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

alexandramentekidou@hotmail.com

Περίληψη

Η υποστήριξη της βιώσιμης ταυτότητας των νησιών του Αιγαίου αφορά στα υλικά, ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους σε συνδυασμό με την πληθώρα πολιτιστικών εγγραφών που φέρουν.

Η πολιτιστική κληρονομιά των νησιών του Αιγαίου αφηγείται την ιστορική εξέλιξή τους και διαμορφώνει την ταυτότητά τους, προσδίδοντάς τους μοναδικότητα και ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Η ιστορική εξέλιξη χαρακτηρίστηκε από επώδυνα ιστορικά γεγονότα που σχετίζονται με καταστάσεις πολιτικής καταστολής και εγκλεισμού, τα οποία αποτελούν μέρος της εθνικής ιστορίας και της συλλογικής μνήμης, παρόλο που έχουν αποσιωπηθεί σε μεγάλο βαθμό. Τα περισσότερα νησιά του Αιγαίου αποτέλεσαν σημαντικούς τόπους εξορίας κατά τον 20^ο αιώνα, γεγονός που καθόρισε την ταυτότητά τους διότι η συνθήκη της εξορίας, έχει εγγραφεί κοινωνικά, πολιτιστικά και χωρικά στη δομή των νησιών και διαμόρφωσε τις συνθήκες διαβίωσης σ' αυτά.

Το αποτύπωμα της συνθήκης της εξορίας, παρόλο που εκφράζεται σε ένα πολιτιστικό και ιστορικό πλαίσιο και σχετίζεται άμεσα με την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου, δεν έχει μελετηθεί με όρους τουριστικούς. Η πρόταση εξετάζει τη δυνατότητα δημιουργίας ενός τόπου μνήμης σε ένα από τα νησιά εξορίας και την πιθανή προβολή του ως προορισμό ιστορικής μνήμης για την προσέλκυση επισκεπτών με ανάλογα κίνητρα. Το νησί που επιλέγεται είναι ο Άγιος Ευστράτιος, το πιο απομακρυσμένο νησί του Αρχιπελάγους που αποτέλεσε τον μακροβιότερο τόπο εξορίας.

Προτείνεται η ανάδειξη της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς του Αγίου Ευστρατίου, που σχετίζεται με την περίοδο που λειτουργούσε ως τόπος διοικητικής εκτόπισης, ώστε να δημιουργηθεί ένα Πάρκο Ιστορικής Μνήμης που φέρει τα υλικά και άυλα ίχνη της συνθήκης της εξορίας.

Ο Άγιος Ευστράτιος, λόγω της συλλογικής μνήμης που φέρει ως τόπος εξορίας, προτείνεται να αναδειχθεί ως προορισμός ιστορικής μνήμης, ώστε να προσελκύσει επισκέπτες κυρίως με πολιτιστικά και ιστορικά κίνητρα, στα πλαίσια μίας στρατηγικής βιώσιμης προώθησης του τόπου αυτού που δεν είναι αφορά μόνο οικονομικούς όρους αλλά αναδεικνύει την υλική και άυλη τοπιακή ποιότητά του.

Λέξεις Κλειδιά: Εξορία, Ιστορική Μνήμη, Άγιος Ευστράτιος, Προορισμός Ιστορικής Μνήμης, βιώσιμη τοπιακή ταυτότητα, υλικά και άυλα ίχνη

ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΟΝΤΑΣ ΜΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΠΟΥ ΜΕ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ: ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΑΣ

Μαρκάτου Μαρία

ΕΜΠ, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

memarkatou@gmail.com

Περίληψη

Ο υλικός και ο άυλος πολιτισμός αποτελούν δύο αλληλένδετες διαστάσεις της ταυτότητας των τόπων και, στο πλαίσιο αυτό, η κατανόηση της σχέσης τους με τη βιώσιμη ανάπτυξη είναι κεντρική για μια «βιώσιμη ταυτότητα». Ο υλικός πολιτισμός αναφέρεται σε χειροπιαστά, υλικά στοιχεία που συνδέονται με την ιστορία και τη μνήμη ενός τόπου. Η βιώσιμη ταυτότητα απαιτεί προστασία, ανάδειξη και επαναχρησιμοποίηση των πόρων που συνδέονται με την ιστορία και τη μνήμη ενός τόπου, ώστε να ενταχθούν στη σύγχρονη ζωή χωρίς να αλλοιωθούν. Ο άυλος πολιτισμός αναφέρεται σε ζωντανές εκφράσεις και πρακτικές που μεταδίδονται διαγενεακά. Η βιώσιμη ταυτότητα εδώ συνδέεται με τη **συνέχιση και ανανέωση** αυτών των εκφράσεων, ώστε να μην μείνουν μουσειακά κατάλοιπα αλλά να παραμένουν ενεργά στη σύγχρονη κοινωνική ζωή. Συνολικά, η βιώσιμη ταυτότητα ενός τόπου προκύπτει από τη δημιουργική συνύπαρξη υλικού και άυλου πολιτισμού και επιτυγχάνεται όταν αφενός και οι δύο εντάσσονται οργανικά στη ζωή της κοινότητας και αφετέρου εξελίσσονται με τη συμμετοχή των πολιτών.

Η εργασία που ακολουθεί μελετά και αναλύει το πώς ο συνδυασμός υλικού και άυλου πολιτισμού μπορεί να δημιουργήσει μια ζωντανή ταυτότητα τόπου για την πόλη της Λάρισας. Η Λάρισα, ως πόλη με μακραίωνη ιστορία και έντονη σύγχρονη δραστηριότητα, διαθέτει μια πλούσια πολιτισμική ταυτότητα που μπορεί να συνδεθεί στενά με μια στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης. Η σχέση πολιτισμού και βιώσιμης ταυτότητας της πόλης μπορεί να εξεταστεί σε πολλαπλά επίπεδα, όπως μέσω της ιστορικής και πολιτισμικής κληρονομιάς, του σύγχρονου πολιτισμού και της κοινωνικής συνοχής, της σχέσης με το φυσικό τοπίο, της τοπικής παραγωγής και γαστρονομίας, του συμμετοχικού σχεδιασμού. Στο πλαίσιο αυτό η βιώσιμη ταυτότητα της Λάρισας μπορεί να στηριχθεί σε τρεις πυλώνες: την ιστορία και την πολιτιστική κληρονομιά, τη σύγχρονη πολιτιστική δημιουργία και κοινωνική συμμετοχή και τη σχέση με το φυσικό και παραγωγικό τοπίο. Η εργασία καταλήγει σε μια πρόταση σε επίπεδο πολιτικής, η οποία περιλαμβάνει ενέργειες ενίσχυσης συμμετοχής των πολιτών, βιώσιμης διαχείρισης των μνημείων και διατήρησης των παραδόσεων.

Λέξεις- κλειδιά: Βιωσιμότητα, Λάρισα, Πολιτισμός, Πολιτική, Ταυτότητα

**Η ΑΤΤΙΚΗ ΛΕΚΑΝΗ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΤΟΠΙΟ:
ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ *GRAND TOUR* ΣΤΙΣ
ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΛΟΦΟ ΤΟΥ ΛΥΚΑΒΗΤΤΟΥ**

Καραμανέα Πανίτα

Επίκουρη Καθηγήτρια Αρχιτεκτονικού Χώρου και Τοπιακού Σχεδιασμού, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, ΕΜΠ

Αρχιτέκτων Μηχ. ΕΜΠ. MARCHNTUA, Αρχιτέκτων Τοπίου MLAETSABUPC, PhD Landscape & UrbanismUTPETSABUPC

pkaramanea@arch.ntua.gr

Περίληψη

Η έρευνα εξετάζει τη λεκάνη της Αττικής ως παλίμψηστο πολιτισμικής μνήμης, εστιάζοντας στην ιδεολογική αντίληψη ως ένα «τοπίο καταγωγής». Μέσα από το ιστορικό πρίσμα του *Grand Tour*, θα ανιχνευθεί ο τρόπος με τον οποίο η Αθήνα - και ειδικότερα η τοποθεσία γύρω από τον Λυκαβηττό ως ένα τοπογραφικό ορόσημο της πόλης - πλαισιώθηκε ως φυσικός και συμβολικός τόπος της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς. Μέσω της εξέτασης ιστορικών χαρτογραφήσεων, ταξιδιωτικών αφηγήσεων και εικαστικής τεκμηρίωσης από τον 17ο έως τον 19ο αιώνα, η αττική λεκάνη αναδύεται όχι μόνο ως γεωγραφική πραγματικότητα αλλά και ως ιδεολογική κατασκευή που βρίσκεται στο επίκεντρο των δυτικών αντιλήψεων περί αρχαιότητας, ταυτότητας και αισθητικών αξιών. Η εισήγηση αναδεικνύει πώς οι χαρτογραφικές και εικαστικές πρακτικές συνέβαλαν στη ρομαντική κατασκευή της Αττικής ως διαχρονικού πολιτισμικού λίκνου και εστιάζει σε μια επιλογή ιστορικών χαρτών και καλλιτεχνικών απεικονίσεων, που καθιέρωσαν τον Λυκαβηττό ως τοπόσημο τόσο φυσικής όσο και συμβολικής σημασίας.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο πώς αυτές οι αφηγήσεις διαμόρφωσαν τον εξελισσόμενο ρόλο του λόφου στη συλλογική αστική συνείδηση της Αθήνας, με αποκορύφωμα την πρόσφατη αρχιτεκτονική επανενεργοποίησή του μέσω του αρχιτεκτονικού διαγωνισμού ανάπλασης. Ο διαγωνισμός σηματοδοτεί μια ανανεωμένη επαναπροσέγγιση του λόφου, όχι μόνο ως σημείο πανοραμικής θέασης και αναψυχής, αλλά και ως πεδίο αναστοχασμού της αστικής ταυτότητας της Αθήνας. Από τις ιστορικές αναπαραστάσεις έως τα σύγχρονα αρχιτεκτονικά οράματα, η έρευνα τοποθετεί τον Λυκαβηττό σε μια συνέχεια πολιτισμικής επανερμηνείας, όπου το τοπίο λειτουργεί ως μέσο επαναδιαπραγμάτευσης της μνήμης, των πολιτισμικών προσεγγίσεων και της δημιουργίας τόπου στον αθηναϊκό χώρο. Η εισήγηση επιθυμεί να συμβάλλει στον διάλογο για την πολιτιστική κληρονομιά, την αρχιτεκτονική τοπίου και τον ρόλο των φυσικών τοποσήμων στην συγκρότηση του συλλογικού φαντασιακού στον 21^ο αι.

Λέξεις Κλειδιά: πολιτισμικό τοπίο, Λυκαβηττός, *Grand Tour*, χαρτογράφηση, διαγωνισμός

**WARKAWATER&GERD. ΔΥΟ ΔΙΑΜΕΤΡΙΚΑ ΑΝΤΙΘΕΤΕΣ
ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ
ΛΕΙΨΥΔΡΙΑΣ / ΞΗΡΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ.
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΑΙΘΙΟΠΙΑΣ.**

Πετράτου - Φραγκιαδάκη Σμαράγδα

Αρχιτέκτων Μηχανικός ΕΜΠ,

smaragda.frag@gmail.com

Περίληψη

Η φυσική γεωμορφολογία των χωρών της βορειοανατολικής Αφρικής, οι ιδιαίστες κλιματολογικές συνθήκες, αλλά και η κλιματική αλλαγή, που σχετίζεται με ανθρωπογενείς δραστηριότητες, όπως η αστικοποίηση και η δημογραφική έκρηξη, έχουν σαν αποτέλεσμα την περιορισμένη διαθεσιμότητα νερού στα αστικά κέντρα, ενώ μαζί με το χαμηλό μορφωτικό και τεχνολογικό επίπεδο της Αφρικανικής ενδοχώρας καταγράφονται σημαντικές δυσκολίες στην πρόσβαση των περιορισμένων διαθέσιμων υδάτινων πόρων.

Η Αιθιοπία είναι μια πανάρχαια χώρα, πλούσια σε Ιστορία και Πολιτισμό. Από τη λίμνη Τάνα (υψόμ. 1.788μ.), στο βόρειο τμήμα της χώρας, πηγάζει ο Γαλάζιος Νείλος, που τροφοδοτεί το 85% των υδάτων που πλημμυρίζουν την Αίγυπτο, έχοντας ήδη διατρέξει όλο το όμορο Σουδάν.

Με στόχο την ανάπτυξη, μέσω της επίλυσης του ενεργειακού προβλήματος της χώρας, το 2011 ξεκίνησε η κατασκευή του τεράστιου φράγματος GERD επί του Γαλάζιου Νείλου, κοντά στα βόρεια σύνορά της. Παραδόθηκε το 2020 εν μέσω αντιδράσεων των συνοριακών χωρών και μιας εκτεταμένης αλλοίωσης του τοπίου και του φυσικού περιβάλλοντος.

Το 2012, σ' ένα ταξίδι, στην Αιθιοπία, ο αρχιτέκτονας Arturo, Vittori συγκλονίζεται από τον αγώνα των χωρικών να εξασφαλίσουν μια ελάχιστη ποσότητα θολού νερού – τον ημερήσιο κύκλο ζωής τους. Εμπνέεται από το Ιερό Δέντρο Warka, ως σύμβολο του κύκλου του νερού και, συλλαμβάνει την ιδέα της κατασκευής του WARKAWATER, ενός «υδατόπυργου» συλλογής της ατμοσφαιρικής υγρασίας από καλάμια και ντόπια απλά υλικά, αρμονικά ενταγμένο στην κλίμακα του τόπου και τη μορφή του τοπίου, εξασφαλίζοντας το – ημερησίως – αναγκαίο νερό.

Στην παρούσα εργασία, η «ανάπτυξη» συσχετίζεται με την ευημερία και διερευνάται συγκριτικά μέσα από τις αντιδιαμετρικές προσεγγίσεις WarkaWater και GERD.

Λέξεις κλειδιά: Κλιματική αλλαγή, ποτάμι, ανάπτυξη, WarkaWater, GERD.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ:

“Βιώσιμη, Έξυπνη και Ανθεκτική Πόλη”

ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ:

Δρ. Ελένη Ζενάκου και
Δρ. Μητούλας Νικόλαος

ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ: ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΠΡΑΣΙΝΟΥ

Αλεξοπούλου Νεφέλη

Αρχιτέκτων Μηχανικός ΠΚ, MSc Περιβάλλον & Ανάπτυξη ΕΜΠ, Υποψήφια διδάκτωρ ΠΜ
Nef.alexopoulou@gmail.com

Δρ. Διμέλλη Δέσποινα

Καθηγήτρια Πολυτεχνείου Κρήτης
dimelli@arch.tuc.gr

Περίληψη

Η κλιματική κρίση και η συνεχώς αυξανόμενη περιβαλλοντική πίεση στις πόλεις αναδεικνύουν την ανάγκη για ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της αστικής ανθεκτικότητας. Στο πλαίσιο αυτό, οι χώροι πρασίνου αποτελούν κρίσιμο στοιχείο της αστικής και περιφερειακής βιωσιμότητας, καθώς προσφέρουν πολλαπλά οφέλη: βελτιώνουν το μικροκλίμα, περιορίζουν τις επιπτώσεις των ακραίων καιρικών φαινομένων, συμβάλλουν στη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, προάγουν την κοινωνική συνοχή και ενισχύουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Ωστόσο, η επάρκεια και η ορθολογική κατανομή τους δεν είναι πάντα δεδομένη, γεγονός που καθιστά αναγκαία την ανάπτυξη συστημάτων καταγραφής και αξιολόγησης.

Η παρούσα εργασία προτείνει μια μεθοδολογία αποτίμησης των χώρων πρασίνου με αξιοποίηση Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (GIS) και ανάπτυξη τεσσάρων δεικτών. Συγκεκριμένα:

1. **Δείκτης Υφιστάμενων Χώρων Πρασίνου**, που καταγράφει την πραγματική κατάσταση του πρασίνου, είτε σε οργανωμένους χώρους είτε σε αστικά κενά με πράσινη κάλυψη.
2. **Δείκτης Θεσμοθετημένων Χώρων Πρασίνου**, που βασίζεται στις δεσμεύσεις των πολεοδομικών σχεδίων και των σχετικών ΦΕΚ.
3. **Δείκτης Υλοποίησης Θεσμοθετημένων Χώρων**, που μετρά τον βαθμό υλοποίησης των θεσμοθετημένων προβλέψεων.
4. **Δείκτης Δυνητικότητας**, ο οποίος προκύπτει από τη σύγκριση υφιστάμενων και θεσμοθετημένων χώρων και αποτυπώνει την προοπτική ανάπτυξης νέων χώρων πρασίνου.

Η συνδυαστική χρήση των δεικτών αυτών προσφέρει μια πολυδιάστατη εικόνα της επάρκειας και της δυναμικής του αστικού πρασίνου, επιτρέποντας τη στοχευμένη χάραξη πολιτικών και παρεμβάσεων. Παρουσιάζεται η εφαρμογή της μεθοδολογίας σε πυκνοκατοικημένες ΔΕ της Αττικής, καθώς και συγκριτικά αποτελέσματα, παρέχοντας χρήσιμα εργαλεία για τον στρατηγικό σχεδιασμό και τη λήψη αποφάσεων. Η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων ενισχύει την ανθεκτικότητα, συμβάλλει στη βιώσιμη ανάπτυξη και προωθεί τη δημιουργία πιο δίκαιων και περιβαλλοντικά ισορροπημένων αστικών τοπίων.

Λέξεις κλειδιά: Αστικό πράσινο, βιώσιμη ανάπτυξη, ανθεκτικότητα, GIS, δείκτες.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ ΒΥΡΩΝΑ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

Καδδίτης Βασίλειος

Πάντειο Πανεπιστήμιο Κ.Π.Ε., Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης
vasiliskadditis1@gmail.com

Κασιμάτης Βασίλειος

Πάντειο Πανεπιστήμιο Κ.Π.Ε., Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης
bill.cassimatis@gmail.com

Αφροδίτη Παπαδοπούλου

Πάντειο Πανεπιστήμιο Κ.Π.Ε., Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης
aphroditeparadopolou0416@gmail.com

Σακκάς Τηλέμαχος

Πάντειο Πανεπιστήμιο Κ.Π.Ε., Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης
tilemahossakkas@gmail.com

Σαλαμαλέκη Σωτηρία

Πάντειο Πανεπιστήμιο Κ.Π.Ε., Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης
ssalamalekh@gmail.com

Τσιρώνης Βασίλειος

Πάντειο Πανεπιστήμιο Κ.Π.Ε., Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης
vasileios.tsironis04@gmail.com

Ψύχα Στυλιανή

Πάντειο Πανεπιστήμιο Κ.Π.Ε., Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης
stylianipsycha@gmail.com

Επιμέλεια: Δελιθέου Βασιλική

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κ.Π.Ε., Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης
v.delitheou@panteion.gr

Επιστημονική Υπεύθυνη: Μιχαλάκη Ευανθία

Υποψήφια Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κ.Π.Ε., Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης
michalakievanthia@gmail.com

Περίληψη

Η προστασία και η αναβάθμιση του περιβάλλοντος αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους πυλώνες της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η σπουδαιότητά του διαπιστώνεται και στην άμεση σύνδεσή του με την ποιότητα ζωής, τη δημόσια υγεία και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Το παρόν άρθρο επιχειρεί να αναλύσει το ρόλο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων

ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ - 2ο Εθνικό Συνέδριο Αστικής και Περιφερειακής Βιώσιμης Ανάπτυξης με τίτλο “Κλιματική Κρίση: Αστική και Περιφερειακή Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και Έξυπνης Ανάπτυξης”, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 5-7 Δεκεμβρίου 2025

των Δήμων ως βασικό εργαλείο σχεδιασμού και οργάνωσης των δράσεων αυτών. Οι κύριοι στόχοι του είναι η κατανόηση του νομικού και θεσμικού πλαισίου, που διέπει τα Επιχειρησιακά Προγράμματα των Δήμων και η επικέντρωσή του στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Δήμου Βύρωνα με έμφαση στον άξονα «Περιβάλλον και Ποιότητα Ζωής».

Η μεθοδολογία του άρθρου στηρίζεται σε μια πολυδιάστατη προσέγγιση, που συνδυάζει τη βιβλιογραφική έρευνα και τη μελέτη περίπτωσης. Τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν προέρχονται από δευτερογενείς πηγές όπως βιβλία, επίσημες ιστοσελίδες, νομικά κείμενα και διοικητικά έγγραφα.

Για την πληρέστερη αποτύπωση της μελέτης περίπτωσης κατασκευάστηκαν δύο αναλύσεις SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats). Η πρώτη αφορά τη γενική εικόνα του Δήμου Βύρωνα, ενώ η δεύτερη εστιάζει στην ποιότητα ζωής και στο περιβάλλον του Δήμου Βύρωνα.

Από τα βασικά ευρήματα προκύπτει, πως ο Δήμος Βύρωνα όσο αφορά το περιβάλλον και την ποιότητα ζωής διαθέτει φυσική ομορφιά και οι δημότες του διαθέτουν περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση καθώς υποστηρίζουν δράσεις ανακύκλωσης, δένδροφυτεύσεις και καθαρισμούς στον Υμηττό. Ωστόσο, αντιμετωπίζει προβλήματα όπως η άναρχη δόμηση του, η έλλειψη χώρων πρασίνου και ευπάθεια στην εκδήλωση πυρκαγιών και πρόκληση πλημμυρών. Όσο αφορά το εξωτερικό περιβάλλον υπάρχουν σημαντικές ευκαιρίες βελτίωσης του μέσω της αξιοποίησης χρηματοδοτήσεων από το ΕΣΠΑ 2021-2027, το ΠΕΠ της Αττικής, το πρόγραμμα «ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ», το πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτσης» και το Πράσινο Ταμείο. Παρόλα αυτά δημιουργούνται προβλήματα από εξωτερικούς παράγοντες, όπως η κλιματική αλλαγή, η ενεργειακή κρίση και η αστική ρύπανση, που λειτουργούν ως τροχοπέδη στη βελτίωση του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής σε αυτόν.

Λέξεις κλειδιά: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, Περιβάλλον και Ποιότητα Ζωής, Δήμος Βύρωνα

SMART CITIES & «ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΚΟΖΑΝΗΣ»

Παπαδήμας Νικόλαος

Μηχανολόγος Μηχανικός, M.Sc, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, Σχολή Περιβάλλοντος, Γεωγραφίας και Εφαρμοσμένων Οικονομικών, Τμήμα Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης ΠΜΣ Βιώσιμη Ανάπτυξη Ειδίκευση Τοπική Ανάπτυξη
nikospapadim@hotmail.com

Ζενάκου Αν. Ελένη

Διδάκτωρ, ΕΕΠ, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, Σχολή Περιβάλλοντος, Γεωγραφίας και Εφαρμοσμένων Οικονομικών, Τμήμα Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης ΠΜΣ Βιώσιμη Ανάπτυξη Ειδίκευση Τοπική Ανάπτυξη
elzenakou@hua.gr

Οικονόμου Αγησίλαος

Διδάκτωρ ΕΜΠ, Περιβαλλοντολόγος
aghs@mail.ntua.gr

Μητούλα Ρόϊδω

Καθηγήτρια, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, Σχολή Περιβάλλοντος, Γεωγραφίας και Εφαρμοσμένων Οικονομικών, Τμήμα Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης ΠΜΣ Βιώσιμη Ανάπτυξη Ειδίκευση Τοπική Ανάπτυξη
mitoula@hua.gr

Περίληψη

Αντικείμενο της παρούσας μελέτης αποτελεί η διερεύνηση και η ανάπτυξη «βιώσιμων» και έξυπνων θεσμών στην πόλη της Κοζάνης, με σκοπό την προώθηση ενός ολοκληρωμένου μοντέλου αστικής ανάπτυξης που να συνδυάζει την τεχνολογική καινοτομία με τη διατήρηση της πολιτιστικής και κοινωνικής ταυτότητας της περιοχής. Εξετάζονται οι θεμελιώδεις αρχές για τη βιωσιμότητα μιας πόλης, όπως τα γεωγραφικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά και η ιστορία της, πάνω στα οποία θα πρέπει να χτίζονται στέρεα οι νέοι θεσμοί και οι προηγμένης τεχνολογίας υποδομές. Είναι κοινή διαπίστωση ότι χωρίς αίσθηση της γεωγραφικής, ιστορικής και πολιτιστικής συνέχειας είναι αδύνατο για μια πόλη να επιδείξει ανθεκτικότητα και ένστικτο επιβίωσης απέναντι στις προκλήσεις της σύγχρονης εποχής. Επιπλέον, αναπτύσσονται και αναλύονται οι βασικές αξίες, σημασίες, στόχοι και προϋποθέσεις των θεσμών και τεχνολογιών που χαρακτηρίζουν μια σύγχρονη, έξυπνη και βιώσιμη πόλη. Εξετάζεται ο ρόλος της τεχνολογίας στην καθημερινή λειτουργία των πόλεων, αλλά και η σημασία της κοινωνικής συμμετοχής και της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης για την επιτυχία των εγχειρημάτων αυτών. Εξετάζονται πετυχημένα παραδείγματα έξυπνων και βιώσιμων πόλεων από την Ελλάδα και αλλού, τα οποία λειτουργούν ως πρότυπα καλών πρακτικών και πηγές έμπνευσης για την πόλη της Κοζάνης. Στη μελέτη αναδεικνύονται και προτείνονται καινοτομίες που συνδυάζουν γεωγραφικά, ιστορικά, κοινωνικά, πολιτιστικά και οικονομικά στοιχεία για την πόλη. Οι προτάσεις που διατυπώνονται, στοχεύουν στη θεμελίωση στέρεων πολιτικών ανάπτυξης και ενίσχυσης της ταυτότητας της Κοζάνης ως μια πόλη πρότυπο βιωσιμότητας.

Στο ερευνητικό μέρος της μελέτης διερευνάται το επίπεδο ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του τοπικού πληθυσμού, οι αντιλήψεις και οι στάσεις των κατοίκων της Κοζάνης απέναντι στις smart τεχνολογίες και τα οφέλη που αυτοί αποκομίζουν από τη χρήση τους. Παρουσιάζονται διεθνή παραδείγματα προηγμένων smart πόλεων που αναδεικνύουν τον βαθμό που μπορεί να εξελιχθεί μια περιοχή μέσα από την υιοθέτηση καινοτόμων τεχνολογικών λύσεων, μειώνοντας παράλληλα το οικολογικό της αποτύπωμα και βελτιώνοντας την ποιότητα ζωής των πολιτών.

Λέξεις κλειδιά: βιώσιμη ανάπτυξη, βιωσιμότητα, βιώσιμη πόλη, περιφερειακή ανάπτυξη, προτεινόμενες καινοτομίες πόλεων, smart cities.

**ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗΝ
ΕΞΥΠΝΗ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ
ΡΑΦΗΝΑΣ**

Σαμαρά Άννα

Υποδιευθύντρια, 1ο Γυμνάσιο Ραφήνας, Ελλάδα

Βιολόγος – Διαιτολόγος/Διατροφολόγος – Εκπαιδευτικός Οικονομικών

M.Sc. στη Διδακτική της Περιβαλλοντικής Διαχείρισης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Βιώσιμη Ανάπτυξη», Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

annagsamara@gmail.com

Περίληψη

Η παρούσα εργασία εξετάζει πώς η εκπαίδευση μπορεί να λειτουργήσει ως καταλύτης για τη μετάβαση μικρών πόλεων σε έξυπνες και ανθεκτικές κοινότητες, μέσα από την περίπτωση της Ραφήνας. Η Ραφήνα, μια παράκτια πόλη της Ανατολικής Αττικής που βιώνει έντονα τις επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης, αποτελεί πεδίο εφαρμογής καινοτόμων δράσεων του 1ου Γυμνασίου Ραφήνας που συνδυάζουν περιβαλλοντική εκπαίδευση, ψηφιακές τεχνολογίες και τοπική συνεργασία.

Μέσω των ευρωπαϊκών προγραμμάτων Erasmus+ «Protect Your Nature, Protect Your Future» και «E.A.R.T.H.», το σχολείο ενεργοποιεί μαθητές, εκπαιδευτικούς και πολίτες σε δραστηριότητες που συνδέουν την επιστημονική έρευνα με την πράξη — όπως μελέτη τοπικών οικοσυστημάτων, ψηφιακή παρακολούθηση περιβαλλοντικών δεδομένων και κοινές δράσεις με τον Δήμο Ραφήνας.

Η μελέτη διερευνά, μέσω ερωτηματολογίου, τις αντιλήψεις μαθητών/τριών, εκπαιδευτικών και πολιτών σχετικά με την έννοια της «έξυπνης πόλης», την πράσινη ανάπτυξη, τη βιώσιμη κινητικότητα και τη συμμετοχική διακυβέρνηση. Παρότι η Ραφήνα δεν διαθέτει ακόμη τα χαρακτηριστικά μιας ολοκληρωμένης «έξυπνης πόλης», τα πρώτα ευρήματα υποδηλώνουν ότι η ενεργός συμμετοχή της σχολικής κοινότητας, η αξιοποίηση των ψηφιακών εργαλείων και η συνεργασία με τις τοπικές αρχές μπορούν να λειτουργήσουν ως μοχλοί τοπικής αφύπνισης και ευαισθητοποίησης. Οι δράσεις αυτές ενισχύουν την περιβαλλοντική συνείδηση και θέτουν τις βάσεις για μια πιο βιώσιμη και ανθεκτική κοινότητα.

Λέξεις-Κλειδιά: Έξυπνη πόλη, ανθεκτικότητα, περιβαλλοντική εκπαίδευση, πράσινη ανάπτυξη, συμμετοχική διακυβέρνηση, Ραφήνα, Erasmus+

ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ: ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΡΓΟΥΣ

Μερμύγκη Μαρίνα-Ευαγγελία

ΠΜΣ, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, Σχολή Περιβάλλοντος- Γεωγραφίας & Εφαρμοσμένης Οικονομίας, Τμήμα Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης, Ειδίκευση: “Τοπική Ανάπτυξη”

hp12236109@hua.gr

Περίληψη

Η βιώσιμη αστική ανάπτυξη αποτελεί σήμερα βασική προτεραιότητα για τις σύγχρονες πόλεις, καθώς συνδέει την περιβαλλοντική, πολιτιστική, κοινωνική και οικονομική διάσταση της ζωής των κατοίκων. Στο πλαίσιο αυτό, η μελέτη περίπτωσης της πόλης του Άργους προσφέρει μια μοναδική ευκαιρία να εξεταστούν οι προκλήσεις και οι δυνατότητες μιας ιστορικής πόλης, η οποία βρίσκεται σε άμεση σχέση με περισσότερο αναπτυγμένους γειτονικούς αστικούς πυρήνες, όπως το Ναύπλιο. Η έρευνα στοχεύει στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο η πόλη μπορεί να αξιοποιήσει τους πολιτισμικούς, φυσικούς και κοινωνικούς της πόρους για την προώθηση βιώσιμων πρακτικών αστικής ανάπτυξης.

Η πόλη του Άργους, με μακράιωνη ιστορία και πλούσια πολιτιστική κληρονομιά, αντιμετωπίζει προκλήσεις όπως η υποβάθμιση υποδομών και η περιορισμένη οικονομική δραστηριότητα. Παράλληλα, διαθέτει πλεονεκτήματα όπως η στρατηγική θέση και η δυνατότητα ανάπτυξης εναλλακτικού τουρισμού, που μπορούν να ενισχύσουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων και την τοπική οικονομία.

Η παρούσα μελέτη εστιάζει στην αναγνώριση των δυνατών και αδύνατων σημείων της πόλης, στην ανάλυση των ευκαιριών και απειλών και διατυπώνει προτάσεις που θα καταστήσουν το Άργος μια πόλη βιώσιμη, ζωντανή και αναγνωρίσιμη μέσα στο πλαίσιο της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης.

Λέξεις Κλειδιά: Βιώσιμη αστική ανάπτυξη, πολιτιστική κληρονομιά, SWOT ανάλυση, Άργος.

ΑΠΟ ΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ: ΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΕΙΡΗΝΗΣ & ΦΙΛΙΑΣ ΩΣ ΠΡΟΤΥΠΟ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ

Ραχιώτης Θεόδωρος

*Υποψ. Δρ., Σχολή Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*
theorax@phed.uoa.gr

Τσαλατσάνη Ιωάννα

*Υποψ. Δρ., Σχολή Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*
itsalatsani@phed.uoa.gr

Παπανικολάου Ιωάννης

*Υποψ. Δρ., Σχολή Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*
papanio@phed.uoa.gr

Δημάκος Νικόλαος

*Υποψ. Δρ., Σχολή Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*
nickdim@phed.uoa.gr

Τάσση Αλεξάνδρα

*Υποψ. Δρ., Σχολή Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*
alexatassi@phed.uoa.gr

Περίληψη

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει ένα ολοκληρωμένο στρατηγικό σχέδιο βιώσιμης ανάπτυξης για το Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας (ΣΕΦ), στο πλαίσιο της 49ετούς παραχώρησής του στην ΚΑΕ Ολυμπιακός. Το σχέδιο βασίζεται στους τέσσερις πυλώνες της Βιώσιμης Ανάπτυξης (Περιβάλλον, Οικονομία, Κοινωνία, Πολιτισμός), ενσωματώνοντας τις αρχές της κυκλικής οικονομίας, της πράσινης τεχνολογίας, της κοινωνικής ένταξης και της πολιτιστικής αναγέννησης. Στο περιβαλλοντικό σκέλος, το ΣΕΦ προτείνεται ως ενεργειακά αυτόνομος και οικολογικά υπεύθυνος χώρος μέσω τεχνολογιών smartgrids, αισθητήρων, και πρακτικών ανακύκλωσης και κομποστοποίησης. Οικονομικά, σχεδιάζεται η εφαρμογή πράσινων χρηματοδοτήσεων, κοινωνικών επενδυτικών εργαλείων και καινοτόμων επιχειρηματικών μοντέλων. Η κοινωνική συνιστώσα περιλαμβάνει καθολική προσβασιμότητα, θεσμούς κοινωνικής ένταξης και δράσεις υγείας και εκπαίδευσης για ευάλωτες ομάδες. Τέλος, ο πολιτιστικός αναπροσανατολισμός μετατρέπει το ΣΕΦ σε «πολιτιστικό οικοσύστημα» με μουσειακές δράσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα και ψηφιακές εφαρμογές.

Η εργασία καταδεικνύει ότι το ΣΕΦ μπορεί να λειτουργήσει ως διεθνές πρότυπο «έξυπνης» δημόσιας υποδομής, συνδυάζοντας αθλητισμό, κοινωνική συνοχή και καινοτομία. Η ενσωμάτωση τεχνολογίας, συμμετοχικής διακυβέρνησης και ESG δεικτών διαμορφώνει ένα νέο μοντέλο αθλητικού χώρου, απόλυτα ευθυγραμμισμένο με τους περισσότερους από τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης. Το στρατηγικό σχέδιο συνεισφέρει στην αναβάθμιση της αστικής βιωσιμότητας και ενισχύει τη θέση του ΣΕΦ ως δυναμικού πόλου οικολογικής, πολιτισμικής και κοινωνικής ανθεκτικότητας.

Λέξεις κλειδιά: Βιώσιμη Ανάπτυξη, Αθλητικές Υποδομές, Κυκλική Οικονομία, Κοινωνική Συνοχή, Πολιτιστικό Οικοσύστημα

ΣΥΝΕΔΡΙΑ:

“Περιβάλλον και Βιώσιμη Οικονομία”

ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ:

Αναπλ. Καθηγ. Δεληθέου Βασιλική και
Επικ. Καθηγ. Αδαμόπουλος Αντώνιος

ΦΥΣΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ, ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΣΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΚΑΜΨΗ: ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Παπαδάς Δημήτριος

Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Harper Adams
dpaparas@harper-adams.ac.uk

Περίληψη

Η Λατινική Αμερική, μια περιοχή επιρρεπής σε σεισμούς, τυφώνες, πλημμύρες και ηφαιστειακή δραστηριότητα, έχει περιορισμένη εμπειρική ανάλυση σχετικά με τον τρόπο που οι φυσικές καταστροφές επηρεάζουν τη δυναμική του εμπορίου και τη μακροπρόθεσμη οικονομική ανάκαμψη, παρά την αυξανόμενη ενσωμάτωσή της στις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού. Η παρούσα μελέτη εξετάζει τις επιπτώσεις της συχνότητας, της έντασης και του τύπου των καταστροφών στις διμερείς εμπορικές ροές, τη διαφοροποίηση των εξαγωγών και την αύξηση του ΑΕΠ σε 20 χώρες της Λατινικής Αμερικής από το 1990 έως το 2022.

Βασιζόμενη σε μελέτες όπως οι Oh (2015), Felbermayr και Gröschl (2013), και Dallmann (2018), που επισημαίνουν τις ευπάθειες συγκεκριμένων τομέων σε παγκόσμιο επίπεδο, η ανάλυση ενσωματώνει παλινδρομήσεις σταθερών επιδράσεων και προσεγγίσεις με βοηθητικές μεταβλητές, χρησιμοποιώντας γεωφυσικά δεδομένα καταστροφών (π.χ. από EM-DAT και GeoMet) για την αντιμετώπιση της ενδογένειας.

Τα προκαταρκτικά ευρήματα δείχνουν ότι οι καταστροφές προκαλούν απότομη βραχυπρόθεσμη μείωση των εξαγωγών στους τομείς της γεωργίας και της μεταποίησης, σε σύγκριση με τον τομέα των υπηρεσιών, με εντονότερες επιπτώσεις στις μικρότερες οικονομίες, όπως αυτές της Κεντρικής Αμερικής. Σε αντίθεση με τις χώρες του ΟΟΣΑ, θεσμικοί παράγοντες όπως οι εμπορικές συμφωνίες (π.χ. MERCOSUR) και τα εμβάσματα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην άμβλυνση των επιπτώσεων, αλλά η προσαρμογή παραμένει άνιση λόγω δημοσιονομικών περιορισμών. Οι ποσοστιαίες παλινδρομήσεις αποκαλύπτουν ετερογενείς επιπτώσεις, με τις οικονομίες με χαμηλότερη ανάπτυξη να αντιμετωπίζουν επίμονες εμπορικές ανισορροπίες.

Η έρευνα καλύπτει ένα κενό στη βιβλιογραφία που αφορά συγκεκριμένες περιοχές, δίνοντας έμφαση στην ανθεκτικότητα του ενδοπεριφερειακού εμπορίου και σε πολιτικές μοχλούς όπως η χρηματοδότηση κινδύνων καταστροφών. Συμβάλλει, έτσι, στις συζητήσεις σχετικά με τις αναδυόμενες αγορές που είναι ευάλωτες στις κλιματικές αλλαγές.

Λέξεις κλειδιά:Φυσικές καταστροφές; οικονομική ανάκαμψη; Εμπόριο; Λατινικής Αμερική

ΤΑ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Δελιθέου Βασιλική

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης.

v.delitheou@panteion.gr

Ποδηματάς Ελευθέριος

Υποψήφιος Διδάκτωρ, Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης.

lpodimatas@hotmail.com

Περίληψη

Το άρθρο μελετά τη συμβολή των επενδυτικών κινήτρων στην οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη στην Ελλάδα, επικεντρώνοντας στις περιφερειακές ανισότητες και τα αποτελέσματα των δημόσιων πολιτικών. Η μελέτη στοχεύει να κατανοήσει πώς τα εθνικά και ευρωπαϊκά κίνητρα ενισχύουν την τοπική επιχειρηματικότητα και οδηγούν σε οικονομική ανάπτυξη, ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής αβεβαιότητας και ανασύνταξης, όπως η κρίση που διήλθε η ελληνική οικονομία.

Η μεθοδολογία περιλαμβάνει την ανάλυση δεδομένων από το ΕΣΠΑ και τους εθνικούς νόμους, εστιάζοντας στις περιφερειακές διαφορές των επενδύσεων και στη διαχρονική επίδραση των μέτρων αυτών. Τα εργαλεία ανάλυσης περιλαμβάνουν την εξέταση του τρόπου διάθεσης των ευρωπαϊκών και κρατικών πόρων στις περιφέρειες και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς τους μέσω ποιοτικών και ποσοτικών δεικτών.

Τα αποτελέσματα αναδεικνύουν ότι τα αναπτυξιακά κίνητρα συνέβαλαν σημαντικά στη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και στην προώθηση της καινοτομίας, αλλά παρουσίασαν διαφορετικά επίπεδα αποτελεσματικότητας ανά περιφέρεια. Οι περιφέρειες με καλύτερη πρόσβαση σε επενδυτικούς πόρους επέδειξαν ισχυρότερη οικονομική ανάπτυξη, ενώ οι απομακρυσμένες περιοχές επωφελήθηκαν λιγότερο.

Τα συμπεράσματα υπογραμμίζουν την αναγκαιότητα για στοχευμένες επενδύσεις, ιδιαίτερα σε απομακρυσμένες και αγροτικές περιφέρειες, καθώς και την ανάγκη για καλύτερο συντονισμό μεταξύ εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών. Προτείνεται, τέλος, η συνέχιση των επενδυτικών μέτρων σε συνδυασμό με στρατηγικές ενίσχυσης των υποδομών και της βιώσιμης ανάπτυξης, προκειμένου να βελτιωθούν τα αποτελέσματα και να περιοριστούν οι ανισότητες.

Λέξεις-κλειδιά: Επενδυτικά Κίνητρα, Οικονομική Ανάπτυξη, Περιφερειακή Ανάπτυξη, Ευρωπαϊκά Προγράμματα, Εθνικοί πόροι, Αναπτυξιακοί Νόμοι.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ COVID-19 ΣΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ Ο.Τ.Α. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΙΛΚΙΣ

Παπαδοπούλου Κωνσταντίνα

Φοιτήτρια, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Σχολή Περιβάλλοντος, Γεωγραφίας και Εφαρμοσμένων Οικονομικών, Τμήμα Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης
hs215058@hua.gr

Παστραπά Ελένη

Μέλος Ε.ΔΙ.Π., Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Σχολή Περιβάλλοντος, Γεωγραφίας και Εφαρμοσμένων Οικονομικών, Τμήμα Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης
epastrapa@hua.gr

Μητούλα Ροίδα

Καθηγήτρια, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Σχολή Περιβάλλοντος, Γεωγραφίας και Εφαρμοσμένων Οικονομικών, Τμήμα Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης
mitoula@hua.gr

Καραμέτου Παναγιώτα

Μέλος Ε.ΔΙ.Π., Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Σχολή Περιβάλλοντος, Γεωγραφίας και Εφαρμοσμένων Οικονομικών, Τμήμα Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης
karametou@hua.gr

Περίληψη

Για τις δημοτικές αυτοδιοικήσεις σε όλο τον κόσμο, η επιδημία COVID-19 ήταν ένα σοβαρό και σύνθετο ζήτημα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί και ο δήμος Κιλκίς. Παρατηρήθηκαν σημαντικές απώλειες εσόδων - περίπου 20% - ως αποτέλεσμα της επιβράδυνσης της οικονομικής δραστηριότητας και των αναβληθεισών πληρωμών φόρων. Ταυτόχρονα, τα λειτουργικά έξοδα αυξήθηκαν, με τα κεφάλαια έκτακτης ανάγκης να ανακατανέμονται σε ψηφιακές υποδομές, αποχέτευση και προστασία της υγείας.

Μέσω της χρήσης ημιδομημένων συνεντεύξεων με εκπροσώπους του Δήμου Κιλκίς και ποσοτικά δεδομένα από υπαλλήλους του, η παρούσα εργασία εξετάζει τις οικονομικές επιπτώσεις του COVID-19 στον Δήμο αυτό.

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι δημοτικές υπηρεσίες του Δήμου Κιλκίς υπέφεραν από έλλειψη σχεδιασμού έκτακτης ανάγκης, ανθρώπινου δυναμικού και ψηφιακής ετοιμότητας. Παρόλο που υιοθετήθηκε η παροχή ψηφιακών υπηρεσιών και η τηλεργασία, η εκτέλεσή τους διέφερε σημαντικά μεταξύ των υπηρεσιών, θέτοντας τα ευάλωτα άτομα σε κίνδυνο αποκλεισμού. Το γραφείο του δημάρχου είχε δυσανάλογη εξουσία λήψης αποφάσεων, η οποία συχνά αγνοούσε τις συμβουλές των τμημάτων και μείωνε τη θεσμική ανταπόκριση. Ωστόσο, η πόλη επέδειξε ανθεκτικότητα αυξάνοντας τις πρωτοβουλίες κοινωνικής πρόνοιας και δημιουργώντας παραγωγικές συμμαχίες με εθελοντές και μη κυβερνητικές οργανώσεις. Τα διδάγματα που αντλήθηκαν από το Κιλκίς παρέχουν χρήσιμες κατευθύνσεις για την ενίσχυση της ετοιμότητας και της ευελιξίας των πόλεων σε περίπτωση μελλοντικών κρίσεων.

Λέξεις κλειδιά: Δήμος Κιλκίς, κορωνοϊός, τοπική αυτοδιοίκηση, οικονομικές επιπτώσεις, κοινωνική πρόνοια

ΤΟ ΝΗΣΙΩΤΙΚΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ‘ ΑΝΔΡΟΣ

Φραγκέτη Αικατερίνη

*Νομικός, Απόφοιτος Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης,
fragketi.katerina@gmail.com*

Στεφανή Φωτεινή

*Τοπογράφος Μηχανικός, MSc, Δρ. Μηχανικός Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Εκπαιδύτρια ΕΣΔΔΑ
efistefani1@gmail.com*

Περίληψη

Το αγροτικό νησιωτικό τοπίο αποτελεί τη σύνθεση της αλληλεπίδρασης φυσικών και ανθρωπογενών πόρων, όπως διαμορφώθηκε από τη μακράιωνη ενασχόληση των κατοίκων με τις παραγωγικές δραστηριότητες της γεωργίας και της κτηνοτροφίας. Συνιστά σημαντικό χαρακτηριστικό που προσδιορίζει την νησιωτική ταυτότητα και εμπερικλείει την χώρο-χρονική διασύνδεση του παρελθόντος και του παρόντος σε ευθεία αντανάκλαση με τις μελλοντικές προοπτικές και ανάγκες.

Το αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η εισφορά των δομικών στοιχείων του αγροτικού τοπίου στην βιώσιμη ανάπτυξη του νησιωτικού χώρου με μελέτη περίπτωσης το νησί της Άνδρου. Ο κύριος στόχος είναι η προστασία, βελτίωση και ανάδειξη των δομικών στοιχείων του αγροτικού τοπίου για την ενίσχυση της περιβαλλοντικής, οικονομικής και κοινωνικής ανθεκτικότητας αυτού.

Μεθοδολογικά, εξετάστηκε το διεθνές και εθνικό θεσμικό πλαίσιο για την προστασία και διαχείριση του τοπίου. Επεξεργάστηκαν οι εθνικές και περιφερειακές αναπτυξιακές και χωρικές πολιτικές για την προστασία και διαχείριση του τοπίου που αφορούν στην περιοχή μελέτης. Αναλύθηκαν τα δομικά στοιχεία του αγροτικού τοπίου της Άνδρου (όπως ξερολιθιές, αναβαθμίδες, μελισσόσπιτα, νερόμυλοι) σε συνδυασμό με τα κοινωνικοοικονομικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά του νησιού. Για τις ανάγκες της εργασίας πραγματοποιήθηκε πρωτογενής έρευνα με αυτοψίες και διεξαγωγή ελεύθερων συνεντεύξεων.

Η αποτίμηση και σύνθεση της πρωτογενούς και δευτερογενούς πληροφορίας κατέληξε στο κύριο εύρημα πως το πλούσιο σε στοιχεία αγροτικό τοπίο της Άνδρου αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα της νησιωτικότητας της που μπορεί να αξιοποιηθεί ταυτόχρονα ως αισθητικός πόρος, ως εμβληματικός πολιτιστικός πόρος και ως κινητήριος μοχλός εναλλακτικής διαχείρισης της γεωργίας και του τουρισμού. Τα συμπεράσματα οδήγησαν σε μια σειρά αντίστοιχων προτάσεων για τη διατήρηση, τον εμπλουτισμό, την αξιοποίηση και την δημιουργική ενσωμάτωση του αγροτικού τοπίου της Άνδρου στις παραγωγικές δραστηριότητες του νησιού ώστε το αγροτικό τοπίο να καταστεί ένας βιώσιμος αναπτυξιακός, περιβαλλοντικός και κοινωνικός πόρος.

Λέξεις κλειδιά: νησιωτικό αγροτικό τοπίο, δομικά στοιχεία αγροτικού τοπίου, αναβαθμίδες, ξερολιθιές, μελισσόσπιτα, νερόμυλοι, χωρική πολιτική τοπίου

ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΡΑΓΕ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΟ ΘΕΡΜΑΛΙΣΜΟ;

Μανιάτης Αντώνιος

Επίκουρος Καθηγητής, Ακαδημία Εμπορικού Ναυτικού Ασπροπύργου
maniatitis@dikaio.gr

Αδαμόπουλος Αντώνιος

Επίκουρος Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Μέλος Σ.Ε.Π. Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου
aadamopoulos@uowm.gr

Περίληψη

Η αρχή της αειφορίας κατοχυρώθηκε ρητά στο Σύνταγμα της Ελλάδας το 2001. Ήδη όμως ενενήντα χρόνια νωρίτερα είχε εισαχθεί σε ελληνικό συνταγματικό κείμενο η αρχή της ειδικότητας των νόμων που ρυθμίζουν τα σχετικά με τα ιαματικά ύδατα, γεγονός που ερμηνεύεται ως αναγνώριση της δυνατότητας θέσπισης εξαιρέσεων από τη γενική προστασία του δικαιώματος στην ατομική ιδιοκτησία. Ο κανόνας αυτός επαναλαμβάνεται σταθερά σε όλα τα ελληνικά Συντάγματα, έως και το Σύνταγμα του 1975, όπου περιλαμβάνεται στο άρθρο 18. Η διαχρονική αυτή μνεία στα ιαματικά ύδατα συνιστά τη μοναδική ειδική και ρητή συνταγματική αναφορά στο φαινόμενο του θερμαλισμού σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ η χρήση του όρου «ιαματικά ύδατα» αποτελεί ιδιαιτερότητα του ελληνικού συνταγματικού λόγου έναντι της διεθνώς καθιερωμένης έκφρασης «θερμά ύδατα», κάτι που θυμίζει το γεγονός ότι αναβίωσε ουσιαστικά η χρήση της λέξης «αειφορία» με τη συμπερίληψή της στο ελληνικό Σύνταγμα.

Ο θερμαλισμός συνιστά πολύπτυχη σημαντική δραστηριότητα, σχετική μεταξύ άλλων με την υγεία και τον τουρισμό, ενώ συνδέεται θεσμικά και με την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Για παράδειγμα, από το 1983 λειτουργεί στην Ελλάδα ο Σύνδεσμος Δήμων και Κοινοτήτων Ιαματικών Πηγών Ελλάδας, εξοπλισμένος με την Αναπτυξιακή Ελληνική Θερμαλιστική Εταιρεία. Η παρούσα μελέτη ερευνά νομικές πηγές και κοινωνικοοικονομικά δεδομένα με σκοπό να αναδείξει την αξία του θερμαλισμού, ιδίως στην ελληνική πραγματικότητα. Καταλήγει ότι είναι αναγκαία η βελτίωση της ισχύουσας νομοθεσίας και σκόπιμη η αποδοτικότερη οικονομική διαχείριση των ιαματικών πηγών ενώ μέσω συστηματικής ερμηνείας του ισχύοντος δικαίου μπορεί να συναχθεί η ύπαρξη ενός θεμελιώδους δικαιώματος πρόσβασης στον θερμαλισμό, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τα ιαματικά λουτρά. Η Ελλάδα πρωταγωνίστησε στη συνταγματική καθιέρωση των ιαματικών υδάτων· παραμένει ανοιχτό το ερώτημα ποιο Κράτος θα λάβει την πρωτοβουλία να θεσπίσει ρητά, σε συνταγματικό επίπεδο, το δικαίωμα στα ιαματικά ύδατα.

Λέξεις κλειδιά: αειφορία, δικαίωμα στο θερμαλισμό, δικαίωμα στο νερό, ιαματικά ύδατα, συνταγματική μοναδικότητα, τοπική αυτοδιοίκηση, τουρισμός

ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ:

“Παρακολούθηση της Υγείας, Προσαρμογής και του Δυναμικού Αποθήκευσης Άνθρακα των Δασικών Οικοσυστημάτων”

ΟΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ:

Καθηγ. Καλλιόπη Ραδόγλου και
Κύρια Ερευνήτρια Μαριάντζελα Φωτέλλη

**ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΒΙΩΣΗΣ
ΣΕ ΚΑΜΜΕΝΗ ΔΑΣΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ ΤΟΥ
ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΣΟΥΝΙΟΥ**

Αβραμίδου Ευαγγελία

Κύρια Ερευνήτρια, Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων, Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός ΔΗΜΗΤΡΑ, ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ
eavramidou@elgo.gr

Καρέτσος Γεώργιος

Τέως Διευθυντής Ερευνών, Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων, Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός ΔΗΜΗΤΡΑ, ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ
gkaretsos@elgo.gr

Μάντακας Γεώργιος

Ειδικός Επιστήμονας, Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων, Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός ΔΗΜΗΤΡΑ, ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ
gmantakas@elgo.gr

Κορακάκη Ευαγγελία

Κύρια Ερευνήτρια, Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων, Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός ΔΗΜΗΤΡΑ, ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ
ekorakaki@elgo.gr

Σολωμού Αλεξάνδρα

Κύρια Ερευνήτρια, Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων, Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός ΔΗΜΗΤΡΑ, ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ
asolomou@elgo.gr

Καούκης Κωνσταντίνος

Ειδικός Επιστήμονας, Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων, Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός ΔΗΜΗΤΡΑ, ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ
kkaoukis@elgo.gr

Γεωργιάδης Νικόλαος

Υπεύθυνος χερσαίου προγράμματος Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση (WWF-Hellas)
n.georgiadis@wwf.gr

Φύλλας Νικόλαος

Επίκουρος Καθηγητής Χερσαίας Οικολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
nfyllas@biol.uoa.gr

Περίληψη

Η εργασία παρουσιάζει τα πρώτα αποτελέσματα από την πειραματική εφαρμογή και αξιολόγηση διαφορετικών μεθόδων φύτευσης στο πλαίσιο αναδάσωσης καμένης δασικής έκτασης στο Λαύριο Αττικής. Το έργο υλοποιείται από το Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών

ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ - 2ο Εθνικό Συνέδριο Αστικής και Περιφερειακής Βιώσιμης Ανάπτυξης με τίτλο “Κλιματική Κρίση: Αστική και Περιφερειακή Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και Έξυπνης Ανάπτυξης”, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 5-7 Δεκεμβρίου 2025

Οικοσυστημάτων σε συνεργασία με το Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση (WWF Ελλάς), στο πλαίσιο του προγράμματος WWF-Lanrio. Στόχος είναι η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και της προσαρμοστικότητας διαφόρων μεσογειακών ειδών (π.χ. πεύκο, κυπαρίσσι, χνοώδης δρυς, βελανιδιά, χαρουπιά) υπό διαφορετικές συνθήκες φύτευσης, άρδευσης και επικάλυψης (mulching) με προϊόντα θρυμματισμού. Το πείραμα εγκαταστάθηκε σε τρεις επαναλήψεις, καθεμία από τις οποίες περιλάμβανε οκτώ διαφορετικούς συνδυασμούς μεθόδων φύτευσης. Η παρακολούθηση περιλαμβάνει περιοδικές μετρήσεις επιβίωσης, ύψους και γενικής κατάστασης των φυτών, με στόχο όχι μόνο την αξιολόγηση των μεθόδων εγκατάστασης, αλλά και την παρακολούθηση της προσαρμογής των ειδών στις τοπικές εδαφικές και κλιματικές συνθήκες μετά τη φωτιά. Παρουσιάζονται τα πρώτα αποτελέσματα παρακολούθησης και προσαρμογής των ειδών σε συνδυασμό με τις διαφορετικές μεθόδους φύτευσης. Η συνεχιζόμενη παρακολούθηση των φυτεύσεων θα επιτρέψει την εξαγωγή ασφαλέστερων συμπερασμάτων για τη μακροχρόνια ανθεκτικότητα και προσαρμοστικότητα των ειδών, συμβάλλοντας στη βελτιστοποίηση των μεθόδων αναδάσωσης σε μεσογειακά οικοσυστήματα.

Λέξεις κλειδιά: αναδασώσεις, διαφορετικοί χειρισμοί φύτευσης, επιβίωση φυταρίων, παρακολούθηση

**ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΝΤΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΩΝ
ΔΑΣΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΙΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΕΣ ΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ II ΤΟΥ
ICP FORESTS**

Κορακάκη Ευαγγελία

Κύρια Ερευνήτρια, Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων, Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός ΔΗΜΗΤΡΑ, ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ
ekorakaki@elgo.gr

Μιχόπουλος Παναγιώτης

τ. Δ/ντής Ερευνών, Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων, Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός ΔΗΜΗΤΡΑ, ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ
mira@fria.gr

Καούκης Κωνσταντίνος

Ειδικός Επιστήμονας MSc, Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων, Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός ΔΗΜΗΤΡΑ, ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ
kkaoukis@elgo.gr

Μπουρλέτσικας Αθανάσιος

Ειδικός Επιστήμονας MSc, PhD, Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων, Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός ΔΗΜΗΤΡΑ, ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ
abourletsikas@elgo.gr

Αβραμίδου Ευαγγελία

Κύρια Ερευνήτρια, Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων, Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός ΔΗΜΗΤΡΑ, ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ
eavravidou@elgo.gr

Σολωμού Αλεξάνδρα

Κύρια Ερευνήτρια, Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων, Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός ΔΗΜΗΤΡΑ, ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ
asolomou@elgo.gr

Δασκαλάκου Ευαγγελία

Δ/ντρια Ερευνών, Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων, Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός ΔΗΜΗΤΡΑ, ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ
edaskalakou@elgo.gr

Μάντακας Γεώργιος

Ειδικός Επιστήμονας MSc, Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων, Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός ΔΗΜΗΤΡΑ, ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ
gmantakas@elgo.gr

Ιωαννίδης Κώστας

Ειδικός Επιστήμονας MSc, PhD, Ινστιτούτο Μεσογειακών Δασικών Οικοσυστημάτων, Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός ΔΗΜΗΤΡΑ, ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ
ioannidis.k@elgo.gr

Περίληψη

Το Διεθνές Πρόγραμμα ICP Forests εφαρμόζεται συστηματικά στην Ελλάδα από το 1995 και αποτελεί βασικό εργαλείο για τη μακροχρόνια παρακολούθηση της υγείας και της λειτουργίας των δασικών οικοσυστημάτων. Οι μόνιμες επιφάνειες παρακολούθησης (Level II) παρέχουν υψηλής ανάλυσης δεδομένα για κλιματικές, φυσιολογικές, φαινολογικές, εδαφολογικές και υδρολογικές παραμέτρους, επιτρέποντας την εις βάθος κατανόηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην κατάσταση διατήρησης των δασών και στην ανάπτυξη ειδών όπως η ελάτη (*Abies borisii-regis*), η οξιά (*Fagus sylvatica*), η δρυς (*Quercus frainetto*) και η αριά (*Quercus ilex*). Η ανάλυση των δεδομένων από τους τρεις μετεωρολογικούς σταθμούς του δικτύου στην Ελλάδα δείχνει ήδη σημαντική αύξηση της θερμοκρασίας, ιδιαίτερα κατά τη θερινή περίοδο, μείωση των ημερών παγετού, ενώ η θερινή ξηρασία παραμένει έντονη. Οι κλιματικές αυτές μεταβολές έχουν συσχετιστεί με μείωση της ετήσιας προσαύξησης σε όλα τα υπό μελέτη είδη, επιβεβαιώνοντας την επίδραση του θερμικού και υδατικού στρες στη δασική παραγωγικότητα. Παράλληλα, έχουν παρατηρηθεί μεταβολές στην κατάσταση της κόμης και στις συγκεντρώσεις θρεπτικών στοιχείων, όπως το άζωτο, γεγονός που αναδεικνύει τον καθοριστικό ρόλο της θρεπτικής επάρκειας στη διατήρηση της ζωτικότητας των δασών. Συνολικά, τα δεδομένα του ICP Forests αποδεικνύουν ότι η κλιματική θέρμανση επηρεάζει ήδη αρνητικά την παραγωγικότητα και τη λειτουργία των ελληνικών δασών, καθιστώντας απαραίτητη τη συνεχή παρακολούθηση και την προσαρμογή των πρακτικών διαχείρισής τους.

Λέξεις κλειδιά: ICP Forests, ελληνικά δασικά οικοσυστήματα, κλιματικές τάσεις, δασική παραγωγικότητα, προσαρμογή διαχείρισης

ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ - 2ο Εθνικό Συνέδριο Αστικής και Περιφερειακής Βιώσιμης Ανάπτυξης με τίτλο “Κλιματική Κρίση: Αστική και Περιφερειακή Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και Έξυπνης Ανάπτυξης”, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 5-7 Δεκεμβρίου 2025

**ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΔΑΣΩΝ ΠΕΥΚΗΣ ΓΙΑ
ΑΡΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΑΝΘΡΑΚΑ ΚΑΙ ΝΕΡΟΥ ΥΠΟ
ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ (PINEOPTIM)**

Ραδόγλου Καλλιόπη

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Δασολογίας και Διαχείριση Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων

kradoglo@fmenr.duth.gr

Δημητρακόπουλος Παναγιώτης

Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Περιβάλλοντος

pdimi@aegean.gr

Φύλλας Νίκος

Καθηγητής Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα βιολογίας

nfyllas@biol.uoa.gr

Ελευθεριάδου Νικολέτα

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Δασολογίας και Διαχείριση Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων

eleftheria6363@gmail.com

Γκούβας Αλέξανδρος

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Δασολογίας και Διαχείριση Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων

alex.gkounvas@gmail.com

Κιοραποστόλου Νατάσα

Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός (ΕΛ.Γ.Ο.) «Δήμητρα», Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών

natasa.kiorapostolou@gmail.com

Κιτικίδου Κυριακή

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Δασολογίας και Διαχείριση Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων

kkitikid@fmenr.duth.gr

Μάντζαρη Ευσταθία

Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Περιβάλλοντος

envd21005@env.aegean.gr

Μάρκος Νίκος

ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ, Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών

nmarkos@elgo.gr

ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ - 2ο Εθνικό Συνέδριο Αστικής και Περιφερειακής Βιώσιμης Ανάπτυξης με τίτλο “Κλιματική Κρίση: Αστική και Περιφερειακή Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και Έξυπνης Ανάπτυξης”, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 5-7 Δεκεμβρίου 2025

Μήλιος Ηλίας

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Δασολογίας και Διαχείριση Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων

emilios@fmenr.duth.gr

Μπίντση-Φραντζή Ευδοξία

Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Περιβάλλοντος

envd21004@env.aegean.gr

Ξανθόπουλος Γεώργιος

Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός (ΕΛ.Γ.Ο.) «Δήμητρα», Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών

giorgosxanth@hotmail.com

Σαζεΐδης Χριστόδουλος

Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Περιβάλλοντος

sazeides@env.aegean.gr

Σπύρογλου Γαβριήλ

Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός (ΕΛ.Γ.Ο.) «Δήμητρα», Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών

spyroglou@elgo.gr

Φωτέλλη Μαριάντζελα

Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός (ΕΛ.Γ.Ο.) «Δήμητρα», Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών

fotelli@elgo.gr

Περίληψη

Το έργο PineOptim στοχεύει στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας των μεσογειακών πευκοδασών *Pinus halepensis* Mill. and *Pinus brutia* Ten στην Ελλάδα, μέσω της αριστοποίησης της αποθήκευσης άνθρακα και του υδατικού τους ισοζυγίου, υπό τις μεταβαλλόμενες κλιματικές συνθήκες. Υπάρχει ανάγκη αναξιολόγησης των πρακτικών διαχείρισής τους, για να βελτιωθεί η ανθεκτικότητά τους στις ακραία ξηροθερμικές συνθήκες και να διασφαλιστεί η μείωση του κινδύνου πυρκαγιάς καθώς και ο μετριασμός των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Έχει εγκατασταθεί ένα δίκτυο δασικών επιφανειών συστηματικής παρακολούθησης, που χαρακτηρίζονται από διαφορετική δομή συστάδας, λόγω αραίωσης του ανωρόφου ή/και του υπορόφου, διαφορετικό στάδιο μεταπυρικής διαδοχής ή απουσία οποιασδήποτε διαχείρισης. Οι επιφάνειες αυτές κατανέμονται σε τρεις περιοχές της Ελλάδας, στην Ξάνθη, τη Λέσβο και τη Χαλκιδική. Πραγματοποιούνται μετρήσεις ή συνεχείς καταγραφές μικροκλιματικών και οικοφυσιολογικών παραμέτρων κατά τη διάρκεια δύο ετών. Συνδυάζεται η λήψη μακροχρόνιων οικολογικών δεδομένων με μοντέλο. Το έργο προσφέρει επίσης πρωτόκολλα κοινών μετρήσεων σε ένα μεγάλο αριθμό παραμέτρων που μπορούν να εφαρμοσθούν σε ένα δίκτυο επιφανειών συστηματικής παρακολούθησης δασικών οικοσυστημάτων. Τα πρωτόκολλα περιλαμβάνουν την ποσότητα υπέργειας βιομάζας (συμπεριλαμβανομένου του υπορόφου), τη ροή της φυλλόπτωσης, τον ρυθμό αποικοδόμησης του δασικού τάπητα (πέυκων και ειδών υπορόφου), τη φωτοσυνθετική απόκριση των δέντρων, τον ρυθμό αναπνοής εδάφους, το υδατικό περιεχόμενο και το υδατικό δυναμικό των βελονών. Το έργο θα αξιολογήσει τις διαχειριστικές πρακτικές και θα προτείνει τις βέλτιστες στρατηγικές για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των δασών Πεύκης, με προτεραιότητα την αριστοποίηση των ροών άνθρακα και νερού, τη μείωση του κινδύνου πυρκαγιάς και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας

Λέξεις κλειδιά: Αποθήκευση άνθρακα, *Pinus brutia*, *Pinus halepensis*, παρακολούθηση δασών

**ΕΠΟΧΙΚΕΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΤΗ
ΦΩΤΟΣΥΝΘΕΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΠΕΥΚΩΝ**

Φωτέλλη Ν. Μαριάντζελα

Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός - Δήμητρα, Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών
fotelli@elgo.gr

Κιοραποστόλου Νατάσα

Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός - Δήμητρα, Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών
nkiorapostlou@elgo.gr

Μάρκος Νίκος

Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός - Δήμητρα, Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών
nmarkos@elgo.gr

Ελευθεριάδου Νικολέττα

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Δασολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων
eleftheria6363@gmail.com

Σαζεΐδης Χριστόδουλος

Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Περιβάλλοντος
sazeides@env.aegean.gr

Γκούβας Αλέξανδρος

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Δασολογίας και Διαχείριση Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων,
alex.gkounas@gmail.com

Μπίντση-Φραντζή Ευδοξία

Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Περιβάλλοντος
envd21004@env.aegean.gr

Μάντζαρη Ευσταθία

Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Περιβάλλοντος
envd21005@env.aegean.gr

Ξανθόπουλος Γεώργιος

Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός - Δήμητρα, Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών
giorgosxanth@hotmail.com

Δημητρακόπουλος Γ. Παναγιώτης

Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Περιβάλλοντος
pdimi@aegean.gr

Φύλλας Μ. Νικόλαος

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα βιολογίας
nfyllas@biol.uoa.gr

Σπύρογλου Γαβριήλ

Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός - Δήμητρα, Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών
spyroglou@elgo.gr

Ραδόγλου Καλλιόπη

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Δασολογίας και Διαχείριση Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων
kradoglo@fmenr.duth.gr

Περίληψη

Οι εντεινόμενες από την κλιματική αλλαγή ξηροθερμικές συνθήκες ενδέχεται να επιδρούν αρνητικά στις φυσιολογικές λειτουργίες των μεσογειακών πεύκων χαμηλού υψομέτρου. Παρόλα αυτά οι φωτοσυνθετικές τους αποκρίσεις και οι παράγοντες που επηρεάζουν τη χωρική και εποχιακή μεταβολή τους δεν είναι ακόμη πλήρως γνωστά. Στην παρούσα εργασία μελετήσαμε τη φωτοσυνθετική απόδοση των ειδών *Pinushalepensis* και *Pinusbrutia* σε τρεις περιοχές στην Ελλάδα, τη Λέσβο, τη Σάνη Χαλκιδικής και την Ξάνθη, χρησιμοποιώντας φορητούς αναλυτές ανταλλαγής αερίων και προσδιόρισαμε την κορεσμένη σε CO₂ και φως μέγιστη φωτοσύνθεση και τη στοματική αγωγιμότητα σε κάθε εποχή του έτους. Ο κύριος στόχος μας ήταν να εντοπίσουμε τυχόν διαφορές στη φωτοσυνθετική απόδοση μεταξύ περιοχών, ειδών και εποχών του έτους και να διερευνήσουμε την επίδραση μικροκλιματικών παραγόντων. Παρατηρήσαμε σημαντική εποχιακή διαφοροποίηση και σημαντικές διαφορές μεταξύ των τριών περιοχών. Η *P. halepensis* στη Σάνη και η *P. brutia* στην Ξάνθη παρουσίασαν δύο εποχιακά μέγιστα στη φωτοσύνθεση, την άνοιξη και το φθινόπωρο ή τον χειμώνα ανταποκρινόμενες θετικά σε ευνοϊκές μικροκλιματικές συνθήκες, ενώ η *P. brutia* στη Λέσβο εμφάνισε τη μέγιστη φωτοσυνθετική της απόδοση μόνο την άνοιξη και μικρότερο εύρος τιμών, από ό,τι στις άλλες δύο περιοχές. Αυξανόμενη της ατμοσφαιρικής ξηρασίας (έλλειμα υδρατμών στην ατμόσφαιρα), η στοματική αγωγιμότητα μειώθηκε και η εγγενής αποτελεσματικότητα χρήσης νερού αυξήθηκε σε όλες τις περιοχές και στα δύο είδη, υποδεικνύοντας τον ισχυρό στοματικό έλεγχο των απωλειών νερού και την ισουδρική στρατηγική των δύο ειδών πεύκων. Αν και παρατηρήθηκαν διαφορές μεταξύ των δύο ειδών, με την *P. brutia* να δείχνει λιγότερο άμεση απόκριση στην ατμοσφαιρική ξηρασία, εντούτοις και τα δύο είδη επέδειξαν πλαστικότητα στις εποχιακά μεταβαλλόμενες μικροκλιματικές συνθήκες, υποδεικνύοντας το υψηλό δυναμικό τους για ανθεκτικότητα σε ξηροθερμικές συνθήκες.

Λέξεις-Κλειδιά: Χαλέπιος Πεύκη, Τραχεία Πεύκη, φωτοσύνθεση, στοματική αγωγιμότητα, μικροκλίμα

Η παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του έργου «PineOptim», το οποίο υλοποιείται στα πλαίσια της δράσης του ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ. «Χρηματοδότηση Βασικής Έρευνας (Οριζόντια υποστήριξη όλων των Επιστημών)» του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0», με τη χρηματοδότηση από της Ευρωπαϊκής Ένωσης – NextGenerationEU (Αριθμός Έργου ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.: 016258).

ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΗΣ ΥΓΡΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΙΑΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΡΟΩΝ CO₂ ΣΤΟ ΠΕΡΙΑΣΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΤΗΣ ΞΑΝΘΗΣ

Σπύρογλου Γαβριήλ

Τακτικός Ερευνητής Α', Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός-ΔΗΜΗΤΡΑ, Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών, Λουτρά Θέρμης, Θεσσαλονίκη
spyroglou@elgo.gr

Φωτέλλη Μαριάντζελα

Αναπληρώτρια Ερευνήτρια Β', Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός-ΔΗΜΗΤΡΑ, Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών, Λουτρά Θέρμης, Θεσσαλονίκη
fotteli@elgo.gr

Ραδόγλου Καλλιόπη

Καθηγήτρια Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης Τμήμα Δασολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων
kradoglo@fmenr.duth.gr

Περίληψη

Τα δασικά οικοσυστήματα αποτελούν μια σημαντική δεξαμενή παγκόσμιου χερσαίου άνθρακα και έχουν τη δυνατότητα να δεσμεύουν ανθρωπογενείς εκπομπές άνθρακα. Η αναπνοή του εδάφους, η οποία περιλαμβάνει την αναπνοή των ριζών και των μυκορριζών (αυτοτροφική αναπνοή) και την αποσύνθεση του ξηροτάπητα και της οργανικής ύλης του εδάφους από μικροοργανισμούς (ετεροτροφική αναπνοή), αυξάνεται συνήθως με την αύξηση της θερμοκρασίας, ειδικά όταν δεν υπάρχουν περιορισμοί υγρασίας, οπότε η μελλοντική αύξηση της θερμοκρασίας αναμένεται να επηρεάσει τη διαχρονική μεταβλητότητα της καθαρής παραγωγής του οικοσυστήματος, ιδίως στα μεσογειακά δασικά οικοσυστήματα και στις συγκεντρώσεις CO₂ στην ατμόσφαιρα.

Η παρούσα μελέτη διεξήχθη στο περιαστικό δάσος της Ξάνθης με στόχο την μελέτη της εποχιακής επίδρασης της εδαφικής θερμοκρασίας και υγρασίας στη ροή του CO₂ από το έδαφος. Οι μετρήσεις πραγματοποιήθηκαν με το αυτόματο σύστημα εδαφικής αναπνοής LICOR LI-8100 από τον Δεκέμβριο του 2017 έως τον Δεκέμβριο του 2018. Τα αποτελέσματα έδειξαν στατιστικά σημαντικές εποχιακές διακυμάνσεις στη ροή του CO₂, με την θερμοκρασία του εδάφους να είναι ο καθοριστικός παράγοντας για την εδαφική αναπνοή CO₂, εάν η εδαφική υγρασία δεν είναι ο περιοριστικός παράγοντας, ιδιαίτερα όταν η περιεχόμενη υγρασία του εδάφους βρίσκεται σε επίπεδα μεγαλύτερα του 29% τότε μικρή μεταβολή της εδαφικής θερμοκρασίας οδηγεί σε μεγάλη αύξηση της εδαφικής αναπνοής. Η συνεχής και μακροχρόνια παρακολούθηση αυτών των παραμέτρων οδηγεί στην ακριβέστερη εκτίμηση των ροών και στην τροφοδοσία μοντέλων που μελετούν τον κύκλο του άνθρακα στα χερσαία οικοσυστήματα.

Λέξεις κλειδιά: Εδαφική αναπνοή, Θερμοκρασία εδάφους, περιεχόμενη υγρασία εδάφους, περιαστικό δάσος Ξάνθης

ΓΕΝΙΚΑ ΜΟΝΤΕΛΑ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΑΝΑΠΝΟΗΣ ΕΛΑΦΟΥΣ ΣΕ ΣΥΣΤΑΔΕΣ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Φύλλας Νικόλαος

Επικ Καθηγητής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Βιολογίας, Τομέας Οικολογίας και Ταξινόμησης
nfyllas@biol.uoa.gr

Σπύρογλου Γαβριήλ

Διευθυντής Ερευνών, ΕΛΓΟ «ΔΗΜΗΤΡΑ», Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών - Θεσσαλονίκη
spyroglou@elgo.gr

Σαζεΐδης Χριστόδουλος

Μεταδιδακτορικός Ερευνητής, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Περιβάλλοντος
sazeides@env.aegean.gr

Φωτέλλη Μαριάντζελα

Κύρια Ερευνήτρια, ΕΛΓΟ «ΔΗΜΗΤΡΑ», Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών - Θεσσαλονίκη
fotelli@elgo.gr

Ραδόγλου Καλλιόπη

Καθηγήτρια, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Δασολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων
kradoglo@fmenr.duth.gr

Περίληψη

Η κατανόηση και ποσοτικοποίηση των ροών C στα δασικά οικοσυστήματα αποτελεί ένα κρίσιμο ερευνητικό αντικείμενο υπό τις εντεινόμενες συνθήκες αλλαγής του κλίματος. Ιδιαίτερα όσον αφορά στην έκλυση CO₂ από τα οικοσυστήματα προς την ατμόσφαιρα μέσω της διεργασίας της εδαφικής αναπνοής, είναι γνωστό ότι μεταβολές στη θερμοκρασία και στην υγρασία του εδάφους μπορούν να οδηγήσουν σε μη γραμμικές αποκρίσεις. Αν και γενικές εξισώσεις για τη σχέση της αναπνοής του εδάφους με διάφορους αβιοτικούς και βιοτικούς παράγοντες είναι διαθέσιμες στη διεθνή βιβλιογραφία, η ποσοτική απεικόνιση του φαινομένου για τα δασικά οικοσυστήματα που απαντούν στην Ελλάδα είναι περιορισμένη και περιστασιακή. Σε αυτή την εργασία συγκεντρώνουμε βάσεις δεδομένων που καταγράφουν με παρόμοια μεθοδολογία και όμοιο εξοπλισμό πεδίου τη μεταβλητότητα της συνολικής αναπνοής του εδάφους (R_{tot}) σε σχέση με τη θερμοκρασία (T_{soil}) και την υγρασία του (SWC), σε δέκα (10) διακριτά δασικά οικοσυστήματα. Η βάση δεδομένων μας περιλαμβάνει δασικές συστάδες με κυριαρχία κωνοφόρων (*Cupressus sempervirens*, *Pinus brutia*, *Pinus nigra*), πλατύφυλλων φυλλοβόλων (*Quercus pubescens*, *Fraxinus angustifolia*, *Robinia pseudoacacia*, *Ulmus minor*) και αείφυλλων πλατύφυλλων (*Quercus ilex*) ειδών, από τρεις γεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας (Λέσβο, Θεσσαλονίκη και Ξάνθη). Χρησιμοποιώντας στατιστική ανάλυση μικτών επιδράσεων, αναπτύξαμε μια γενική εξίσωση για τη μέση ημερήσια R_{tot} η οποία εξηγεί κατά 37% την μεταβλητότητα της, με χρήση μόνο των ημερήσιων μέσων τιμών των T_{soil} & SWC. Σε επίπεδο συστάδας η προβλεπτική ισχύς του μοντέλου ανέρχεται στο 73%, παρέχοντας ικανοποιητική πρώτη εκτίμηση της ροής CO₂ από τα δασικά εδάφη προς την ατμόσφαιρα.

Λέξεις κλειδιά: Δασικά οικοσυστήματα, έδαφος, μικροκλίμα.

ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΗΛΕΣΚΟΠΗΣΗΣ ΚΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ ΜΕ ΔΟΡΥΦΟΡΙΚΗ ΤΗΛΕΣΚΟΠΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΒΛΑΣΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΦΑΙΝΟΛΟΓΙΑΣ ΑΠΟΡΡΟΦΗΣΗΣ ΑΝΘΡΑΚΑ ΣΕ ΜΙΑ ΦΥΤΕΙΑ ΦΥΛΛΟΒΟΛΩΝ ΔΑΣΩΝ

Μάρκος Νίκος

Ερευνητής, ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ, Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών
nmarkos@elgo.gr

Ραδόγλου Καλλιόπη

Καθηγήτρια, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Δασολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων
kradoglo@fmenr.duth.gr

Περίληψη

Η ακριβής αποτίμηση της φαινολογίας των οικοσυστημάτων είναι ουσιώδης για την κατανόηση της λειτουργίας τους και της απόκρισής τους στις κλιματικές μεταβολές. Παραδοσιακά, οι φαινολογικές μεταβολές, όπως η έναρξη, η κορύφωση και το τέλος της βλαστικής περιόδου, εκτιμώνται από δορυφορικούς δείκτες βλάστησης. Τελευταία, η εξέλιξη των μεθόδων παρατήρησης κοντά στην επιφάνεια (near-surface remote sensing), και ειδικότερα μέσω ψηφιακής επαναλαμβανόμενης φωτογραφίας (phenocams), παρέχει συνεχή και υψηλής χρονικής ανάλυσης παρακολούθηση που αμβλύνει τις αβεβαιότητες μεταξύ επίγειων και δορυφορικών μετρήσεων.

Στην παρούσα μελέτη αναλύθηκε η φαινολογία της βλάστησης για πενταετή περίοδο (2019–2024) σε φυτεία *Robinia pseudoacacia*, εγκατεστημένη στις αποκατεστημένες περιοχές του Λιγνιτικού Κέντρου Δυτικής Μακεδονίας. Οι εικόνες RGB που λαμβάνονταν ανά μισή ώρα από κάμερα φαινολογίας τοποθετημένη σε eddy flux tower επεξεργάστηκαν για την εξαγωγή χρονοσειρών του δείκτη Green Chromatic Coordinate (GCC). Παράλληλα, χρησιμοποιήθηκαν δορυφορικά δεδομένα Sentinel-2 για τον υπολογισμό των ευρέως χρησιμοποιούμενων δεικτών NDVI, EVI, LSWI και SAVI, ενώ μέσω των μετρήσεων του πύργου υπολογίστηκε η φαινολογία των ροών άνθρακα.

Ο χρόνος εμφάνισης των βασικών φαινολογικών μεταβολών, όπως έναρξη, κορύφωση και τέλος της βλαστικής περιόδου, εκτιμήθηκε με βάση τις τρεις διαφορετικές μεθόδους: την κάμερα φαινολογίας, τους δορυφορικούς δείκτες και τις ροές άνθρακα. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι ο δείκτης GCC παρέχει ακριβή και χρονικά συνεπή απεικόνιση των φαινολογικών μεταβολών του οικοσυστήματος, με ισχυρή συσχέτιση προς τους δορυφορικούς δείκτες και χωρίς επηρεασμό από τη νεφοκάλυψη. Επιπλέον, η κάμερα φαινολογίας επιτρέπει τη διάκριση των φαινολογικών μεταβολών μεταξύ ανωρόφου και υπορόφου και την ανίχνευση επιπρόσθετων φαινολογικών γεγονότων, όπως ο χρόνος ανθοφορίας, που δεν είναι δυνατά σε δορυφορικά δεδομένα. Αν και ο GCC δεν υπερτερεί άμεσα των δορυφορικών δεικτών στην ερμηνεία της φαινολογίας των ροών άνθρακα, η υψηλή χρονική ανάλυση και η δομική πληροφορία που παρέχει ενισχύουν τη δυναμική του για μοντελοποίηση και διασύνδεση της παραγωγικότητας και της φαινολογίας του οικοσυστήματος σε διάφορα επίπεδα.

Λέξεις κλειδιά: Near-surface remote sensing, Phenocam, Vegetation phenology, Eddy covariance

---

**ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΚΟΥ ΑΝΘΡΑΚΑ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ ΣΕ ΔΑΣΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ
ΞΑΝΘΗΣ, ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΘΟΔΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ
QUANTILE REGRESSION FOREST ΚΑΙ RESIDUALS LEARNING**

Λώλος Νικόλαος

Βοηθός Ερευνητής, Ινστιτούτο Εδαφοδατικών Πόρων, Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός-Δήμητρα, Σοφοκλή Βενιζέλου 1, 14123, Λυκόβρυση, Αττική, Ελλάδα
nlolos@elgo.gr

Τριαντακωνσταντής Δημήτριος

Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Αειφορικής Γεωργίας, Πανεπιστήμιο Πατρών, Σεφέρη 2, 30100 Αγρίνιο, Ελλάδα
trdimitrios@upatras.gr

Περίληψη

Οι παγκόσμιοι χάρτες αποθεμάτων οργανικού άνθρακα του εδάφους (SOC stocks) παρέχουν αξιόπιστες εκτιμήσεις σε ευρεία, παγκόσμια κλίμακα· ωστόσο, η χωρική τους ανάλυση δεν επαρκεί για την αποτύπωση των τοπικών διαφοροποιήσεων και της εδαφικής ετερογένειας. Για τη βελτίωση στην εκτίμηση των SOC stocks στη δασική περιοχή της Ξάνθης έγινε εφαρμογή των μεθόδων μηχανικής μάθησης Quantile Regression Forest και Residuals Learning. Χρησιμοποιήσαμε τον χάρτη FAO GSOCmapv1.5 (χωρική ανάλυση 1 km) σαν βασικό χάρτη SOC stocks. Χρησιμοποιήθηκαν οι τιμές των SOC stocks (tn C / ha) σε 68 σημεία πεδίου. Εισήχθησαν χωρικές μεταβλητές, όπως βροχόπτωση, δείκτες βλάστησης, και τύπος εδάφους στο μοντέλο πρόβλεψης για τον υπολογισμό των Residuals. Χρησιμοποιήσαμε τρεις μεθόδους για τον υπολογισμό των Residuals: (1) OK, Ordinary Kriging; (2) QRF - RFE, Quantile Regression Forest με Recursive Feature Elimination; και (3) QRF-GAM, Quantile Regression Forest με Generalized Additive Model.

Η επίδοση του μοντέλου στα σημεία παρατήρησης πραγματοποιήθηκε με R^2 , RMSE, MAE και Bias. Ο χάρτης αναφοράς υπερεκτίμησε τα SOC stocks κατά +23 tn C / ha και έδωσε $R^2 = 0,06$. Το μοντέλο OK βελτίωσε λίγο τη χωρική παραλλακτικότητα ($R^2 = 0,35$). Το μοντέλο QRF-RFE βελτίωσε πολύ την ακρίβεια (RMSE = 10,8 tn C / ha, $R^2 = 0,46$) και μείωσε το Bias σε -1,1 tn C / ha. Το μοντέλο QRF - GAM δεν έφερε σπουδαία βελτίωση.

Η μελέτη μας αποδεικνύει ότι οι μέθοδοι μηχανικής μάθησης Quantile Regression Forest και Residuals Learning μπορεί να συνεισφέρουν ουσιαστικά στη βελτίωση των υπολογισμών των SOC stocks. Η προσέγγιση αυτή μειώνει τη συστηματική μεροληψία των μοντέλων, ενσωματώνει αποτελεσματικά πληροφορίες από διαφορετικές πηγές και αυξάνει την ακρίβεια των εκτιμήσεων. Επιπλέον, προσφέρει μεγαλύτερη προσαρμοστικότητα σε ετερογενή εδαφικά και κλιματικά περιβάλλοντα. Συνολικά, τα παραπάνω μοντέλα αποτελούν μια υποσχόμενη μεθοδολογία για την αξιόπιστη εκτίμηση και παρακολούθηση του εδαφικού οργανικού άνθρακα.

Λέξεις κλειδιά: Αποθέματα Εδαφικού Οργανικού Άνθρακα, Μηχανική Μάθηση, Quantile Regression Forest, Residual Learning

---

ΔΑΣΙΚΑ ΕΝΤΟΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: Ο ΔΙΤΤΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥΣ ΣΤΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Ελευθεριάδου Νικολέτα

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Δασολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων

elftheria6363@gmail.com

Περίληψη

Τα δασικά έντομα αποτελούν κρίσιμους παράγοντες για τη λειτουργία και τη δυναμική των δασικών οικοσυστημάτων, συμμετέχοντας σε διαδικασίες όπως η αποικοδόμηση, η ανακύκλωση θρεπτικών στοιχείων και η επικονίαση, καθώς και στη ρύθμιση των πληθυσμών φυτών, ζώων και άλλων εντόμων. Παρά τη σημαντική τους οικολογική συμβολή, ο ρόλος τους δεν είναι μονοδιάστατος, καθώς ορισμένα είδη υπό συγκεκριμένες κλιματικές ή οικολογικές συνθήκες μπορεί να λειτουργήσουν ως παράγοντες διαταραχής (εχθροί).

Εξετάζεται ο ρόλος των δασικών εντόμων στην Ελλάδα, και συγκεκριμένα σε αντιπροσωπευτικά παραδείγματα δασικών εχθρών όπως ο εργάτης του πεύκου, *Marchalina hellenica* Gen. (Hemiptera: Marchalinidae), η πιτυοκάμπη, *Thaumetopoea pityocampa* (Denis & Schiffermüller) (Lepidoptera: Notodontidae), το *Lymantria dispar* (L.) (Lepidoptera: Erebidae) και τα φλοιοφάγα έντομα της υποοικογένειας Scolytinae. Αυτά τα είδη, παρόλο που εντάσσονται φυσιολογικά στον κύκλο λειτουργίας των δασών, αναπτύσσουν επιδημικούς πληθυσμούς με σημαντικές επιπτώσεις στη δασική υγεία υπό συνθήκες περιβαλλοντικής πίεσης (ξηρασία, αυξημένες θερμοκρασίες, στρες). Εξετάζονται, επιπλέον, οι τρόποι αντιμετώπισης των ανωτέρω, καθώς και ορισμένων εισβλητικών ειδών, λαμβάνοντας υπόψη τα βιολογικά και οικολογικά χαρακτηριστικά τους, την εποχικότητα των προσβολών και την αλληλεπίδρασή τους με τους φυσικούς εχθρούς τους στα πλαίσια της βιολογικής καταπολέμησης, με στόχο τη διαμόρφωση στρατηγικών ολοκληρωμένης διαχείρισης.

Στο πλαίσιο της ολοένα αυξανόμενης συχνότητας περιβαλλοντικών διαταραχών, η θεώρηση των εντόμων, όχι απλώς ως εχθρών, αλλά και ως αναπόσπαστων παραγόντων της δασικής ισορροπίας, είναι απαραίτητη για τη διατήρηση της ανθεκτικότητας και της λειτουργικότητας των μεσογειακών δασικών οικοσυστημάτων.

Λέξεις κλειδιά: Δασικά έντομα, οικολογική σημασία, βιολογική καταπολέμηση

**ΕΠΟΧΙΑΚΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΚΑΙ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΒΛΑΣΤΗΣΗΣ
ΥΠΟΡΟΦΟΥ ΣΤΗ ΒΙΟΜΑΖΑ ΤΩΝ ΡΙΖΙΚΩΝ ΤΡΙΧΙΔΙΩΝ ΣΕ ΔΑΣΟΣ
ΧΑΛΕΠΙΟΥ ΠΕΥΚΗΣ**

Γκούβας Αλέξανδρος

MSc, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Δασολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων
alex.gkouvas@gmail.com

Ξανθόπουλος Γεώργιος

MSc, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Δασολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων
giorgosxanth@hotmail.com

Μάρκος Νίκος

Εντεταλμένος Ερευνητής, Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών, Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός Δήμητρα
nmarkos@elgo.gr

Ραδόγλου Καλλιόπη

Καθηγήτρια, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Δασολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων
kradoglo@fmenr.duth.gr

Φωτέλλη Μαριάντζελα

Κύρια Ερευνήτρια, Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών, Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός Δήμητρα
fotelli@elgo.gr

Περίληψη

Τα ριζικά τριχίδια (<2 mm) αποτελούν ζωτικά στοιχεία των δασικών οικοσυστημάτων, παίζοντας κεντρικό ρόλο στον κύκλο του άνθρακα και στη μακροπρόθεσμη αποθήκευσή του. Η παρούσα μελέτη πραγματοποιήθηκε σε δάσος χαλεπίου πεύκης (*Pinushalepensis* Mill.) στη Χαλκιδική, με βλάστηση υπορόφου από αειθαλή πλατύφυλλα φυτά κυριαρχούμενα από *Pistacialentiscus* L. Εντός πέντε επιφανειών δειγματοληψίας, επιλέχθηκαν οκτώ κυρίαρχα άτομα Χαλεπίου Πεύκης σε κάθε μία, τέσσερα αναπτυσσόμενα με βλάστηση υπορόφου και τέσσερα χωρίς. Δειγματοληψίες εδάφους πραγματοποιούνταν περίπου κάθε 45 ημέρες, σε βάθος 30 cm και 1 m βόρεια από κάθε δέντρο. Τα ριζικά τριχίδια απομονώθηκαν προσεκτικά, διαχωρίστηκαν σε ζωντανά και νεκρά και μετρήθηκε η ξηρή τους βιομάζα. Τα αποτελέσματα συσχετίστηκαν με διάφορες οικολογικές παραμέτρους της περιοχής μελέτης.

Η βιομάζα των ζωντανών ριζικών τριχιδίων παρουσίασε στατιστικά σημαντικές εποχιακές μεταβολές ($p = 0,037$), φτάνοντας σε μέγιστη τιμή τον Ιούνιο ($118,7 \text{ g/m}^2$) και σε ελάχιστη τον Δεκέμβριο (89 g/m^2). Αντίθετα, η βιομάζα των νεκρών ριζικών τριχιδίων δεν παρουσίασε σημαντική εποχιακή μεταβολή. Συνολικά, η βιομάζα ήταν στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερη στα ζωντανά σε σχέση με τα νεκρά ριζικά τριχίδια και στα δένδρα με βλάστηση υπορόφου σε σχέση με εκείνα χωρίς ($p < 0,001$ και στις δύο περιπτώσεις). Επιπλέον, τα χαρακτηριστικά του εδάφους επηρέασαν έντονα τη βιομάζα των ριζικών τριχιδίων. Μεγαλύτερη βιομάζα βρέθηκε σε εδάφη με υψηλότερη περιεκτικότητα σε ιλύ και άργιλο (R^2

ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΠΕΡΙΛΗΨΕΩΝ - 2ο Εθνικό Συνέδριο Αστικής και Περιφερειακής Βιώσιμης Ανάπτυξης με τίτλο “Κλιματική Κρίση: Αστική και Περιφερειακή Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και Έξυπνης Ανάπτυξης”, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 5-7 Δεκεμβρίου 2025

= 0,73 και 0,74, αντίστοιχα) και μειώθηκε σε αμμώδη εδάφη με υψηλή τιμή pH ($R^2 = 0,31$ και 0,76, αντίστοιχα).

Τα αποτελέσματα αυτά παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες σχετικά με τις εποχιακές δυναμικές της βιομάζας των ριζικών τριχιδίων, την επίδραση της βλάστησης υπορόφου και τους βασικούς παράγοντες του εδάφους που ελέγχουν τις ροές άνθρακα κάτω από την επιφάνεια σε μεσογειακά δάση χαλεπίου πεύκης.

Λέξεις-κλειδιά: *Pinushalepensis*L., *Pistacialentiscus*L., βλάστηση υπορόφου, μεσογειακό δάσος.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ:

“Η Φυσιογνωμία της πόλης και η Βιώσιμη Ανάπτυξή της”

ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ:

Ομ. Καθηγ. Ιωσήφ Στεφάνου και
Δρ. Χατζηφραγκιός Μακρυδάκης Κωνσταντίνος

ΣΥΝΘΕΤΟΝΤΑΣ “ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΑ” ΧΟΡΟ, ΓΛΥΠΤΙΚΗ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟ ΑΣΤΙΚΟ ΧΩΡΟ

Ελευθεράκη Γωγώ (Georgina)

*Υπ. Διδάκτωρ, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
Αρχιτέκτων Τοπίου-Πολεοδόμος -CuratorMLA, MArch, MSc, MA(s)
elefgogo@gmail.com*

Τζαμαλής Γιώργος

*ΜΑ Τμήμα Φιλοσοφίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Πολιτικός Μηχανικός ΕΜΠ, MSc, MBA
ggengineer1@gmail.com*

Περίληψη

Η βιωσιμότητα, στον πιο ολιστικό της ορισμό, δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς συλλογική δράση, η οποία είναι αδύνατη χωρίς την ενσωμάτωση όλων των μελών της κοινωνίας. Παράλληλα, η δημόσια τέχνη έχει τη σημαντική ικανότητα να βελτιώνει την κοινωνία, καθώς είναι μια ιδιαίτερη δράση που λαμβάνει χώρα στον υπαίθριο αστικό χώρο, δημιουργώντας ίχνη/αφηγήσεις/εγγραφές σε αυτόν και ταυτόχρονα, είναι ανοιχτή σε μια συνεχή ερμηνεία της από τον θεατή-«*flâneur*» της πόλης. Σε αυτόν τον τομέα, η εκπαίδευση, τυπική ή μη, μπορεί να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην ικανότητα των ανθρώπων να κατανοήσουν τη μορφή και το περιεχόμενο της τέχνης, αλλά και στο να γίνουν πιο δεκτικοί στη νέα γνώση.

Το άρθρο αναλύει τη δομή, το περιεχόμενο και τον πιθανό αντίκτυπο μιας πρότασης για εκπαιδευτικές δράσεις που απευθύνονται σε νεανικές (6-18 ετών) ομάδες χορού και φιλοδοξεί να συμβάλει στην κοινωνική ευαισθητοποίηση σχετικά με τη σημασία της συμπερίληψης για ένα βιώσιμο μέλλον. Ταυτόχρονα, στοχεύει να φέρει τους συμμετέχοντες και το κοινό σε επαφή με τη δημόσια τέχνη και με τα πιθανά μηνύματα που προκύπτουν από αυτήν.

Ο δήμος Αθηναίων λαμβάνεται ως μελέτη περίπτωσης. Συγκεκριμένα, κάθε ομάδα χορού, μετά από διαδικτυακό σεμινάριο και στη συνέχεια ατομική προετοιμασία με τον δάσκαλό της, και εποπτεία και αξιολόγηση από ειδικούς, καλείται να υλοποιήσει μια πρωτότυπη ολιγόλεπτη performance – παράσταση χορού. Η παράσταση κάθε ομάδας θα πρέπει να βρίσκεται σε διάλογο με το δημόσιο γλυπτό που της έχει ανατεθεί, γλυπτά τα οποία, στο πλαίσιο της διαρκούς ερμηνείας τους, μπορούν να εκφράσουν ποικίλες εκδοχές συμπερίληψης.

Οι performances θα πραγματοποιηθούν σε δύο φάσεις κατά τη διάρκεια υπαίθριων εκδηλώσεων στα επιλεγμένα σημεία με τη συμμετοχή κοινού και ομάδων και διαδικτυακή αξιολόγηση. Ειδικές επιβραβεύσεις, ως επιπλέον κίνητρο, θα απονεμηθούν στις ομάδες. Αυτή η «δημιουργική» πρόταση, με εκτιμώμενη διάρκεια 4-5 μήνες, μπορεί να υλοποιηθεί από δημόσιους ή ιδιωτικούς πολιτιστικούς φορείς/ιδρύματα ή δήμους, να επαναλαμβάνεται περιοδικά και να υιοθετείται από διαφορετικές πόλεις ή/και χώρες.

Λέξεις κλειδιά: Δημόσιος χώρος, δημόσια τέχνη, χορός, γλυπτό, συμπερίληψη.

Η ΑΣΤΙΚΗ ΕΞΑΠΛΩΣΗ ΚΑΙ Η «ΑΛΛΗ» ΠΟΛΗ ΣΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΠΟΡΕΙΑ ΓΙΑ ΜΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗ ΠΟΛΗ.

Χατζηφραγκιός Μακρυδάκης Κωνσταντίνος
Δρ. Μηχανικός Πολεοδομίας & Χωροταξίας ΕΜΠ,
conhatzi@gmail.com

Περίληψη

Ήδη από το 2008 ο παγκόσμιος αστικός πληθυσμός υπερκέρασε για πρώτη φορά στην ιστορία της ανθρωπότητας τον αγροτικό. Η αστική εξάπλωση και οι μετακινήσεις πληθυσμού που αυτή συνεπάγεται, καταργεί προοδευτικά κάθε νόημα σε δίπολα τύπου πόλη – ύπαιθρος ή κέντρο – περιφέρεια, που αναπτύχθηκαν στην προσπάθεια κατανόησης του χώρου. Ο αστικοποιημένος χώρος εκτείνεται στο άπειρο και χάνεται στον ορίζοντα, ενώ η παραγκούπολη αποτελεί μια πραγματικότητα, που έχει ενταχθεί πλήρως στις διαρκώς επεκτεινόμενες μεγαλουπόλεις.

Η πραγματικότητα της «άλλης» πόλης ως κοινωνικό σύμπτωμα, αλλά και ως αστικό βίωμα αποτυπώθηκε κινηματογράφο. Η επιλογή ήταν πρωτίστως χωρική, καθώς ένα πλάνο της παραγκούπολης είναι δυνατόν να μας ευαισθητοποιήσει πολύ περισσότερο από οποιαδήποτε πολιτική διακήρυξη. Εκκινώντας από το νεορεαλισμό της σκληρής καθημερινότητας, εστιάζει στην καταγραφή της ανέχειας, στη διαμαρτυρία και στην κοινωνική ανάλυση, συνδυάζοντας τη μυθοπλασία με την τεκμηρίωση και την κοινωνική καταγραφή με όρους αισθητικής. Συνδέοντας τελικά τη συγκίνηση με τον προβληματισμό, την ενέργεια με την συνείδηση. Άλλωστε ο κινηματογράφος δεν έχει το δικαίωμα να παραμερίζει τη ζωή, πρέπει να βλέπει, να ακούει, να αμφιβάλει...

Η camera καταγράφει σε μια διεργασία επαν-ευαισθητοποίησης τη σχέση των κατοίκων με το αστικό περιβάλλον της παραγκούπολης. Η αστική εικόνα αλληλεπιδρά με τον διαβάτη της πόλης αναπτύσσοντας μια σχέση διαλεκτική μεταξύ εικόνας και κίνησης, όπου κάθε αλληλουχία εικόνων γίνεται αντικείμενο αναστοχασμού. Πρόκειται για έναν αναστοχαστικό κινηματογράφο, που σηματοδοτεί τη μετάβαση από την αισθητική της φτώχειας στην αισθητική του ονείρου, το μοναδικό δικαίωμα που δεν μπορεί να απαγορευτεί. Στις μέρες μας τόσο η μετανάστευση, όσο και η οικονομική – ανθρωπιστική κρίση, αλλά και η πρόσφατη πανδημία, συνιστούν πλέον την κοινωνική δυναμική της πόλης, που καθορίζει την κινηματογραφική γραφή. Ο κινηματογράφος ως τέχνη εν κινήσει συλλαμβάνει την αστική ζωή στην δυναμική της εκδίπλωση, αναδεικνύοντας τα κοινωνικά φαινόμενα που συνιστούν αυτή τη δυναμική για μια βιώσιμη πόλη και ως εκ τούτου ανθεκτική.

Λέξεις κλειδιά: αστική εξάπλωση, ανθεκτικότητα, «άλλη» πόλη, βιώσιμη, κινηματογράφος.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΚΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ ΣΤΙΣ ΚΥΚΛΑΔΕΣ (ΣΥΡΟΣ).ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ, ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΟΥΣ ΩΣ ΣΥΝΟΛΩΝ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ & ΠΟΛΩΝ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.

Αντωνίου Αλέξανδρος

Διδάκτωρ Τμήματος Αρχιτεκτόνων ΑΠΘ, Διπλ. (MSc) Ιστορίας της Αρχιτεκτονικής Πανεπιστημίου Λονδίνου - UCL, Διπλ. (IM) Αρχιτέκτων ΑΠΘ, Επί Διπλώματι Μεταπτυχ. Φοιτητής Σχολής Οικονομικών Επιστημών & Διοίκησης Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου
alexandros.antoniou2@st.ouc.ac.cy, antonioualexandros@hotmail.com

Περίληψη

Οι Κυκλάδες αποτελούν έναν από τους πιο δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς σε Ελλάδα και Μεσόγειο, καθώς συνδυάζουν το γραφικό κυκλαδικό τοπίο, στο οποίο κυριαρχούν ο ήλιος και η θάλασσα, με το χαρακτηριστικό, νησιωτικό περιβάλλον και την ποιότητα των τουριστικών και λοιπών υπηρεσιών.

Η παρούσα εργασία επιχειρεί να φέρει στο φως άγνωστα στοιχεία για την αρχιτεκτονική των ιστορικών μεσοπολεμικών σχολικών κτηρίων της Σύρου - πρωτεύουσας και οικονομικού, εμπορικού και διοικητικού κέντρου των Κυκλάδων. Πρόκειται για μικρής/ μεσαίας κλίμακας διδακτήρια που κτίστηκαν κυρίως στο πλαίσιο ενός μεγάλης κλίμακας στεγαστικού προγράμματος των κυβερνήσεων Ελ. Βενιζέλου, με υπουργούς Παιδείας τους Κ. Γόντικα (1928-30) - Γ. Παπανδρέου (1930-32) και στόχο τον εκσυγχρονισμό και αναβάθμιση της σχολικής στέγης. Στο πλαίσιο αυτό, διακεκριμένοι αρχιτέκτονες, όπως οι Θ. Βαλεντής, Π. Καραντινός, Ν. Μητσάκης κ.ά., εκπόνησαν τεχνικές μελέτες για σχολικά κτήρια σε διάφορες περιοχές (Άνω Σύρος, Βάρη, Βήσσας, Γαλησσάς, Επισκοπείο, Ερμούπολη, Κίνη, Μάννα, Πάγος, Ποσειδωνία, Φοίνικας, Χρούσσα). Πολλές από τις μελέτες διακρίνονται για την πρωτοτυπία τους και επιρροές από το Μοντέρνο Κίνημα. Τα κτήρια κατασκευάστηκαν και λειτούργησαν επί σειρά ετών, αποτελώντας σημεία αναφοράς για τις τοπικές κοινωνίες. Τα μεγαλύτερα από αυτά λειτουργούν μέχρι σήμερα ως σχολικές/ εκπαιδευτικές μονάδες, ενώ τα μικρότερα και λιγότερο προσιτά έχουν διακόψει τη λειτουργία τους ως διδακτήρια και χρησιμοποιούνται για πολιτιστικούς/ κοινωνικούς σκοπούς.

Στόχος της εργασίας είναι, μέσα από την επισήμανση της πολυδιάστατης αξίας των σχολικών κτηρίων (ιστορική, πολιτισμική, καλλιτεχνική, αρχιτεκτονική, κοινωνική), η ευαισθητοποίηση των αρμόδιων φορέων προστασίας/ διαχείρισής τους, καθώς και της τοπικής κοινωνίας για τη διαρκή προστασία, αναβάθμιση, ανάδειξη και προβολή των ιστορικών αυτών κτηρίων, ώστε να αποτελέσουν πόλους βιώσιμης περιφερειακής ανάπτυξης.

Η εργασία βασίζεται σε βιβλιογραφική - αρχαιολογική έρευνα και έρευνα πεδίου. Ως προς τη μεθοδολογία της εργασίας, παρουσιάζονται συνοπτικά στοιχεία ιστορίας των περιοχών, στις οποίες κτίστηκαν σχολικά κτήρια, η αρχιτεκτονική ιστορία των τελευταίων και η ανάλυση των γνωρισμάτων τους.

Λέξεις κλειδιά: Κυκλάδες, Σύρος, σχολικά κτήρια, Μεσοπόλεμος, αρχιτεκτονική κληρονομιά, βιώσιμη - περιφερειακή ανάπτυξη.

ΜΕΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΑ ΤΟΠΙΑ: ΟΙ ΕΙΚΟΝΙΚΕΣ ΠΛΑΤΦΟΡΜΕΣ ΩΣ ΝΕΟΣ ΧΩΡΟΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΣΜΟΥ

Καλέμης Αλέξανδρος

Υπ. Διδάκτωρ Πολεοδομίας & Χωροταξίας, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
akalemis@mail.ntua.gr

Περίληψη

Η εποχή της ψηφιακής διασύνδεσης χαρακτηρίζεται από την αλληλεπίδραση τεχνολογίας, περιβάλλοντος και κοινωνικών συστημάτων, οδηγώντας στη ριζική επαναδιαμόρφωση του αστικού τοπίου. Οι πλατφόρμες της εικονικής πραγματικότητας αναδύονται ως νέοι χώροι ψηφιακής διαμεσολάβησης, ικανοί να φιλοξενήσουν πειραματικές προσεγγίσεις στον αστικό και πολεοδομικό σχεδιασμό. Το άρθρο αυτό εξετάζει τις δυνατότητες και τα όρια των εικονικών πλατφορμών ως εναλλακτικού πεδίου σχεδιασμού, εστιάζοντας στη σχέση φυσικού και ψηφιακού χώρου, στην κοινωνική δικαιοσύνη και στην ηθική διάσταση της τεχνολογικής διαμεσολάβησης του αστικού περιβάλλοντος.

Βασιζόμενο σε πρόσφατη βιβλιογραφία, το κείμενο αναλύει πώς οι τεχνολογίες επαυξημένης και εικονικής πραγματικότητας (XR, VR) επιτρέπουν την προσομοίωση, αξιολόγηση και συμμετοχική επανεξέταση χωρικών σχεδίων σε περιβάλλοντα χωρίς φυσικούς περιορισμούς. Παράλληλα, αναδεικνύονται οι κοινωνικοί και ηθικοί κίνδυνοι που ελλοχεύουν, όπως η αναπαραγωγή υφιστάμενων ανισοτήτων, ο αποκλεισμός ευάλωτων ομάδων από τα ψηφιακά περιβάλλοντα και η εμπορευματοποίηση του εικονικού δημόσιου χώρου.

Η εργασία καταλήγει ότι οι εικονικές πλατφόρμες, παρά τις τεράστιες δυνατότητές τους ως εργαστήρια αστικού πειραματισμού, δεν μπορούν να υποκαταστήσουν την κοινωνικά δίκαιη και περιβαλλοντικά υπεύθυνη πολεοδομία εάν δεν συνοδεύονται από θεσμικά μέτρα ρύθμισης και συμμετοχικά μοντέλα σχεδιασμού. Προτείνεται η δημιουργία διατομεακών συνεργασιών μεταξύ πολεοδόμων, τεχνολόγων, ανθρωπιστών και τοπικών κοινοτήτων για τη διαμόρφωση ενός ψηφιακού ανθρωπισμού στον αστικό σχεδιασμό.

Λέξεις-κλειδιά: Εικονικές πλατφόρμες, αστικός σχεδιασμός, ψηφιακή πόλη, ψηφιακός ανθρωπισμός, επαυξημένη πραγματικότητα, συμμετοχικός σχεδιασμός.

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΣΤΡΟΥΣ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ

Τσαλτάκη Μαρία

Φοιτήτρια στο τμήμα «Βιώσιμης Ανάπτυξης» του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Βιώσιμη Ανάπτυξη», Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών
hp12246205@hua.gr

Περίληψη

Η παρούσα εργασία εξετάζει την ταυτότητα και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πόλης του Άστρους (Μεσόγειο και Παράλιο) και εστιάζει στην καταγραφή και ανάλυση των μοναδικών πολιτισμικών στοιχείων της, για την καλύτερη αξιοποίηση τους με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη..

Γίνεται καταγραφή του φυσικού περιβάλλοντος, της ιστορικής εξέλιξης και της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής, καθώς και του θεσμικού πλαισίου προστασίας της πόλης και των αναπτυξιακών έργων.

Για να απαντηθούν τα ερωτήματα της εργασίας αυτής, πραγματοποιήθηκε έρευνα σε 150 άτομα διαφόρων ηλικιών .Τα ευρήματα αναδεικνύουν τον πλούτο της γεωφυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του Άστρους . Η έρευνα καταλήγει στο συμπέρασμα ότι αυτά τα μοναδικά χαρακτηριστικά μπορούν να αξιοποιηθούν για την τοπική ανάπτυξη της πόλης, προσφέροντας σημαντικές αναπτυξιακές προοπτικές για το μέλλον στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης.

Λέξεις Κλειδιά: Άστρος Κυνουρίας, Παράλιο, φυσιογνωμία της πόλης, βιώσιμη ανάπτυξη

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Βινιεράτου Μποσινάκη Μαρία

Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης «Βιώσιμη Ανάπτυξη»

Δρ. Σχολής Ανθρωπιστικών Επιστημών και Πολιτισμικών Σπουδών, Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

maria.vinieratou@gmail.com

Περίληψη

Στην εποχή του σύγχρονου παγκόσμιου ανταγωνισμού, οι οικονομίες των περισσότερων χωρών λειτουργούν όλο και περισσότερο ως μέρος ευρύτερων οργανισμών και διεθνών κέντρων αποφάσεων, στο πλαίσιο των οποίων οι εθνικοί στόχοι συγκεράζονται με περιφερειακούς ή και παγκόσμιους. Εξίσου παγκόσμιες είναι άλλωστε και οι προκλήσεις που αφορούν στις απειλές από την κλιματική αλλαγή, την ενεργειακή κρίση και την εξάντληση των φυσικών πόρων, τις πολεμικές συρράξεις αλλά και τις τεράστιες ανατροπές που επιφέρει η νέα οικονομική επανάσταση της τεχνητής νοημοσύνης. Οι εξελίξεις αυτές φέρνουν στο προσκήνιο την πρόκληση για ανάπτυξη ενός βιώσιμου δημοσιονομικού προγραμματισμού που, αντιμετωπίζοντας τους υφιστάμενους περιορισμούς των πόρων, θα μπορεί ταυτόχρονα να διατηρεί το θετικό αναπτυξιακό του πρόσημο.

Ως μέρος της εξέλιξης της παγκόσμιας οικονομίας, οι δημόσιες επενδύσεις καλούνται να σήμερα να αναδιαμορφώσουν και αυτές το ρόλο τους, σύμφωνα με τις σύγχρονες προκλήσεις της δημοσιονομικής διαχείρισης, αφήνοντας οριστικά στο παρελθόν μοντέλα που άφηναν το οποιοδήποτε περιθώριο σε ελλειπείς σχεδιασμούς, υπερβάσεις και ανατροπές των εθνικών και διεθνών οικονομικών δεδομένων και ισορροπιών, εντασσόμενες στο κάδρο των συγκλίσεων και του πλήρους εξορθολογισμού τους. Στο πλαίσιο αυτό η ενσωμάτωση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) βρίσκεται ολοένα και συχνότερα στο επίκεντρο του σχεδιασμού της εθνικής αλλά και παγκόσμιας δημόσιας επενδυτικής δράσης, ως το σύγχρονο πιθανό μέσο ενσωμάτωσης στη δημοσιονομική πειθαρχία, με τη μορφή αναπτυξιακών πυλώνων, αξιών που θα διασφαλίσουν την ανταπόκριση στην ανάγκη των κοινωνιών για ευημερία και προοπτική.

Λέξεις Κλειδιά: Δημόσιες Επενδύσεις, Βιώσιμη Ανάπτυξη

ΣΥΝΕΔΡΙΑ:

“Εκπαίδευση και Βιώσιμο Περιβάλλον”

ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ:

Καθηγ. Σκαναβή Κωνσταντίνα και
Δρ Οικονόμου Αγησίλαος

**ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΜΕΣΩ ΤΩΝ
ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΩΝ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: Η ΕΛΛΑΔΑ**

Παπαδοπούλου Κλ. Βασιλική

Υπ. Διδάκτωρ, Τμήμα Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης, Σχολή Περιβάλλοντος, Γεωγραφίας και Εφαρμοσμένων Οικονομικών Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
vpapadopoulou@hua.gr

Μητούλα Ροΐδο

Καθηγήτρια, Τμήμα Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης, Σχολή Περιβάλλοντος, Γεωγραφίας και Εφαρμοσμένων Οικονομικών Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
mitoula@hua.gr

Καλδή Σταυρούλα

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Παιδαγωγικών και Διδακτικής Μεθοδολογίας, Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης (ΠΤΔΕ) Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (ΠΘ)
kaldi@uth.gr

Σαρδιανού Ελένη

Καθηγήτρια, Τμήμα Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης, Σχολή Περιβάλλοντος, Γεωγραφίας και Εφαρμοσμένων Οικονομικών Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
esardianou@hua.gr

Περίληψη

Η έννοια της Βιώσιμης Ανάπτυξης αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο για την ευημερία της ζωής των ανθρώπων. Αυτό αναφέρεται ρητά στους 17 Παγκόσμιους Στόχους που θα πρέπει να υλοποιηθούν από το 2015 έως το 2030, όπως θεσπίστηκαν από τα Ηνωμένα Έθνη και αφορούν στη μελλοντική διεθνή ανάπτυξη. Οι κύριοι πυλώνες αυτής είναι η Οικονομία, το Περιβάλλον, η Κοινωνία και ο Πολιτισμός, με απαραίτητη τη μεταξύ τους αλληλεπίδραση και διασύνδεση για την καλή ποιότητα της ζωής των ανθρώπων, προκειμένου να επιτευχθεί η συνεχής ανάπτυξη και πρόοδος χάρις στην πνευματική εξέλιξη του ανθρώπου και τη ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας.

Δεδομένου πως τα περιβαλλοντικά ζητήματα συνεχώς αυξάνουν σε τοπικό και σε παγκόσμιο επίπεδο, κρίνεται απαραίτητη η εκπαίδευση των παιδιών ως οι μελλοντικοί χρήσιμοι πολίτες της κοινωνίας. Ως εκ τούτου, βασικό θεμέλιο των 17 Παγκόσμιων Στόχων είναι η σωστή εκμάθηση των αρχών της Βιώσιμης Ανάπτυξης μέσω των σχολικών εγχειρίδιων του μαθήματος της Γλώσσας, που διδάσκονται σε όλες τις τάξεις του Δημοτικού Σχολείου. Τέλος, διατρέχοντας τα συστήματα εκπαίδευσης στην Ελλάδα, τη σημαντικότερη θέση κατέχει η Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, στην οποία και εστιάζεται η προσοχή.

Λέξεις Κλειδιά: Σχολικά Εγχειρίδια, Γλώσσα, Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, Βιώσιμη Ανάπτυξη

**Η ΚΥΚΛΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ Η ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ ΣΤΟ 25ο
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΛΑΡΙΣΑΣ. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΣΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ.**

Νάστος Γεώργιος

Δρ.Χαροκοπέιου Πανεπιστημίου Αθηνών

Απόφοιτος MSc. «Αειφόρος Ανάπτυξη» Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών

*Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, Διευθυντής στο 25ο Δημοτικό Σχολείο Λάρισας
gnastos@hua.gr*

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη περίπτωσης διερευνά την πιλοτική εφαρμογή ενός εκπαιδευτικού προγράμματος κυκλικής οικονομίας και ανακύκλωσης στο 25ο Δημοτικό Σχολείο Λάρισας, το σχολικό έτος 2025–2026.

Στόχος του προγράμματος είναι η καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης και η ανάπτυξη υπεύθυνων στάσεων απέναντι στη διαχείριση απορριμμάτων, μέσα από βιωματικές και συνεργατικές μαθησιακές δραστηριότητες.

Για τη συλλογή των δεδομένων δημιουργήθηκε ερωτηματολόγιο 15 ερωτήσεων, ανοικτού και κλειστού τύπου, το οποίο δόθηκε σε μαθητές, γονείς και εκπαιδευτικούς του σχολείου.

Η στατιστική επεξεργασία των απαντήσεων πραγματοποιήθηκε με τη χρήση του λογισμικού SPSS, προκειμένου να αναλυθούν τόσο τα ποσοτικά όσο και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των απαντήσεων.

Στην έρευνα συμμετείχαν συνολικά 151 άτομα, εκ των οποίων 136 μαθητές (55 της ΣΤ΄ τάξης, 41 της Ε΄ και 40 της Δ΄), 10 γονείς και 5 εκπαιδευτικοί.

Η συνολική δύναμη των τάξεων ήταν 55 μαθητές στη Δ΄, 53 στην Ε΄ και 68 στη ΣΤ΄ τάξη, γεγονός που αντιστοιχεί σε ποσοστά συμμετοχής 73%, 77% και 81% αντίστοιχα.

Τα πρώτα αποτελέσματα δείχνουν ότι η πλειονότητα των μαθητών διαθέτει βασικές γνώσεις σχετικά με την ανακύκλωση, αλλά η κατανόηση της έννοιας της κυκλικής οικονομίας είναι περιορισμένη.

Οι εκπαιδευτικοί εκφράζουν υψηλό ενδιαφέρον για την ενσωμάτωση σχετικών δραστηριοτήτων στη διδασκαλία, ενώ οι γονείς δηλώνουν θετική στάση απέναντι στη συμμετοχή των παιδιών τους σε περιβαλλοντικά προγράμματα.

Λέξεις κλειδιά: Περιβαλλοντική συνείδηση, ανακύκλωση, κυκλική οικονομία, διαχείριση απορριμμάτων, διαχείριση απορριμμάτων.

Η ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ

Σκαναβή Κωνσταντίνα

Καθηγήτρια Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Αγωγής και Επικοινωνίας, Πρόεδρος Δημόσιας και Κοινωνικής Υγείας Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, Διευθύντρια Τ.Μ. Περιβαλλοντικής Υγείας

kskanavi@uniwa.gr

Παπάνης Ευστράτιος

Μόνιμος Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Κοινωνιολογίας, Πανεπιστημίου Αιγαίου

E.Papanis@aegean.gr

Γιουμούκη Ε. Μαρία

Υπ. Δρ. Πανεπιστημίου Αιγαίου, Εκπαιδευτικός ΠΕ70, MSc- Med

mariayioumouki@hotmail.com

Περίληψη

Η παρούσα εργασία εξετάζει σε βάθος την αποτελεσματικότητα εξειδικευμένων προγραμμάτων κατάρτισης που εστιάζουν στην οικοθεραπεία και στην ανάπτυξη συμβουλευτικών δεξιοτήτων για εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ο κύριος στόχος αυτών των προγραμμάτων είναι η ενίσχυση της περιβαλλοντικής συνείδησης των μαθητών και η προώθηση θετικών στάσεων και συμπεριφορών απέναντι στο φυσικό περιβάλλον, μέσα από βιωματικές και δημιουργικές δραστηριότητες.

Σε αντίθεση με τις παραδοσιακές εκπαιδευτικές προσεγγίσεις, οι οποίες συχνά βασίζονται στην πρόκληση φόβου ή άγχους για την κλιματική αλλαγή, η εφαρμογή μη αποσπασματικών και ολιστικών προγραμμάτων στην τάξη μπορεί να επιτευχθεί με τρόπο που ενισχύει τη συνεργασία, την ενσυναίσθηση και τη θετική δράση. Η ανάλυση της εργασίας βασίζεται στις αρχές της οικοθεραπείας, οι οποίες προάγουν την ψυχοσυναισθηματική σύνδεση με το περιβάλλον, καθώς και στις θεμελιώδεις συμβουλευτικές διαδικασίες που υποστηρίζουν τον ρόλο του εκπαιδευτικού ως καθοδηγητή και συντονιστή αλλαγής.

Η έρευνα αξιοποιεί τα δεδομένα και τις απόψεις εκπαιδευτικών που συμμετείχαν σε σχετικά επιμορφωτικά προγράμματα, αναδεικνύοντας τον βαθμό αποδοχής και την πρακτική αποτελεσματικότητά τους. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι παρεμβάσεις αυτές δε συμβάλλουν μόνο στην άμεση τροποποίηση της μαθητικής συμπεριφοράς, αλλά και στην καλλιέργεια μιας διαρκούς, ενσυνείδητης και βιώσιμης σχέσης μεταξύ ανθρώπου και οικοσυστήματος. Συνεπώς, η εργασία τεκμηριώνει ότι η ενσωμάτωση της οικοθεραπείας και των συμβουλευτικών πρακτικών στην εκπαιδευτική διαδικασία συνιστά ισχυρό εργαλείο για την οικοδόμηση ενός εκπαιδευτικού μοντέλου που προάγει τη βιωσιμότητα, την οικολογική υπευθυνότητα και την περιβαλλοντική ευαισθησία.

Λέξεις-Κλειδιά: Οικοθεραπεία, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Συμβουλευτικές Δεξιότητες, Βιωσιμότητα, Περιβαλλοντική Συνείδηση.

Το 2ο Εθνικό Συνέδριο Αστικής και Περιφερειακής Βιώσιμης Ανάπτυξης με τίτλο “ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ: Αστική και Περιφερειακή Ανθεκτικότητα μέσω της Πράσινης και Έξυπνης Ανάπτυξης”, το οποίο αποτελεί συνδιοργάνωση του Τμήματος Οικονομίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ, του ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΣΥΡΟΥ και του OPEN-AIR CITIES.

Στις βασικές θεματικές ενότητες των συνεδρίων ‘Open-Air Cities’ συμπεριλαμβάνονται ζητήματα αιχμής, όπως η βιώσιμη ανάπτυξη των πόλεων, η πράσινη μετάβαση των πόλεων και των περιφερειών και ο περιορισμός του περιβαλλοντικού αποτυπώματος τους, τα δίκτυα βιώσιμης κινητικότητας, η ψηφιακή μετάβαση και η ανάπτυξη της ευφύιας των πόλεων, η αστική ανθεκτικότητα έναντι σοβαρών κρίσεων όπως η κλιματική κρίση, η οικονομική κρίση, κ.ά.

Το συνέδριο στοχεύει στο να προσελκύσει και να συγκεντρώσει πολλούς διακεκριμένους ερευνητές σχετικούς με τα θέματα της Αστικής και Περιφερειακής Βιώσιμης Ανάπτυξης. Οι συμμετέχοντες θα έχουν την ευκαιρία για την παρουσίαση των ερευνών τους, την ανταλλαγή πληροφοριών και συζητήσεων για επίκαιρα θέματα. Όλες οι υποβληθείσες εργασίες θα υποβληθούν σε αξιολόγηση.

Το συνέδριο θα πραγματοποιηθεί με φυσική παρουσία στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 5-7 Δεκεμβρίου του 2025.